

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

20. YÜZYIL ÇAĞDAŞ TÜRK MÜZİĞİ'NDE VİYOLA REPERTUVARI

Özlem GÖRGÜLÜ

Danışman
Doç. Çetin AYDAR

2006
İZMİR

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

20. YÜZYIL ÇAĞDAŞ TÜRK MÜZİĞİ'NDE VİYOLA REPERTUVARI

Özlem GÖRGÜLÜ

Danışman
Doç. Çetin AYDAR

2006
İZMİR

EK A Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “20. Yüzyıl Çağdaş Türk Müziği’nde Viyola Repertuarı” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Adı Soyadı

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün ...../...../..... tarih ve .....Sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin .....maddesine göre .....Anasanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi .....'nin .....konulu tezi incelenmiş ve aday ...../...../..... Tarihinde, saat ..... da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra ..... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin ..... Olduğuna oy ..... ile karar verildi.

BAŞKAN

ÜYE

ÜYE

EK C Y.Ö.K Dokümantasyon Merkezi Tez Veri Formu

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ/PROJE VERİ FORMU**

Tez/Proje No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

* Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: Görgülü

Adı: Özlem

Tezin/Projenin Türkçe Adı: 20.Yüzyıl Çağdaş Türk Müziği'nde Viyola Repertuarı

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı:

Tezin/Projenin yapıldığı

Üniversite: Dokuz Eylül

Enstitü:

Güzel Sanatlar

Yıl: 2006

Diğer Kuruluşlar:

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

Dili: Türkçe

Doktora:

Sayfa Sayısı:

Tıpta Uzmanlık:

Referans Sayısı:

Sanatta Yeterlik:

Tez/Proje Danışmanlarının

Ünvanı: Doç.

Adı: Çetin

Soyadı: AYDAR

Ünvanı:

Adı:

Soyadı:

Türkçe Anahtar Kelimeler:

1- Viyola

2- Viyola Repertuarı

3- Türk Bestecileri

4-

5-

İngilizce Anahtar Kelimeler:

1- Viola

2- Repertoire of Viola

3- Turkish Composers

4-

5-

Tarih:

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum

Evet

Hayır

ÖZET

“20. Yüzyıl Çağdaş Türk Müziği’nde Viyola Repertuarı” başlıklı tez konusunun amacı, viyola için yazılmış Türk eserlerinin saptanması, dökümünün yapılması, tanıtılması, besteciler ile yapıtları hakkında yapılan görüşmelerin incelenen nota örnekleri, ses kayıtları ve kaynaklarla desteklenmesi sonucunda, viyola sanatçılarına, eğitimcilere, bestecilere ve öğrencilere yol gösterecek bir kaynak ve nota arşivi oluşturması, dolayısı ile Çağdaş Türk Müziği’ne ve viyola eğitimine katkı sağlanmasıdır.

Çağdaş Türk Müziği’ni yurtiçi ve yurtdışında tanıtmak isteyen ve viyolanın diğer yaylı çalgılara oranla daha kısıtlı olan repertuarı nedeniyle sıkıntı yaşayan yorumcular ve eğitimciler bu çalışma sonucunda viyola repertuarındaki Türk eserlerini daha yakından tanıma ve repertuarlarını genişletme fırsatı bulabileceklerdir.

Tez çalışmasının ilk aşamasında, viyola için yazılmış olan yapıtlar hakkında bestecilere yönelik sorular içeren bir anket hazırlanmıştır. İçeriğinde 20 soru bulunan bu anket, saptayabildiğimiz viyola eseri bestelemiş 37 Türk Bestecisi’nden 25’ine, karşılıklı yapılan görüşmeler ve yazışmalar aracılığıyla ulaştırılmış, cevaplar değerlendirilmiş, yapıtların notaları toplanmış, bir araya getirilmiş ve seslendirilmesi yapılmış olan yapıtların ses kayıtları toplanmıştır. Ulaşılamayan veya hayatta olmayan besteciler hakkında ise, viyola sanatçıları, eğitimciler, besteciler ve müzik eleştirmenlerinden yardım alınmış, yazılı kaynaklar araştırılarak bilgi toplanmıştır. İkinci aşamada ise yapıtlar, notaları, ses kayıtları ve besteci açıklamaları gözetilerek incelenmiş, kısa besteci özgeçmişleri ve nota örnekleri de eklenerek, yapıtlar hakkında geniş kapsamlı bilgiler verilmiştir.

ABSTRACT

The objective of this thesis, entitled “Repertoire for the Viola in 20th Century Contemporary Turkish Music,” is to determine, catalogue, and promote Turkish works written for the viola, and to create a resource guide and a music archive for viola players, educators, composers and students by supporting the interviews conducted with composers on their work with samples of written music, recordings, and other sources that were examined; thereby contributing to Contemporary Turkish Music, and viola education.

As a result of these thesis, viola performers and educators who wish to promote Contemporary Turkish Music both nationally and internationally, but experience difficulties in this regard because the repertoire of the viola is less extensive than some other string instruments, will have the opportunity to become better acquainted with Turkish works within the viola repertoire, while also expanding their own.

A questionnaire was prepared during the first phase of the thesis; it was geared toward composers and contained questions on musical works written for the viola. The questionnaire consisted of 20 questions. After discussions and correspondence, it was sent to 25 of 37 Turkish Composers who we were able to determine had written music for the viola; their responses were then assessed, the music of the pieces referred to were found and collated, the recordings of those which had been performed were located and gathered. Information on composers that could not be reached or had already passed away was collected with the assistance of viola performers, educators, composers and music critics; written documents were also perused. During the second phase the musical works were examined while keeping in mind the scores, audio recordings, and the explanations the composers had provided; a short biography of each composer and samples of their music was also added, thus providing extensive information on each of the works of music.

ÖNSÖZ

Viyola için yazılmış Türk eserlerinin daha yakından incelenmesi ve Türk eserlerinin tanıtılmasında katkı sağlayacağını umarak üzerinde çalıştığım “20. Yüzyıl Çağdaş Türk Müziği’nde Viyola Repertuarı” adlı tezime yaptığı katkılar nedeniyle ve en başından bu güne kadar eğitimimdeki tüm katkıları için, bir eğitimcinin hangi niteliklere sahip olması gerektiğinin gerçek bir örneği olan çok değerli hocam, sanatçı ve eğitimci Sayın Doç. Çetin Aydar’a, görüşme isteğimi kabul eden ve tezime ilgi gösteren tüm bestecilere, verdiği bilgilerle tezime katkı sağlayan viyola sanatçısı, çok değerli hocam Sayın Ruşen Güneş’e, manevi desteklerini her zaman hissettiğim sevgili aileme, tezimi bitirmemdeki büyük katkılarından dolayı Sayın Serhat Kayacan’a ve çalışmalarım sırasında bana her türlü yardımı sağlayarak hoşgörülü yaklaşımlarıyla bana büyük motivasyon kazandıran sevgili dostlarım ve hocalarıma en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BESTECİLERE GÖRE ALFABETİK YAPIT LİSTESİ	6
--	---

İKİNCİ BÖLÜM

BESTECİLERİN ÖZGEÇMİŞLERİ VE VİYOLA YAPITLARI	10
---	----

2. 1. Necil Kazım Akses (1908- 1999).....	10
2. 1. 1. “Viyola Konçertosu”	11
2. 1. 2. “Capriccio”	15
2. 1. 3. “Acıklı Ezgi”	16
2. 2. Sait Mehmet Aktuğ (1959)	18
2. 2. 1. “Tag und Leben” (Gün ve Yaşam).....	18
2. 3. Turgut Aldemir (1943).....	21
2. 3. 1. “İkili”	21
2. 4. İpek Mine Altınel (1966)	25
2. 4. 1. Viyola İçin Müzik -1	25
2. 5. Nejat Başeğmezler (1950).....	27
2. 5. 1. “Armağan 1-2-3”	27
2. 5. 2. “Für Ezgi”(Ezgi için).....	29
2. 5. 3. “Lozan” Viyola Konçertosu	29
2. 5. 4. “Elegie”	30
2. 5. 5. “Morceau 02”	30
2. 6. İlhan Baran (1934).....	31
2. 6. 1. “Bir Bölümlü Sonatina”	31
2. 7. Meliha Doğuduyal (1959).....	32
2. 7. 1. Obsession (Takıntı).....	33
2. 8. Ertuğrul Oğuz Fırat (1923).....	33
2. 8. 1. "Op.11 Sonatçık"	35
2. 8. 2. Op.12 "Küçük Parçalar"	37

2. 8. 3. Op.28 "Kaynak Sonunu Bekliyordu" Viyola Konçertosu No:1 (Yunus Emre'nin Yaşam Yılları Üzerine Üç Bölüm)	38
2. 8. 4. Op.35 "Kanıtsız Günlerin Oldusu" Viyola Konçertosu No:2	41
2. 8. 5. Op.75 "Bağımsız Çığırıklar Ardışı" Üçül No:5.....	42
2. 9. Necati Gedikli (1944).....	44
2. 9. 1. "Viyola Konçertosu"	44
2. 10. Ruşen Güneş (1940)	46
2. 10. 1. "İki Viyola Ve Yaylılar İçin Beş Parça"	46
2. 11. Ali Hoca (1961).....	49
2. 11. 1. "Oyun"	49
2. 11. 2. "Viyola Orkestrası İçin"	51
2. 11. 3. "Taksim ve Semai"	52
2. 12. Mert Karabey (1976)	55
2. 12. 1. "Rubai".....	55
2. 12. 2. "Viyola ve Viyolonsel İçin Süit"	57
2. 12. 3. "Laume"	59
2. 13. Semih Korucu (1965).....	60
2. 13. 1. "Her İlik Bir İlmekmiş Meğer Onlara"	61
2. 13. 2. "Empathy 1-2-3".....	63
2. 14. Necdet Levent (1923).....	66
2. 14. 1. "Kelebek" (Butterfly).....	66
2. 14. 2. "Romans"	67
2. 14. 3. "Trio"	68
2. 15. Ali Özkan Manav (1967).....	69
2. 15. 1. "Partita"	70
2. 16. Mehmet Nemutlu (1966).....	74
2. 16. 1. "İşlemler"	74
2. 17. "Mehmet Okonşar (1961).....	76
2. 17. 1. "Ahmet Taner Kışlalı'nın Anısına".....	76
2. 18. Mehmet Can Özer (1981)	77
2. 18. 1. "Yalkın Viyola İçin" ("Pour Alto Solo")	77
2. 19. Sıdıka Özdil (1960).....	79
2. 19. 1. "Bir Türk Teması Üzerine Çeşitlemeler"	80
2. 19. 2. "Herşey Sizin İçin" ("Everything Is For You").....	83
2. 20. Herman Özkalfayan (1932)	86

2. 20. 1. “Notturmo Elegiaco”	86
2. 20. 2. “Monologo Op.8”	87
2. 21. Serkan Özyılmaz (1976).....	89
2. 21. 1. “İki Viyola İçin Süt”	89
2. 22. Mete Sakpınar (1954).....	94
2. 22. 1. “Viyola Digitalis”	94
2. 23. Ali Rıza Saral (1960).....	96
2. 23. 1. “Viyola-Piyano Sonatı”	96
2. 24. Ahmet Adnan Saygun (1907-1991)	97
2. 24. 1. “Viyola Konçertosu”	99
2. 25. Muammer Sun (1932).....	102
2. 25. 1. “Söyleşi”	103
2. 26. Cengiz Tanç (1933-1997)	104
2. 26. 1. “Viyola Konçertosu”	105
2. 27. Babür Tongur (1955).....	108
2. 27. 1. “Viyola-Piyano Sonatı”	108
2. 28. Yalçın Tura (1934).....	111
2. 28. 1. “Viyola Ve İngiliz Kornosu İçin Süt”	111
2. 28. 2. “Viyola Konçertosu”	112
2. 28. 3. “Viyola Piyano İçin Sonat”	114
2. 29. İlhan Usmanbaş (1921).....	117
2. 29. 1. “Viyola Ve Piyano İçin”	117
2. 29. 2. “Partita”	119
2. 30. Ekrem Zeki Ün (1910-1987).....	122
2. 30. 1. “Yudumluk”	123
2. 31. Murat Üstün (1959)	127
2. 31. 1. “Spuren” (İz’ler)	127
2. 32. Ahmet Yürür (1941).....	128
2. 32. 1. “Atys”	129

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇALGILAMAYA GÖRE YAPIT LİSTESİ.....	133
SONUÇ	139
KAYNAKLAR.....	142
EK 1	143

EK 2	144
EK 3	145
EK 4	146

GİRİŞ

18. yüzyıldan beri viyola hakkındaki genel düşünce, viyolanın solo bir çalgı olamayacağı ve orkestra ve oda müziği gruplarında ikinci planda, armonileri tamamlayan, oktavları katlayan, kemanın gölgesinde kalmış bir çalgı olduğu idi. İkinci sınıf kemancılar, viyolanın keman ile benzer teknik güçlüğe sahip olması nedeniyle viyola partilerini kolaylıkla çalabiliyorlar ve bu durum daha fazlasına gereksinim de olmadığı için viyola eğitimi ve repertuarının gelişimini engelliyordu. Ancak, viyolanın tonunu ve kendine özgü tınısını iyi kullanan viyolacıların ortaya çıkması ile viyolanın solo bir çalgı olabileceği görülmüştür. Viyola repertuarı hakkında genel olarak söyleyebileceklerimiz ise yaklaşık 1650 yılından beri her dönemde bestecilerin viyola için az ya da çok sayıda yapıtlar ortaya koymuş olduklarıdır.

Viyolanın genelde kemancılar tarafından çalınır olmasına ve viyolayı 18. yüzyılın orkestralarında oynadığı role göre değerlendirmek oldukça hatalı bir düşünce olacaktır. Yoksa, 18. yüzyılda yazılmış zengin viyola repertuarını kimsenin çalmadığına inanmamız gerekecektir. Dönemin en büyük bestecileri olan J. S. Bach, J. Haydn, W. A. Mozart ve L. v. Beethoven'ın, aynı zamanda iyi birer viyolacı oldukları bilinmektedir. Mannheim okulunun en değerli temsilcilerinden biri olan Karl Stamitz (1754-1801) geride viyola için harika yapıtların bulunduğu geniş bir repertuar bırakmakla kalmamış, kendisi de döneminin en önde gelen viyolacısı olmuştur. Daha sonraları Paganini'nin de viyolaya ilgi duyduğu bilinmektedir. Dahası Paganini hem kendi viyola için yapıtlar yazmış, hem de H. Berlioz'un muhteşem ve teknik açıdan zor bir viyola solosu içeren "Harold İtalya'da" senfonik şiirinin yazılmasına önyak olmuştur.

18. yüzyılda viyola yapıtlarının aynı dönemde keman için yazılan yapıtlarla, teknik güçlük ve müzikal özellikler bakımından benzer oldukları görülmektedir. Bu dönemde orkestra ve oda müziği yapıtlarında orta rejistirden çalan çalgıların rolü değişmeye başlamış, çok daha bağımsız bir hal almıştır. Haydn'ın son zamanlarındaki dördüleri özerklik yolunda atılan adımlara önemli birer örnek olarak gösterilebilir. Ardından Mozart ve Beethoven da bu çabaları desteklemiştir. Romantik çağda bu durum daha da belirgin hale gelmiş, viyola partisi genelde birinci keman partisi kadar zor olmaya başlamıştır. Wagner ve Strauss'un yapıtlarında viyoladan teknik açıdan çok şey beklediği görülmektedir. Dolayısıyla bu dönemde sıradan kemancıların viyola çalmaları,

imkânsız bir hal almıştır. Solo ve oda müziği yapıtlarında ise, sadece olağanüstü kemancılar yeteneklerini viyola üstünde deneme cesaretini gösterebilmişlerdir. Bu durum, günümüzde de aynı şekilde sürmektedir. Tüm bunların sonucunda ayrıca bir viyola eğitimine ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. İlk viyola derslerini, amatörler de eğitim veren Alessandro Rolla, 1808 yılında kurulmuş olan Milano Konservatuvarı'nda başlatmıştır. 1895 yılında Paris Konservatuvarı'nda yeni başlayanlar için bir viyola dersi programa alınmış, sonraki dönemde profesyonel müzik okullarında ve konservatuvarlarda viyola dersleri giderek artmıştır. 1800'lerin sonuna doğru solist viyolacılar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu viyolacıların, toplumsal önyargılara karşı verdikleri ciddi savaşı ünlü viyolacı Lionel Tertis (1876-1975) şöyle açıklamaktadır: "Viyolayı bir solo sanatçı olarak çalma cesaretini gösterdiğim için herkes çok öfkelenmişti. Herkes viyolanın asla solo bir çalgı olmadığını ve olamayacağını iddia ediyordu. Sanki günah işliyormuşum gibi hissetmişim kendimi." Bu düşmanca tavra rağmen viyola kendisine bir yer edinmeyi başarmış ve solo bir çalgı haline gelmiştir. Dünyanın dört bir yanında önde gelen bestecilerin yazdığı büyük ve kapsamlı repertuar ile bu repertuarı çalan olağanüstü viyolacıların varlığı, bunun kanıtıdır. (Zeyringer, 1985: 55)

19. yüzyılın ikinci yarısında viyola, yeniden can bulduğu bir döneme girer. Bu dönemde viyola için çok sayıda düzenlemelerin yapılmasının yanı sıra, sağlıklı bir arz-talep ilişkisine bağlı olarak viyola için yazılmış orijinal eserlerin giderek artması, bahsedilen bu durumun göstergeleri sayılabilir. O dönemin başlarında Hermann Ritter (1849) ve Lionel Tertis (1876) gibi kendilerini tamamen viyolaya adayan, şimdilerde "viyola rönesansının öncüleri" olarak andığımız kişilerle karşılaşırız. Onları Paul Hindemith ve Vadim Borissowsky gibi viyolacılar izlemektedir. 20. yüzyılın başlarında Wilhelm Altmann Viyolacılar Birliği'nin (Bratschistenbund-1929-1930) ve efsanevi viyolacı William Primrose, Uluslararası Viyola Derneği'nin (International Viola Society) temelini atmışlardır. Tüm bu çabaların ve süreçlerin sonunda Romantik çağın başlarında bir süre ciddiye alınmamasına rağmen günümüzde viyola bir kez daha popüler ve sık çalınan bir solo çalgı haline gelmiştir. (Zeyringer, 1985:59)

Viyola literatürü incelendiğinde çok değerli bestecilerin viyola için eser yazdığını görürüz. Özellikle Béla Bartok (1881) viyola için bestelediği üç yapıtından biri olan viyola konçertosu ile viyola repertuarında önemli bir yere sahiptir. William Primrose için bestelenen bu yapıt, Bartok'un ölümü ile yarım kalmış, viyolacı, şef ve besteci Tibor Serly yapıtı tamamlamıştır.

Paul Hindemith viyola sanatçısı kimliği ile uluslararası üne kavuşmuş, viyola için bestelediği yirmibir yapıtı ile viyola sanatçılarında sadece sayısal olarak değil, sanatsal değeri yüksek olan zengin bir repertuvar kazandırmıştır. Müzik dünyasında viyolaya ilgi gösterenlerin sayısının artması, bugüne kadar viyola için bestelenmiş yapıt sayısının çoğaltılmasına ve yeterli bir literatür oluşmasına da yol açmıştır.

Viyolaya duyulan ilgi artışının ilk olarak gözlemlendiği yerler; İngiltere, Almanya, Fransa, İskandinavya, Amerika ve Sovyetler Birliği idi. İlgi artışını destekleyen saygın isimler ise: J. Absil, J. Z. Bartoz, B. Blacher, C. Forsyth, S. Borris, G. Read, A. Honneger, E. I. Stravinski, D. Şostakoviç, S. Veress, M. Vieux, A. Khachaturian, V. Borrissovski, W. Walton olarak özetlenebilir. (Zeyringer, 1985:60)

Viyolanın gelişimi ve müzik dünyasındaki ilgi artışının gözlemlendiği 19. yüzyılda Türkiye’de çoksesli batı müziği tanınmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. M. K. Atatürk’ün yaptığı reformlar sonucu müzik eğitimi kurumsallaştırılmış ve yurt dışından çok değerli müzikçi, eğitimci ve besteciler getirilmiştir. Yine M. K. Atatürk’ün direktifleriyle Avrupa’ya, özellikle Paris ve Viyana’ya eğitime gönderilen Cemal Reşit Rey (1904-1985), Hasan Ferit Alnar (1906-1978), Ulvi Cemal Erkin (1906-1972), Ahmet Adnan Saygun (1907-1991) ve Necil Kazım Akses (1908-1999), yurda döndüklerinde çağdaş Türk bestecilik ekolünü oluşturmuşlar ve o zamandan beri “Türk Beşleri” olarak anılmaya başlamışlardır. (“Türk Beşleri”, günümüz Türkiye’sinin ilk çağdaş besteci kuşağıdır.) (Aydın, 2003:10)

Çoksesli müzik devriminin gerçekleştirilmesi için yurtdışından davet edilen en önemli bestecilerden biri Prof. Paul Hindemith’tir. Bestecinin Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından ülkenin müzik yaşamını yeniden örgütleyip düzenleme konularında 1935 yılında görevlendirilmiş ve bu konuda çok sayıda rapor hazırlamıştır. (Say; 2005, 70-71) Ulusal çok sesli müzik için klasik Türk müziği yerine Türk halk müziğini temel olarak almayı öneren ve bunun için bilimsel anlamda alan araştırması yapılması gerektiğini söyleyen Hindemith’ten sonra, 5 Kasım 1936’da Ankara Halkevi’nin davetiyle Türkiye’ye gelen Bela Bartok’da Hindemith’le aynı görüşü paylaşmakta ve konuyla ilgili şöyle bir açıklama yapmaktadır: “Yerinde, sahiplerinin yanbaşıında yaşamadıkça köylü müziği bir müzisyen üzerinde tam anlamıyla etkili olamaz.” (<http://www26.brinkster.com/cemakas/muzikdevrimi.htm>) B.

Bartok, A. A. Saygun ile birlikte üç haftalık bir Güney Anadolu Toroslar seyahati yapmış, derlediği melodilerin bazılarının yapı bakımından eski Macar melodileriyle aynı olduğunu gözlemlemiştir. (Aydın, 2003:14)

Türk Beşleri'nin Hindemith ve Bartok'un düşüncelerinden yola çıkarak benimsediği yöntem sonucu halk ezgileri serbestçe ve renk amaçlı kullanılmış, köklerimize bağlı ancak, evrensel müzik çerçevesinde yapıtlar ortaya konulmaya başlanmıştır. İlk dönemde yapılan bestelerde yoğunluk orkestra, şan ve koro yapıtlarına verilmiştir, sonrasında piyano, oda müziği, yaylı ve nefesli çalgılar için solo yapıtlar yazılmıştır. Viyola için yazılan yapıtların diğer çalgılar ve şan müziğine göre daha geç bestelenmesinin nedenleri araştırıldığında, o dönemde solist düzeyde eğitim almış solist nitelikli viyolacıların bulunmaması durumuyla karşılaşmaktayız.

Türkiye'deki ikinci kuşak öncü viyolacıların eğitimlerine, yurtdışında da karşılaştığımız gibi, öğrenimlerine keman ile başlayıp, daha sonra viyola eğitimine geçtikleri görülmektedir.

Türkiye'deki viyola repertuarının gelişimine büyük katkı sağlayan viyolacımız Ruşen Güneş'in, öğrenim gördüğü Ankara Devlet Konservatuvarı'nda keman ve viyola öğretmenliğini yapmış olan Necdet Remzi Atak, Türkiye'deki müzik devriminin uygulanmaya başlandığı dönemde Macar kemancı Karl Berger'den ders almış, Atatürk'ün direktifiyle 1928'de Almanya'ya giderek öğrenimini Hans Bassermann'ın öğrencisi olarak tamamlamıştır. 1931'de yurda döndükten sonra Musiki Muallim Mektebi'nde ve sonrasında Ankara Devlet Konservatuvarı'nda 41 yıl boyunca yeni kuşak kemancı ve viyolacılar yetiştirmiştir. (Say, 2005: 121)

Ruşen Güneş 1962 yılında bitirdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan sonra British Council'in bursuyla İngiltere'ye gitmiş, İngiliz Kraliyet Müzik Koleji'nde F. Riddle ile öğrenim görmüştür. Daha sonra kazandığı bir bursla Amerika'ya giden Güneş, İndiana Üniversitesi'nde W. Primrose ile çalışmıştır. 1965-70 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda viyola grup şefi olarak görev almış, 1972'de Londra'ya yerleşerek, Covent Garden, Londra Filarmoni ve BBC Filarmoni Orkestralarında viyola grup şefi olarak görev almıştır. Türk bestecilerinden Adnan Saygun, Cengiz Tanç, İlhan Usmanbaş, Yalçın Tura ve Sıdıka Özdil'in viyola yapıtlarının ilk seslendirilişini yapmış olan sanatçı, Saygun'un viyola konçertosunun

ses kaydını gerçekleştirmiş, yoğunçaları (cd) piyasaya sürülmüştür. (Say, 2005: 709,710)

Ruşen Güneş için bestelenen ve sanatçının bestecilere ısmarladığı yapıtlar, Türkiye'deki viyola repertuarının gelişimine büyük katkılar sağlamıştır. Sanatçı, Türk bestecilerinin kendisine ithaf ettikleri yapıtları yurtiçi ve yurtdışında seslendirerek yurdumuzda viyolayı solo bir çalgı olarak tanıtmış ve viyolaya olan ilginin artmasını sağlamıştır.

Necdet Remzi Atak'ın öğrencilerinden ve viyola repertuarının gelişimine katkı sağlayan viyolacılarımızdan Prof. Koral Çalgan, N. K. Akses'in kendisine ithaf ettiği viyola konçertosunun ilk seslendirilişini 1978'da, solo viyola için "Capriccio"nun seslendirilişini ise 1979 yılında yapmıştır.

Türkiye'deki ikinci kuşak öncü viyolacılarımızın Türk bestecilerine yapıt ısmarlaması ve yazmaya teşvik etmeleri, bestecilerin Türkiye'deki viyola eğitimindeki gelişimi ve solist viyola sanatçılarındaki artışı gözlemleyerek repertuvara yeni yapıtlar eklemeleri Türk eserlerinin sayısının artmasını sağlamış, yorumcuların ve eğitimcilerin repertuar kaygısına kısmen çözüm getirmiş ve viyolanın daha çok dinleyici tarafından tanınmasını sağlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BESTECİLERE GÖRE ALFABETİK YAPIT LİSTESİ

1. NECİL KAZIM AKSES (1908- 1999)
  - “Viyola Konçertosu” (1977)
  - “Capriccio” (1978)
  - “Acıklı Ezgi” (1984)
2. SAİT MEHMET AKTUĞ(1959)
  - “Tag und Leben” (“Gün ve Yaşam”) (1983)
3. TURGUT ALDEMİR
  - “İkili” (1969)
4. İPEK MİNE ALTINEL(1966)
  - “Viyola İçin Müzik -1” (2000)
5. BÜLENT AREL (1918-1991)
  - “Sonatin” (1945)
  - “Viyola için Müzik” (1957)
  - “Impero” (1959)
6. NEJAT BAŞEĞMEZLER (1950)
  - “Armağan 1-2-3” (1981-82-2000)
  - “Ezgi için” (“Für Ezgi”) (1998)
  - “Viyola Konçertosu” (2000)
  - “Elegie” (2000)
  - “Morceau 02” (2002)
7. İLHAN BARAN (1934)
  - “Sonatin” (1965)
8. MELİHA DOĞUDUYAL (1959)
  - “Obsession” (2000)

9. ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT (1923)

- Op. 11 “Sonatçık” (1957-1958)
- Op. 12 “Küçük Parçalar” (1956-1958)
- Op. 28 “Kaynak Sonunu Bekliyordu” Viyola Konçertosu No:1 (1967)
- Op. 35 “Kanıtsız Günlerin Oldusu” Viyola Konçertosu No:2 (1968)
- Op. 75 “Bağımsız Çağırıklar Ardışı” Üçül No:5 (1985)

10. NECATİ GEDİKLİ (1944)

- “Viyola Konçertosu”(1972)

11. BETİN GÜNEŞ (1957)

- Op:25 “Comogli” (1990)

12. RUŞEN GÜNEŞ (1940)

- “İki Viyola ve Yaylı Orkestra için Beş Bölüm”

13. ALİ HOCA (1961)

- “Oyun” (2003)
- “Viyola Orkestra İçin” (1999)
- ”Taksim ve Sema” (2000)

14. DENİZ İNCE (1965)

- “Patara” (1988)

15. KAMRAN İNCE (1960)

- “MKG Variations” Solo Viyola İçin

16. MERT KARABEY (1976)

- “Rubai” (1998)
- “Viyola ve Viyolonsel İçin Süit” (1999)
- “Laumé” (2005)

17. NURİ SAMİ KORAL (1908-1996)

- “Viyola Konçertosu” (1943)

18. SEMİH KORUCU (1965)
- “Her İlık Bir İlmekmiş Meğer Onlara” (1994)
  - “Empathy” 1-2-3
19. NECDET LEVENT (1923)
- “Kelebek” (Butterfly) (1990)
  - “Romans” (1990)
  - “Trio” (1994)
20. ALİ ÖZKAN MANAV (1967)
- “Partita” (1991-92)
21. MEHMET NEMUTLU (1966)
- “İşlemler” (1991)
22. MEHMET OKONŞAR (1961)
- “Ahmet Taner Kışlalı Anısına” (2004)
23. MEHMET CAN ÖZER (1981)
- “Pour Alto Seul” (2004)
24. SIDIKA ÖZDİL (1960)
- “Bir Türk Teması Üzerine Çeşitlemeler” (1986)
  - “Herşey Sizin İçin” (1987)
25. HERMAN ÖZKALFAYAN(1932)
- “Notturmo Elegiaco” (1998)
  - “Monologo”(2000)
26. SERKAN ÖZYILMAZ (1976)
- “İki Viyola İçin Süit” (1997)
27. METE SAKPINAR (1954)
- “Viyola Digitalis” (2005)

28. ALİ RIZA SARAL (1960)
- Viyola Piyano için Sonat (2001)
29. AHMET ADNAN SAYGUN (1907-1991)
- “Viyola Konçertosu” (1976-77)
30. MUAMMER SUN (1932)
- “Söyleşi” (1977-78)
31. CENGİZ TANÇ (1933-1997)
- “Viyola Konçertosu” (1986)
32. BABÜR TONGUR (1955)
- “Viyola Piyano Sonatı” (1984)
33. YALÇIN TURA (1934)
- “Süit” İngiliz komosu ve Viyola için (1951)
  - “Viyola Konçertosu” (1972)
  - “Viyola Piyano için Sonat” (2000)
34. İLHAN USMANBAŞ (1921)
- “Viyola Piyano için” (1961)
  - “Partita” (1985)
35. EKREM ZEKİ ÜN (1910-1987)
- “Yudumluk” (1972)
  - “Duo” (1985)
36. MURAT ÜSTÜN (1959)
- “Spuren” (İz'ler) (2005)
37. AHMET YÜRÜR (1941)
- “Atys” (1978)

İKİNCİ BÖLÜM

BESTECİLERİN ÖZGEÇMİŞLERİ VE VİYOLA YAPITLARI

2. 1. Necil Kazım Akses (1908- 1999)

Türk Beşleri arasında yer alan birinci kuşak bestecilerimizden N. K. Akses, İstanbul'da doğdu. On dört yaşında Mesut Cemil'in viyolonsel öğrencisi oldu, lise öğrenimi gördüğü sırada, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Cemal Reşit Rey'in armoni sınıfına devam etti. Liseyi bitirdikten sonra 1926 yılında Atatürk'ün direktifiyle kompozisyon eğitimi için Viyana Müzik Akademisi'ne gönderilen Akses, Kleinecke'nin viyolonsel, Joseph Mrax'ın armoni, kontrpuan ve fug öğrencisi oldu. Akademiyi bitirdikten sonra Prag Devlet Konservatuvarı'na geçen bestecimiz, burada Joseph Suk ile kompozisyon, Alois Haba ile mikrotonlar üzerine çalıştı.

1933'te yurda dönen besteci, aynı dönemde Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye'ye çağırdığı Alman besteci Paul Hindemith ile birlikte Ankara Devlet Konservatuvarı'nı kurma çalışmalarında bulundu ve bu kuruma kompozisyon öğretmeni olarak atandı. 1948'de Ankara Devlet Konservatuvarı müdürlüğü, 1949'da Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, 1954'te Bern'de, 1955'te Bonn'da Kültür Ateşeliği ve 1958'de Ankara Devlet Operası Genel Müdürlüğü yaptı. Besteciye, 1971 yılında "Devlet Sanatçısı" ünvanı verildi.

N. K. Akses'in yapıtları üç dönemde incelenebilir:

1-Avrupa'daki öğrencilik yıllarına rastlayan ilk dönem çalışmaları (1929-1934)

2-Yurda döndükten sonraki çalışmaları (1934-1976). Bu dönemde kuşağının diğer bestecileri gibi geleneksel Türk müziği ve halk müziği etkisinde kalmıştır.

3-1976'dan sonraki dönem. Bu dönemde 20. yüzyıl müziğinin getirdiği Aleotorik (rastlamsal) tekniği kullanmıştır. (İlyasoğlu, 1989: 38, 39)

Akses çağımızın kompozisyon stillerini yakından tanıyan yenilikçi bir bestecimizdir. Bülent Tarcan'a göre, onun yapıtları, yeni romantik eğilimlerle Türk müziğinin bir birleşimidir. Büyük boyutlu yapıtların, zengin ve dolgun

orkestrasyonun, karmaşık ve yüklü bir üslubun yaratıcısıdır. Besteci, hemen bütün formlarda yapıtlar bestelemiştir. (Say, 2005:38)

Bestecinin viyola için bestelediği yapıtlar:

- “Viyola Konçertosu “(1977)
- “Capriccio” solo viyola için (1977-1978)
- “Hüzünlü Melodi” solo viyola için (1984)

2. 1. 1. “Viyola Konçertosu”

N. K. Akses, viyola konçertosunu, o sıralar Ankara Devlet Konservatuvarı’nda viyola öğretmenliği yapan Koral Çalgan’ın isteği üzerine 1972’de bestelemiştir.

Yapıtın ilk seslendirilişi 14 Nisan 1978’de Koral Çalgan ve Polonya’lı şef Tadeusz Strugala yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından yapılmıştır. Sonraki seslendirilişi Akses’in 75. doğum yılı kutlamaları çerçevesinde, Nisan 1984 tarihinde İzmir’de Koral Çalgan ve şef Rengim Gökmen yönetimindeki konserde gerçekleştirilmiştir. Yapıt yurtdışında ise, 10-11 Haziran 1980 tarihinde Tirana’da Şef Hikmet Şimşek yönetimindeki Tirana Devlet Opera ve Bale Orkestrası eşliğinde solist Koral Çalgan tarafından seslendirilmiştir. (İlyasoğlu;1998:217,264)

Konçertolarında senfonik yapıya çok önem veren Akses, bu yapıtında orkestrayı daha küçük düşünmüş, vurma çalgılara yine önem vermesine karşın, tahta üflemelileri ikişer çalgıyla kısıtlamış, trombon ve tubayı kullanmamıştır.

Allegro moderato tempoda başlayan 1. Bölüm geleneksel sonat formunda, ama çağdaş bir anlayışla serim (exposition) - gelişim (developpement) - yeniden serim (re-exposition) şeklinde üç bölmeli düzenlenmiştir. Yine güçlü, özgür bir girişten sonra, arka planda tahta üflemelilerin rastlamsal ve yaylı çalgıların gizemli ısıklıklar (flageolet) gibi yansıyan armonik eşliğindeki kaynaşmada, solo viyola duygulu temayı sergiler. Eşliğin giderek canlanmasını trompetin ilan edercesine sunduğu ikinci tema izler. Viyolanın birkaç ölçü süren pasajından sonra, temaların sunumu değişir. Viyolanın temasını orkestra çok canlı başlatır; viyolanın katılımıyla, trilden sonra orkestra yine arka plandaki yerini alır. Flütün küçük gösterisinden sonra viyola temayı daha da belirginleştirmek istercesine uzun şekilde sürdürür.

Geliştirimde ise motifler değiştirilerek işlenirken, viyola kendi eski motiflerini duyurur ve önce düşünceli başladığı oldukça uzun kadansında tüm ustalığını –makamlardan esintilerle de- sergileme olanağı bulur. Orkestranın baştaki temayı tüm gücüyle tekrar duyurmasıyla yeni serim başlar; vurma ve üfleme çalgılar, özellikle ksilofon, canlı geçişleriyle önemli bir rol üstlenir. Orkestranın yine kaynaşmalı seslerle başlattığı, ancak sakin ve durgun katılımı ile bu en uzun bölüm sona ererken, son bir hamleyle güçlenir ve söner.

2. Bölüm ağırca, Larghetto tempoda lirik bir şarkı gibidir. Bas yaylıların ısrarlı (ostinato) dörtlük notalarla pizzicato'su eşliğinde viyola, etkili sonoritesi ile düşünceli ezgisini duyurur. Pizzicato'ların devamında dinlenen viyola bu kez daha tiz ve hüznü ezgisini sürdürürken, orkestra sanki yalnızca bu vuruşlardan ibaretmiş gibi davranır. Ancak trompetin ve kornonun bu hüzne katılımı ayrı bir renk katar. Orkestranın yine kaynaşan kadanslarla eşliği monotonluğu vurgular; ama yaylıların vuruşları eşliğinde güçlenen trompet ve korno gerilimi yükseltir. Ortalık yatışınca son söz yine viyolaya bırakılır ve bölüm çok sakin sona erer.

Oldukça kısa tutulan final, 3. Bölüm Allegro tempoda, 8/8'lik ölçüde, 3+2+3 kuruluşundaki aksak ritimde, vurma çalgıların güçlü girişiyle başlar ve orkestra hemen temayı sunar. İkinci tema ise canlı (vivo) tempoda, sirta benzeri bir oyun havasıdır ve viyola tarafından belirlenir. Sonra da orkestra, temayı başka makama geçerek işler. Buna karşın viyola ikinci temayı daha oynak şekilde duyururken orkestranın bazı çalgıları da ona katılır. Bu iki tema solo çalgı ve orkestra tarafından değişimle işlenerek gelişir. Daha sonra viyola çok heyecanlı (molto agitato) tempoda –vurma çalgıların ritmik eşliğinde- ilginç bir makamsal ortam oluştururken yine ksilofon yol gösterir. Solo viyolanın kadans tarzındaki çok kısa son sözlerini orkestra büyük bir hışımla duyurduğu oyun havası temasıyla yapıt ve konçertoyu sona erdirir. (Aktüze, 2005; 23-25)

Yapıtın tonal bünyesi bestecinin deyimiyle “poli-a-modal”dir. Akses makam düşüncesini soyut olarak ele almakta ve bazen tek başına, bazen de makam soyutlamasını bir arada kullanmaktadır. Bu yapı içinde zaman zaman belli çalgı gruplarının belli hareket modellerini belli sürelerce serbest bir biçimde çalarak oluşturdukları rastlamsal periyotlar yapıta ayrı bir renk katmaktadır. Yapıtın piyano uyarlamasını piyanist Mithat Fenmen yapmıştır. (İlyasoğlu, 1998:195)

2. 1. 2. “Capriccio”

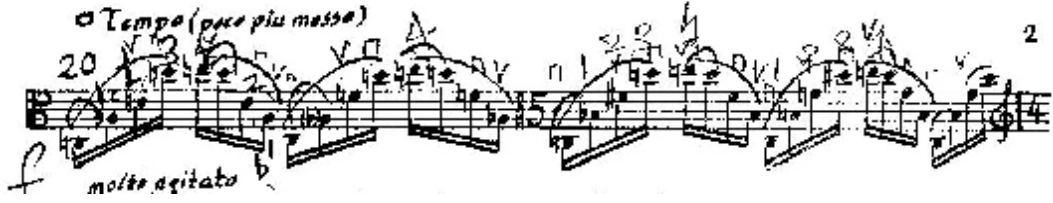
N. K. Akses, “Capriccio” adlı yapıtını, Mayıs 1978 tarihinde Ankara’da bestelemiştir. İlk seslendirilişini 30 Nisan 1979 tarihinde, bestecinin yetmişinci doğum yılı için Ankara Devlet Konservatuvarı Salonu’nda verilen konserde, viyolacı Koral Çalgan yapmıştır. Solo viyola için yazılan yapıt, bestecinin müzik yaşamının üçüncü evresinin başında bestelendiği için, ikinci evrenin etkileri de halen görülmektedir. Bu nedenle ikinci evrenin tipik özelliklerinden olan geleneksel Türk Müziği makamları ve halk müziği ezgilerine rastlanmaktadır.

“Capriccio” İtalyanca bir terimdir. Beklenmedik etkiler taşıyan “kapisli” besteler için kullanılmaktadır. N. K. Akses’in “Capriccio”sunda da birbirinden bağımsız temalar kullanılmıştır. Tek bölümlü yapıt, güçlü kırık akor ve çift seslerin de bulunduğu gösterişli bir girişle başlar. Lirik bir ezgiyle süren yapıtta kullanılan glissando ve çarpmalar, halk müziği etkisini yoğunlaştırmıştır. Viyolanın buğulu tınısının daha etkili hale getirilmesi için do ve sol tellerinin ileri pozisyonları kullanılmıştır. Besteci yapıtını besteleme aşamasında B. Bartok ve W. Walton viyola konçertolarını incelemiştir. Yapıtlarda duyulan ezgi ve ritmlerin, Türk müziği motifleri kullanılarak yazıldığı açıkça gözlemlenmektedir. Yapıt, canlı (vivo) tempoda, onaltılık notalardan oluşan bir koda ile geniş ve güçlü akorlarla son bulur.

Örnek 3: N. K. Akses “Capriccio”

Örnek 4: Capriccio'nun Bela Bartok Viyola Konçertosu'ndan esinlenilmiş bir pasajı

2. 1. 3. “Acıklı Ezgi”

N. K. Akses'in solo viyola için bestelediği ikinci yapıt olan “Acıklı Ezgi” (Canto Lamentoso) 23 Nisan 1984 tarihinde Ankara’da bestelenmiştir.

Geniş ve ağır bir tempodaki yapıt, uzun ve yavaş bir ezgiyle başlar. Nota yazımında ölçülendirme yoktur (senza batuta). Besteci tarafından Sol telinde çalınması istenen bu ezgi, ifadeli (molto espressivo) ve duygu yüklüdür, halk müziğindeki uzun havayı anımsatır. Yapıt incelendiğinde bestecinin çoğunlukla do ve sol tellerinde ileri pozisyonları tercih ettiği, viyolanın karakteristik tınısal özelliklerini etkileyici bir şekilde kullandığı gözlemlenmektedir. Yapıtta ifadeye öncelik verilmiş, yapıtın girişindeki hüzünlü tema yapıtın sonunda da küçük değişiklikler yapılarak kullanılmış ve lied formunda yazılmıştır. Yapıt yeniden serimin ardından forte çift sesli sol el tremoloları ve piyano pizzicato akorlardan oluşan kodayla son bulur.

2. 2. Sait Mehmet Aktuğ (1959)

Yeni kuşak bestecilerimizden M. Aktuğ, müziğe 11 yaşında Prof. Hazar Alapınar'ın keman öğrencisi olarak başladı. Altı yıl süren keman öğrenimi sonrasında Muammer Sun'un öğrencisi olarak kompozisyon bölümünü bitirdi. 1980 'de Almanya'da Düsseldorf Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda Prof. Günther Becker ile kompozisyon öğrenimine devam eden Aktuğ, 1987 yılında ülkemize döndü.

1987 yılından günümüze, İzmir Devlet Konservatuvarı'nda solfej ve müzik teorisi alanında dersler veren bestecimiz, çağdaş müzik tekniklerini kullandığı yapıtlarıyla dikkat çekmiştir.

Bestecinin "Tag und Leben" isimli yapıtı keman ve viyola için ikili olarak bestelenmiştir.

2. 2. 1. "Tag und Leben" (Gün ve Yaşam)

Yapıt, keman ve viyola ikilisi için 1983 yılında bestelenmiştir. İlk seslendirilişi Franz Fischer (keman) ve Christane Hörr (viyola) tarafından, yapıtın bestelendiği yıl yapılmıştır.

Besteci yapıtını kurgularken, insan yaşamının bütünü ile zaman dilimi olarak bir günün dönemlerinin psikolojik anlamda benzeşmesinden esinlenmiştir. M. Aktuğ yapıtının konusunu kısaca şöyle özetlemektedir: "İnsanoğlunun önüne geçemediği ve durduramadığı tek şey zamandır. Herkes doğar, önceleri çok yavaş hareket eder, duyuları ve beyni yavaş yavaş açılmaya başlar, algılaması artar, büyümeye başlar. Gençlik ve olgunluk dönemi zekanın en parlak olduğu dönemdir. Başarılar bu dönemde elde edilir, hayata yön verilir, beden, beyin ve yaşam zirveye ulaşır. Yaşlılık dönemi ise hayattaki hareketlerin kısıtlanmaya başladığı, zekanın zayıfladığı ve duyuların kaybedilmeye başlandığı dönemdir. Yaşamımızı bir gün ile kıyaslarsak; ilk uyandıığımızdaki algılarımızın ve hareketlerimizin yavaşlığını doğum ve çocukluk evresine, gün ortasındaki hareketlilik ve enerjimizi gençlik dönemine, gece yaşanan bedensel ve zihinsel yorgunluğu ise yaşlılık dönemi olarak benzeştirebiliriz."

“Tag und Leben” bestecinin gelişme dönemi yapıtlarındandır. Yapıtın keman ve viyola ikilisi için bestelenmesinin nedeni, bestecinin aldığı keman eğitimi nedeni ile yaylı çalgıları kendine daha yakın hissetmesidir. M. Aktuğ’un “gelişme dönemi” olarak nitelendirdiği yıllarda bestelediği yapıtların ortak özelliği, çeşitli tınısal renk arayışları idi. “Tag und Leben”i diğer yapıtlarından ayıran en önemli özelliği ise yapıtın bir konu, bir tema düşünülerek yapılandırılmasıdır.

Tümüyle geleneksel nota yazısının kullanıldığı yapıt, üslup açısından modern özellikler göstermesine rağmen, form açısından lied formuna yakın bir yapıdadır.

Yapıtın çalışılması aşamasında “Post-serial” düşünülmesi, yani kullanılan malzemenin önceden planlanması, programlanıp dökümünün çıkarılması, dinamiklerden formuna kadar olan tüm parametrelerin “Gün ve Yaşam” temasına göre sıralanarak kullanılması bestecinin yorumcular için yaptığı öneriler arasındadır. Birkaç pasaj dışında birlikteliğin ve zamanlamanın serbest bırakıldığı yapıtta, değişik çalma teknikleri yoluyla elde edilen renklerin, parçanın bölümleri içindeki kullanımını belirginleştirerek, müzikal üslubun oluşturulmasına önem verilmelidir.

Yapıtın Türkiye’deki ilk seslendirilişini, kemancı Tangör Ertaş ve viyolacı Murat Cangal 1991 yılında Ankara 2. Yeni Müzik Festivali’nde yapmışlardır. Daha sonra ise 2003’te 1. İzmir Yeni Müzik Festivali’nde kemancı Hakan Özaytekin ve viyolacı Çetin Aydar yapıtı seslendirmişlerdir.

2. 3. Turgut Aldemir (1943)

Besteci 1964 yılında Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nü bitirdi. 1967 yılında devlet bursuyla Almanya'ya gönderildi. Münih Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda kompozisyon öğrenimini Gunter Vialas'ın öğrencisi olarak tamamladıktan sonra 1972'de yurda dönen sanatçı, Gazi Eğitim Müzik Bölümü'nde piyano ve armoni öğretmenliğine başladı. 1986'da doktora çalışmasını bitiren besteci Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzikbilim Bölümü'ne başkan olarak atandı. 1996'da profesör olan besteci yapıtlarında çağdaş müzik tekniklerini kullanmıştır.

2. 3. 1. "İkili"

Yapıt keman viyola ikilisi için 1969 yılında bestelenmiştir. 1970 yılında bir kez seslendirilmiştir. Besteci yapıtını Almanya'da öğrenim gördüğü yıllardaki kompozisyon dersi çalışması olarak bestelemiştir.

Besteci yapıtını keman ve viyola için bestelemesinin nedenini, "iki çalgının birbirine olan benzer görünümüne karşıt olarak iki farklı tınıya sahip olması" olarak açıklamaktadır. Yapıtta iki çalgı da aynı güçlükte partilere sahiptir ve son derece yalın ve teknik zorluğu olmayan partiler yazılmıştır.

Yapıt yerel tonal, yani bir ses çevresinde gelişen bir düzende yazılmıştır. Türk müziği ve halk müziği etkisinin çok kullanılmadığı yapıtta daha çok Türk müziği ritimleri etkisi görülmektedir. Yapıt süit formunda düşünülmüş ve altı bölümden oluşmuştur fakat bölümler isimlendirilmemiştir.

Ağır bölümler daha motifsel, taklitsel, renksel ve tınısal özelliklere sahiptir. Hızlı bölümler ise Türk müziği ritimlerini anımsatan danslardır. Yapıtta aralıksal bir takım düşünceler vardır. 7'li, 2'li, 3'lü ve 5'li, aralıkların kullanılması ve Triton'un vurgulanması yani 4'lü ya da 5'li aralığa çözülme anlayışına sahip bir formda planlanmıştır.

Yapıt geleneksel nota yazısıyla yazılmıştır. Besteci 1970 yılından itibaren, bu yapıtının dışındaki diğer yapıtlarında serbest atonal teknik kullanmıştır.

Örnek 7: 1. Bölüm

Allegretto - 2 -

f *sf* *mf*

p *sf* *rit.* *mf*

Örnek 8: 2. Bölüm

Moderato energico - 4 -

mf *Cresc.*

f

Örnek 9: 3. Bölüm

Adagio - 6 -

p

cresc.

f

mf

Örnek 10: 4. Bölüm

Allergro vivace - 8 -

p

mf

Örnek 11: 5. Bölüm

- 10 -

Andante

P

sf

P

rit.....

P

sf

smile.....

Örnek 12: 6. Bölüm

- 12 -

Allegro

P

mf

mf

2. 4. İpek Mine Altinel (1966)

Müzik öğrenimine 1977 yılında İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda arp öğrencisi olarak başladı. Aynı kurumda Sevin Berk'in arp, İlhan Usmanbaş'ın kompozisyon sınıflarından mezun oldu. Öğrenimi süresince Ercivan Saydam'dan "Füg", A. A. Saygun'dan "Modal Müzik" dersleri aldı.

1986 yılında İsviçre Cenevre Konservatuvarı'nda Catherine Meyer Ersonheffer ile arp öğrenimini sürdürdü. Aynı zamanda kompozisyon çalışmalarına da devam etti.

Besteci, 2004 yılından günümüze MSGSÜ Konservatuvarı'nda Arp-Gitar ve Teori Sanat Dalı Başkanlığı görevinde bulunmaktadır. Aynı zamanda İstanbul'un önde gelen orkestralarında arp grup şefi olarak müzik yaşamını sürdürmektedir.

Altinel, solo viyola için yazdığı tek yapıtı olan "Viyola İçin Müzik"i Ruşen Güneş'in isteği üzerine bestelemiştir.

2. 4. 1. Viyola İçin Müzik -1

Yapıt solo viyola için 2000 yılında bestelenmiştir. Ruşen Güneş'in isteği üzerine bestelenen yapıtın ilk seslendirilişi, 2000 yılında Ruşen Güneş'in "Viyola ve Türk Bestecileri" adı altında yaptığı konserde gerçekleştirilmiştir. Ruşen Güneş, daha sonra da pek çok resitalinde bu yapıtı yeniden yorumlamış ve yapıtın ses kaydı "Türk Bestecileri ve Viyola" adlı yoğunçalarda (cd) yer almıştır.

Besteci yapıtını yazarken viyola repertuarının önemli yapıtlarından B. Britten "Lachrymae", P. Hindemith solo sonatlar, A. A. Saygun Viyola Konçertosu, M. Reger solo süitler ve W. Walton'ın Viyola Konçertosu'nu incelemiş ve bu yapıtların temalarından esinlenmiştir. Yapıt kendi içinde formal kurgusu olan birbirine bağlı dört bölmeden oluşmaktadır.

Adagio hızdaki birinci bölme basit üç bölmeli formdadır. Serbest tonalitenin kullanıldığı bölmede, M. Reger Solo Süit No:1'in teması bazı değişiklikler yapılarak, kısaca anımsatılır.

Allegro hızdaki ikinci bölme tekrarsız basit iki bölmeli formdadır. Ritmik doku, bölmenin sürekli devinim içinde gelişimini sağlar. Bölmede serbest modalite kullanılmıştır. Aksanlarla belirtilen 14/8'lik aksak ritm sonrasında gelen 3. bölme adagio hızda ve ikinci bölmenin keskin, vurgulu ritmik dokusunun aksine hafif ve ilahi bir karakterdedir. Tekrarsız basit, iki bölmeli formda ve bir modalite kullanılarak yazılmıştır. Bazı değişiklikler yaparak B. Britten "Lachrymae" ye atıfta bulunur.

Dördüncü bölme allegro tempodadır ve ritmik dokusuyla W. Walton konçertonun 2. bölümünü çağrıştırmaktadır. Baştaki ana temanın hatırlatılmasıyla yapıt son bulur.

Örnek 13: "Viyola İçin Müzik"

Rusen Güneş için

Adagio $\text{♩} = 72$

Viola

p *mf*

rit. *meno mosso* *accelerando poco a poco*

pp *p*

Örnek 14: W. Walton viyola konçertosu 2.Bölüm'le benzer ritimler görülen pasaj

2. 5. Nejat Başeğmezler (1950)

Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Necdet Remzi Atak'ın keman ve viyola öğrencisi olarak öğrenim gören Başeğmezler, öğrenciliğinin son yıllarında kompozisyona ilgi duyarak Erçivan Saydam'la armoni ve kontrpuan, Necil Kazım Akses ile armoni ve kompozisyon çalıştı. 1971 yılında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'na viyola sanatçısı olarak girdi. Besteci bu görevinin yanısıra Ankara Devlet Konservatuvarı'nda solfej öğretmenliği ve Ankara Radyosu'nda tonmaysterlik (1975-80) yapmış, Bilkent Üniversitesi'nde teori ve solfej dersleri vermiştir.

2. 5. 1. "Armağan 1-2-3"

Yapıtlar, viyola ve piyano için sırasıyla 1981,1982 ve 2000 yıllarında bestelenmiştir. Bestecinin, eşi viyolacı Betil Başeğmezler'e armağan olarak bestelediği yapıtlarından "Armağan 1 ve 2" yi Betil Başeğmezler bir resitalinde seslendirmiştir. "Armağan 3"ün seslendirilişi henüz yapılmamıştır.

Besteci yapıtını bestelerken mod, makam ve benzeri dizi materyallerinden yararlanmıştır. Yapıtta üç bölmeli lied formu kullanılmıştır.

Örnek 15: "Armağan 1"

Viola

Armağan I

Viola-Piano

Betil'e..

Nejat Başeğmezler

Con moto ($\text{♩} = 120$)

3 2

f

9

14 *fp* *f*

1. 2 2.

Örnek 16: "Armağan 2"

Viola

Armağan II

Viola-Piano

Betil'e..

Nejat Başeğmezler

Lento ($\text{♩} = 60$)

mf *ff* *fp*

3 3

6 *ff* *p* *p* *mp dolce*

8va

Örnek 17: “Armağan 3”

Armağan III
Viola-Piano
Betil'e..
Nejat Başeğmezler

Viola

Con moto $\text{♩} = 72$
3

7

9

11

2. 5. 2. “Für Ezgi”(Ezgi için)

Yapıt 1998 yılında solo viyola için bestelenmiştir. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'nda lisans devresine geçiş sınavı için istenen zorunlu parça olarak viyolacı Ezgi Şentin için bestelenen yapıtın ilk seslendirilişini 1998 yılında Ezgi Şentin yapmıştır. Yapıtta yapay diziler kullanılmıştır.

2. 5. 3. “Lozan” Viyola Konçertosu

Bir yarışma için 2000 yılında bestelenen yapıtın seslendirilmesi henüz yapılmamıştır. Yapıt yarışmada herhangi bir derece alamamıştır. Yapıtta mod, makam ve yapay diziler kullanılmıştır.

2. 5. 4. “Elegie”

Besteci yapıtını viyola ve piyano için 2000 yılında bir yakınının vefatı üzerine yazmıştır. Yapıt Mayıs 2006 tarihinde, viyolonsel düzenlemesiyle, viyolonselci Ediz Şekercioğlu tarafından seslendirilmiştir. Mod, makam ve dizi materyalleri ile yazılan yapıt lied biçiminde bestelenmiştir.

Örnek 18: “Elegie”nin girişi

Viola

Memo'yu anarken..
Elégie
Viyola ve Piyano için

Nejat Başeğmezler

Largo doloroso (♩ = 42) **a tempo ma poco piu mosso**

9

13

15

17

21

accel. poco a poco

2. 5. 5. “Morceau 02”

Yapıt 2002 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı lisans devresi giriş sınavlarında “Morceau Empose” (zorunlu parça) olarak bestelenmiştir. Yapıtın ilk seslendirilişini viyolacı Eda Aslanoğlu, Şubat 2006 yılında, Bilkent Üniversitesi'nde verilen bir resitalde gerçekleştirmiştir.

2. 6. İlhan Baran (1934)

Besteci 1950 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı'na girdi. Kompozisyon bölümünde Adnan Saygun'un öğrencisi oldu. Aynı dönem Selçuk Gündemir'le piyano, Ruşen Ferit Kam ile geleneksel sanat müziği, Muzaffer Sarısözen'le halk müziği ve konservatuvar dışında Kemal İlerici ile Türk müziği armonisi çalıştı. 1960 yılında mezun olan Baran, 1962'de devlet bursuyla Paris'e gönderildi. Ecole normale de musique'de Henri Dutilleux'nun öğrencisi oldu. 1965'te yurda dönen besteci, Ankara Devlet Konservatuvarı'na kompozisyon öğretmeni olarak atandı. Yapıtlarında olağanüstü bir titizlikle tasarlandığı belli olan, bir önceki yapıtına oranla melodik soyutlanmayı geliştiren, ritmik hareketi özleştiren dinamik bir kavrayış görülmektedir.

2. 6. 1. “Bir Bölümlü Sonatina”

Yapıt, Aralık 1965 tarihinde Ankara'da bestelenmiştir. Öncelikle solo keman için yazılmış olan yapıt daha sonra viyola ve viyolonsele de uyarlanmıştır. Viyolonsel için uyarlamasının ilk seslendirilişini ve yoğunçalarını (cd) 23 Kasım 2001 tarihinde Şölen Dikener yapmıştır.

Yapıtın karmaşık doğası aslında bir meditasyonu anımsatmaktadır. Kuvvetli ve yumuşak tonlar arasında sürekli bir gel-git yaşanmaktadır. Dolayısı ile volkanik forte bölümler ve mistik piano bölümler ile karşıt bir denge oluşturur. Hiçbir ölçü vuruşuna bağlı kalmayarak rapsodik bir yapı sergiler. Melodik çizgiler 12 ton nota sıralamalarını anımsatır ve her sergilendiklerinde çeşitli farklı uyumlarını yansıtırlar. Yapıt sonunda majör yedili disonans aralıklı çift sesler ile sessizliğe doğru yavaşça azalarak yol alır. (Dikener, 2002)

Örnek 19: “Bir Bölümlü Sonatina”nın girişi

Meditatif 5 $\text{♩} = \text{cresc.}$ 3 Ilhan BARAN

Viyola

f *mf* mezza voce *ff* *ff* *con fuoco* *sub.* *sempre.* *con energia* *poco*

2. 7. Meliha Doğuduyal (1959)

Müzik öğrenimine beş yaşında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda piyano bölümünde başladı. Liseyi bitirdikten sonra MSÜ Devlet Konservatuvarı piyano bölümünde Suna Erel ve Metin Ögüt ile çalıştı. 1980 yılında piyano eğitimini tamamladıktan sonra, öğrenimini kompozisyon bölümünde sürdürdü. İlhan Usmanbaş, Ercivan Saydam ve Adnan Saygun'un öğrencisi olarak 1986'da kompozisyon bölümünü bitirdi. 1991'de kazandığı bursla Hollanda'ya giden Doğuduyal, Lahey Krallık Konservatuvarı'nda T. Loevendie ile kompozisyon, L. Andriessen ile analiz çalışarak yüksek lisans öğrenimini tamamladı. Yapıtları İngiliz, Alman, Rus, İspanyol, Hollandalı, Amerikalı ve Avusturyalı müzisyenler tarafından yorumlanan besteci, 1978-83 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda korrepitörlük yaptı ve 1983-96 arasında MSÜ Devlet Konservatuvarı'nda piyano solfej ve armoni dersleri verdi. 1984-91 yılları arasında İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun konuk piyanisti ve müzik direktörü olarak görev alan bestecinin orkestra, oda müziği ve piyano yapıtlarının yanı sıra film ve tiyatro müzikleri de bulunmaktadır.

2. 7. 1. Obsession (Takıntı)

Yapıt viyola ve piyano için 2000 yılında bestelenmiştir. İlk seslendirilişi Borusan Kültür ve Sanat Merkezi'nde viyolacı Ruşen Güneş ve piyanist Judith Uluğ tarafından "Türk Bestecileri ve Viyola" konserinde gerçekleştirilmiştir.

Doğuduyal, daha önce viyola için bir yapıt yazmadığını düşünerek, viyola için de bir müzik yazma isteği ve gereğini hissetmiş ve "Obsession"ı bestelemiştir. Besteci yapıtını yazarken etkilendiği özel bir konu olmadığını belirtmiştir. Bestecinin esin kaynakları ise son derece renkli, çeşitli ve geniş bir yelpazede oluşmaktadır.

Doğuduyal her yapıtında yeni alanlar keşfetmenin sınırı olamayacağını bilerek, yeni müzikal biçimler bulmaya yönelmektedir. Dolayısıyla yapıtları birbirlerinden farklı özellikler taşımaktadır. Besteci, besteleme sürecindeki değişimin, besteci yaşadığı sürece devam edeceğini düşünerek, kendi müziğini evrelere ayırmamaktadır.

Besteci yapıtın üslup ve form açısından incelenmesini müzikbilimcilere bırakmaktadır. Bestecinin yapıtı çalışmak isteyen viyolacılardan beklentileri, çağdaş müzik dağarını incelemiş, teknik yetkinliğe erişmiş ve çok yönlü düşünsel bir kavrayışa sahip olarak yapıtı yorumlamalarıdır.

2. 8. Ertuğrul Oğuz Fırat (1923)

1923'te Malatya'da doğdu. Müziğe olan tutkusu nedeniyle konservatuvara girmek istemesine rağmen 1940'ta İstanbul Üniversitesi Arkeoloji bölümüne girdi, 1941 de ise aynı üniversitenin Hukuk fakültesine geçti. 1944 yılında annesi 20. yaş armağanı olarak bir piyano aldıktan sonra besteci olma isteği daha da artan Fırat, aynı yıl Carl Berger'den altı ay kadar uyum bilgisi dersleri aldı. Öğrendiği tüm kurallar sanatçıya kuralsızlığa gitme dürtüsünü aştı ve bu düşünceler doğrultusunda çalışmalarına devam etti. 1945 yılında tüm bestecilik ve düşünsel yaşamında etkin olacak olan yakın dostu İlhan Usmanbaş ile tanıştı. Op.20'ye kadar olan tüm yapıtlarını Usmanbaş'a göndererek bu konuda uzun uzun fikir alışverişinde bulundu.

Yapıtlarında 12 ton, özgür dizisel teknik, rastlamsallık gibi 20. yüzyıl tekniklerini kullanarak sürekli olarak yeni birleşimler arayan Fırat, hem kendi hem de diğer Türk bestecilerinin yapıtlarının seslendirilmesi için tümüyle kendi olanaklarıyla seslendirme yarışmaları düzenlemiştir. (Tüzel, 1989; 103-104-105)

E. O. Fırat'ın "daha yeni" anlayışıyla yapıt ortaya koyması nedeniyle hiçbir yapıtında bir öncekinin tekrarı yoktur. İlk yapıtlarında geleneksel biçimlere yakın örnekler verdiği halde, hiçbir zaman kesin ve kuralcı bir bağlılığı olmayan Fırat'ın yapıtları incelendiğinde son yapıtlarında daha özgür ve cesaretli olduğu gözlemlenmektedir. Yapıtlarında ana çerçeveyi belirledikten sonra ayrıntılarını yer yer seslendiriciye bırakarak her yorumda yapıtlarına yeni bir görünüm kazandırmayı düşünmüşse de seslendirilmeyen çoğu yapıt kağıt üzerinde kalmıştır. (Tüzel, 1989; 98)

Besteleme çalışmaları sırasında etkilendiği besteciler; Beethoven, Liszt, Ravel, Falla, Berg, Bartok, Roussel ve Szymanowsky'dir.

Yapıtlarındaki en önemli özellik, biçim ve hiçbir sürecin önceden saptanmamış olmasıdır. Biçim, besteci için yapıtın başlangıcından bitişine dek uyulması gereken bir önkoşul değil, yapıttaki sessel ilişkilerin kendiliğinden doğurduğu bir oturmudur. Bu nedenle E. O. Fırat'ın hiçbir yapıtının bir başkasıyla benzerliği olduğu söylenemez. Geniş anlamda tek benzerlik, yapıtların kuruluşunun doğaçtan oluşması ile sınırlıdır.

Nota yazısı oldukça yoğun ve karmaşık olan bestecinin yapıtları incelendiğinde seslendiricilere çok güç, hatta ürkütücü görünmektedir. Besteci, yapıtlarına verdiği ilginç isimlerle de dikkati çekmektedir. Yapıtlarını özgür bir araştırma isteğiyle hiçbir sınırlama getirmeden ve hiçbir biçime sokma kaygısı taşımadan ortaya koyarken esinlendiği düşünceleri yapıtlarına isim olarak koyduğu anlaşılmaktadır. Tüm özgür düşüncelerine rağmen yapıtlarına gelenekselleşmiş bir anlayışla opus numarası vererek sıralamıştır.

Op.1'den Op.35'e kadar olan yapıtları ilk dönem yapıtlarıdır. Bu dönemin özelliği ezginin ve uyumun ayrı ayrı ele alınışları ile geleneksel bağda anlayışına yakın olmalarıdır. Op.35 "Kanatsız Günlerin Oldusu" adlı ikinci Viyola Konçertosu ile ikinci, orta dönem bağdama anlayışı kendini göstermektedir. Bu dönemde ezgi ve uyum aynı ses yığınınından türetildiği için tüm sesler birbirinin hem ezgisi hem de

uyumu durumundadır. Üçüncü ve son dönem ise "Op.82 Sevi Çılgınlıklarıyla Geçiyor" adlı yapıtıyla başlayarak son yapıtı olan Op.94'e kadar sürer. Son dönemin özelliği ise yığın ses anlayışı ile tartisallığı öne çıkarılmış ezgi anlayışının birleştirilmesinden oluşmaktadır.

Bestecinin viyola için bestelediği yapıtlar:

- Op.11 "Sonatçık"
- Op.12 "Küçük Parçalar"
- Op.28 "Kaynak Sonunu Bekliyordu" Viyola Konçertosu No:1
- Op.35 "Kanıtsız Günlerin Oldusu" Viyola Konçertosu No:2
- Op.75 "Bağımsız Çığırılar Ardışı" Üçül No:5 (1985)

2. 8. 1. "Op.11 Sonatçık"

Yapıt viyola ve piyano için 1957-58 yıllarında bestelenmiştir. Yapıtın bestelenmesi 27 Aralık 1957'de Ankara'da başlamış,12 Haziran 1958'de Malatya'da tamamlanmıştır. Besteci yapıtını Leos Janaçek'e ithaf etmiştir. İlk seslendirilişini bestecinin doğum günü nedeniyle 1 Şubat 2006 tarihinde yapılan konserde viyolacı Özgür Tezcan ve piyanist Ceren Kınay yapmıştır. "Sonatçık" bestecinin viyola yapıtları arasında tek seslendirilmiş yapıtıdır. "Sonatçık", bestecinin ilk dönem yapıtlarındandır. Besteci yapıtında lied formunu kullanılmış ve Türk halk müziği motiflerinden etkilenmiştir. (3'.42)

Örnek 20: "Sonatçık"

(Allegro)
III - yürük (♩ = 90)

Pizz. Arco Pizz. Arco Pizz. Arco Pizz. Arco

f.

5

Büre et sac
- Sant ve kuru -

mf.

f.

(f.) (f.) (f.) (10)

3 3 3

2. 8. 2. Op.12 "Küçük Parçalar"

Yapıt viyola ve piyano için 1956-58 yılları arasında Malatya'da yazılmıştır. Besteci yapıtını Ernest Bloch'a ithaf etmiştir. Yapıt üç küçük parçadan oluşmaktadır:

- I. "Yıllar"
- II. "Dans"
- III. "Gecenin Büyüsü" ("Ninni")

Besteci "Küçük Parçalar"ı Sonatçık'la aynı dönemde bestelemiş olması nedeniyle, iki eser arasında üslup ve müzikal açıdan geleneksel Türk halk müziği temalarının kullanılması benzerlik sağlamıştır.

Örnek 21: "Küçük Parçalar" 1. Bölüm

The image shows a handwritten musical score for the first section of "Küçük Parçalar". The score is written for Violin (Viyola) and Piano (Pf). The title at the top is "I - Zıtlar (Lankashi)". The tempo and meter are indicated as "Canlı ve yavaş" and "vif. et vif. (♩ = 50)". The score consists of several staves, with the Violin part on the top and the Piano part on the bottom. The music is in a key with one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The score includes various musical notations such as notes, rests, accidentals, and dynamic markings like "f" and "p". There are also some handwritten annotations and a circled number "10" at the beginning of the lower section.

2. 8. 3. Op.28 "Kaynak Sonunu Bekliyordu" Viyola Konçertosu No:1 (Yunus Emre'nin Yaşam Yılları Üzerine Üç Bölüm)

Yapıt 1967 yılında viyolacı Panayot Abacı'nın isteği üzerine bestelenmiştir. Seslendirilmesi yapılmamıştır. Bestecinin yapıtın içeriği ve konusu üzerine yaptığı açıklama şöyledir: "Yapıt konu olarak Yunus Emre'nin yaşamını özümseyen üç tinsel oluşma sahnesi üzerine kurulmuştur.

İlk Bölüm (Tapınası Devinim) "Arayış"ı simgelemektedir. Henüz yaşamın zorluklarını bilmemektedir. Coşkulu, bazen korkulu, bazen acılı bir arayış, evrenle "ben" arasındaki ilişkiyi bulmak isteği içindedir. Yapıt bu nedenle oldukça gevşek bir doku içinde çeşitli atılımlarla, oldukça kararsız bir havadadır.

"Şenliksi Yakarış" başlığını taşıyan ikinci bölüm, Yunus Emre'nin iç dünyasında, düşüncelerinde olan gelişmeyi göstermekte, içle dış dünyayı birleştirmeye çalışan bir "bakış"ı simgelemektedir. Yunus Emre yolu bulsa da, iç ve dış olarak "bakış"dan ileri gelen bir ayrılık, bir ikilem vardır ama bulunduğu yolda yürümeye kararlıdır. Yapıt kararlı ama yakarış dolu, aynı zamanda yolunu bulunduğu için sevinçli bir gidişi anlatmaktadır. Dolayısıyla ilk bölüme göre daha dirençli ve kesin bir yapıya sahiptir. Bölümün gelişiminde hem yineliliğe hem de ayrıntı azlığına önem verilmiştir.

Son bölüm "Özgürlük Uruncu" başlığını taşır ve "Varış"ı simgeler. Burada artık iç-dış, sen-ben, olan-olmayan ayrımı kalmamıştır. "Aşk gelince, cümle eksikler biter" diyen Yunus, her türlü kaygının ötesine ulaşmış, eksiklerin, bitmeyen bile olgunluğun koşulu olduğunu, yalnız Tanrı'yı, aşkı arayan, düşünen insanın önemli olduğunu söylemiştir. Son bölümde önceki iki bölümün kuruluş öğelerini özgür bir biçimde bir bütünde toplamak durumundadır.

Genel yapısı yönünden yapıtın yorumcu ve dinleyici için geniş yorum olasılıklarına uygun bir yapısalılıkta yazılmıştır.

Yapıtın kuruluşu ve çalınma yöntemleri ile ilgili bestecinin açıklamaları şöyledir: Yapıt üç çalınış biçimine göre ele alınabilir.

1) Yapıt temel kuruluşu bakımından öncelikle "Viyola Konçertosu" olarak bestelenmiştir. Bu biçimde viyolaya eşlik eden çalgılar, birer tane olmak üzere flüt,

klarinet, fagot, piyano ve kontrabastır. Böylece yapıt kadrosunun küçüklüğü nedeniyle “Oda Konçertosu” niteliği göstermektedir. Seslendirilme sırasında viyola, piyano ve kontrabas partilerinin tümü çalınmak zorundadır ancak, Flüt, klarinet ve fagot partilerinde görülen çift seslerin tek kişi tarafından çalınması olanaksız olduğu için, genellikle üst sesleri ve yürüyen partiyi seçmek gerekmektedir.

2) Yapıt geniş kadrolu bir konçerto olarak çalındığında, viyola partisini yine tek bir viyola tarafından çalınmalı ve yaylı çalgılar topluluğunda başka viyola bulunmamalıdır. Orkestranın kadrosu ise 2 flüt, 2 klarinet, 2 fagot, 1 piyano veya org, 12 keman, 8 viyolonsel, 6 kontrabas olmalıdır.

3) Yapıt konçerto olarak değil de, devinim sürekliliğinde viyola partisini egemen olduğu bir orkestra yapıtı olarak da çalınabilir. Bu durumda orkestranın kadrosu, 2 flüt, 2 klarinet, 2 fagot, 1 trompet, 1 korno, 1 trombon, 1 piyano, 12 keman, 8 viyola, 8 viyolonsel, 6 kontrabas ve üç vurmali sazdan oluşmalıdır.

Yapıt, temel kuruluşta “Viyola Konçertosu” olmakla birlikte, genellikle konçertolarda görülen ve solistlerin çalgılarına olan hakimiyetini belirten, çalınması güç pasajlardan kaçınılmış, ezgisel çizgi yumuşaklığı tercih edilmiştir. Bu özelliğiyle konçerto Hector Berlioz’un “Harold İtalya’da” isimli yapıtını anımsatabilir. Yapıt kuruluşu bakımından, konçerto ile orkestra yapıtı arasında kalan bir yapıya sahiptir.

Örnek 22: Bestecinin el yazısı ile yapının partitürü

Handwritten musical score for a symphony, measures 9 and 10. The score includes staves for Flute (Fl.), Clarinet (Kl.), Bassoon (Fag.), Trumpet (Trp.), Horn (Kor.), Trombone (Tbn.), Percussion (Perc.), Kettle Drum (Kam.), Violin (S. Vla.), Viola (Gcl.), Cello (Kb.), Double Bass (Z. Bcl.), and Bass Drum (B. Dav.). The score is written in a major key with a 4/4 time signature. It features various musical notations such as dynamics (p, mf, f, ff), articulation (acc., stacc., marc.), and performance instructions (Din. 2, Area, Pizz.). The score is divided into two measures, 9 and 10, with a double bar line between them. The notation is dense and includes many accidentals and slurs.

2. 8. 4. Op.35 "Kanıtsız Günlerin Oldusu" Viyola Konçertosu No:2

Yapıt, bestecinin 1968 yılında Alanya'da yargıçlık yaptığı dönemde Fırat'la tanışmaya ve kendisi için bir viyola konçertosu yazmasını istemeye gelen viyolacı Ruşen Güneş'in isteği üzerine yazılmış, ancak seslendirilmemiştir. Besteci bu yapıtıyla ikinci-orta dönemine geçmiştir.

Solo viyola, trompet, klarinet, piyano dördlüsü ile çalgılar orkestrası eşliği için yazılmıştır. İstenilirse trompet yerine ikinci solo viyola, klarinet yerine üçüncü viyola ile de çalınabilir. Üç bölümlüdür.

Birinci bölüm 8 -17 Haziran 1968 tarihinde Alanya'da bestelenmiştir. Yürükçe-çok ağır-yürükçe hızdaki bölümün başına besteci Alanya'yı anlatan şu dizeleri eklemiştir:

"Denizle başlıyordu Alanya ansız-ısı,

Kalabalık vurum uzayan gözleyiş" (5. 11')

İkinci bölüm 18-30 Haziran 1968'de Alanya'da bestelenmiş, çok ağır- dörtnel-çok ağır hızda bölümün başlığı Reyhanlı'dır. Bestecinin partitüre şu dizeleri eklemiştir:

"Reyhanlı'ydı güneş sargını güzellik,

Ve bir mezar vardı gölgesiz kalmış" (7. 26')

Üçüncü bölüm 30 Haziran -24 Temmuz tarihleri arasında bestelenmiştir. Bestecinin doğum yeri olan Malatya'dan esinlenerek bestelediği bölüme eklediği dizeler şöyledir:

"Devcene gizli çıplak dağlar mı çözümü

Anılarda duru bir göz şimdi Malatya" (7. 31')

Örnek 23:

2. Vcl. Korus. 3. fık partisi

Alto
Ağır (♩=50)

62 63 64

65 66 67

Cok Ağır (♩=40)

68 69

70 71 (♩=60) 72 73

74 75

mp p mp p mp p mp p mp p

pp 4.00 fff 4.12

Dim. 5 3

2. 8. 5. Op.75 "Bağımsız Çığırımlar Ardışı" Üçül No:5

Yapıt klarinet, viyola ve piyano için 24 Nisan ve 20 Mayıs 1985 tarihleri arasında Ankara'da bestelenmiştir. Besteci yapıtını Op.18 (1963)'den uyarlama yapmıştır. Yapıt beş bölümden oluşmaktadır ve besteci her bölümde ayrı bir şairin şiirinden esinlenmiştir.

İlk bölüm E. O. Fırat'ın "Yağmur" adlı şiirinden, ikinci bölüm Yunus Emre'nin "Aşkın aldı beni benden, bana seni gerek seni" dizelerinden, üçüncü bölüm Karacaoğlan'ın "yok akşamdan vardım kavil yerime, öne gördüm kömür gözlüm gelmedi" dizelerinden, dördüncü bölüm Mevlana'nın "Bir tatlı ömür gibi gitmeye niyetlendim, ayrılık atına eyer vurdun inadına" dizelerinden, beşinci bölüm yine Mevlana'nın "Gene gel gene" şiirinden esinlenilmiştir. (32. 30')

Örnek 24: Bestecinin el yazısı ile yapıtın partitürü

M. T. ERGÜN, 1940-1990
BAŞKENTLERİN İKİNCİ TÜRKİYE
AKADEMİSİ

Erkajrak Oğuz Fırat
- Başlangıçsız Çizimsizler Andısı - (Les Chansons Independantes Suite)
Siz Klarnet, Viyola, Piyano için (pour Clarinette(s), Alto et Piano)
(Üçül No.5) (Trio No.5)
op. 18 (1963)'den uyarlama op. 75 (1985)

(s.o.F4 yayınur)
I-Lento Doloroso
4/4 (♩=40-2=50)

Kl. (s.o.F4)
Vla.
Pf

Kl. (s.o.F4)
Vla.
Pf

Kl. (s.o.F4)
Vla.
Pf

Kl. (s.o.F4)
Vla.
Pf

(*) $\frac{4}{4}$ = özgül tempo (norm. $\frac{4}{4}$ (♩=40-2=50))

2. 9. Necati Gedikli (1944)

Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nden 1965'te mezun olan besteci, Kemal İlerici ile Türk müziği armonisi çalıştı, 1968'de kazandığı bursla Almanya'ya giderek Köln Devlet Müzik Yüksek Okulu'nda kompozisyon, piyano ve orkestra şefliği öğrenimi gördü. Aynı dönemde Darmstadt Yeni Müzik Kursları'na da katılan besteci, Köln'deki öğrenimini 1972'de tamamladı ve yurda dönerek Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'ne öğretmen olarak atandı. Daha sonra müzikolojiye ilgi gösteren besteci İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde yüksek lisans (1981) ve doktora (1984) çalışmalarını tamamladı. Bir süre Fakülte'nin Müzik Bilimleri Bölümü Başkanlığı'nı üstlenen Gedikli, 1986 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na müdür olarak atandı ve bu görevi 1995'e kadar sürdürdü. Besteci halen aynı üniversitede profesör olarak görevini sürdürmektedir.

2. 9. 1. “Viyola Konçertosu”

Yapıt solo viyola ve yaylı orkestra için 1972 yılında bestelenmiştir. Besteci, yapıtını viyola için bestelemesinin nedenini, “viyolanın hakettiği kadar öne çıkamayan bir çalgı olduğu düşüncesinin değiştirilmesi için viyola repertuarının gelişimine katkı sağlamak” olarak açıklamaktadır. N. Gedikli, “Viyola Konçertosu”nu, Almanya'daki kompozisyon öğreniminin son yıllarında bestelemiştir.

Besteci yapıtı ile ilgili olarak, tamamen entellektüel bir oluşum olduğunu ve yapıtın bestelenme aşamasında geleneksel müzikte olduğu gibi bir esin kaynağı olmadığını söylemektedir.

Yapıtın bestelenmesinde serbest atonal teknik kullanılmıştır. A. Berg ve A. Schönberg'in 12 Ton'dan önce kullandığı teknikle, dizi tekniğine bağlı kalmadan, 20. yüzyıl yazı tekniği ile bestelenmiştir. Yapıtta tınaşlar (armoniler), düzüm (ritm) ve tınlar ön plandadır. Tamamen soyut bir çalışma yapılmıştır. Yazı tekniği bakımından bestecinin diğer yapıtlarıyla benzerlik taşır. Gerilimi fazla bir yapıttır. Yapıtın formunda karşı ezgi tekniği kullanılmıştır. Biçim özgürce oluşmaktadır. Kakişkanlar (disonans), uyuşkanlardan daha ön plandadır.

Yapıt attacca üç bölümden oluşmaktadır. Fazla tekrarı olmayan özgün bir yapıttır. Geleneksel nota yazımı ile yazılmıştır. Yapıt henüz seslendirilmemiştir.

Örnek 25: Necati Gedikli "Viyola Konçertosu"nun partitürü

Moderato (♩=90)

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

1001

1002

1003

1004

1005

1006

1007

1008

1009

1010

1011

1012

1013

1014

1015

1016

1017

1018

1019

1020

1021

1022

1023

1024

1025

1026

1027

1028

1029

1030

1031

1032

1033

1034

1035

1036

1037

1038

1039

1040

1041

1042

1043

1044

1045

1046

1047

1048

1049

1050

1051

1052

1053

1054

1055

1056

1057

1058

1059

1060

1061

1062

1063

1064

1065

1066

1067

1068

1069

1070

1071

1072

1073

1074

1075

1076

1077

1078

1079

1080

1081

1082

1083

1084

1085

1086

1087

1088

1089

1090

1091

1092

1093

1094

1095

1096

1097

1098

1099

1100

1101

1102

1103

1104

1105

1106

1107

1108

1109

1110

1111

1112

1113

1114

1115

1116

1117

1118

1119

1120

1121

1122

1123

1124

1125

1126

1127

1128

1129

1130

1131

1132

1133

1134

1135

1136

1137

1138

1139

1140

1141

1142

1143

1144

1145

1146

1147

1148

1149

1150

1151

1152

1153

1154

1155

1156

1157

1158

1159

1160

1161

1162

1163

1164

1165

1166

1167

1168

1169

1170

1171

1172

1173

1174

1175

1176

1177

1178

1179

1180

1181

1182

1183

1184

1185

1186

1187

1188

1189

1190

1191

1192

1193

1194

1195

1196

1197

1198

1199

1200

1201

1202

1203

1204

1205

1206

1207

1208

1209

1210

1211

1212

1213

1214

1215

1216

1217

1218

1219

1220

1221

1222

1223

1224

1225

1226

1227

1228

1229

1230

1231

1232

1233

1234

1235

1236

1237

1238

1239

1240

1241

1242

1243

1244

1245

1246

1247

1248

1249

1250

1251

1252

1253

1254

1255

1256

1257

1258

1259

1260

1261

1262

1263

1264

1265

1266

1267

1268

1269

1270

1271

1272

1273

1274

1275

1276

1277

1278

1279

1280

1281

1282

1283

1284

1285

1286

1287

1288

1289

1290

1291

1292

1293

1294

1295

1296

1297

1298

1299

1300

1301

1302

1303

1304

1305

1306

1307

1308

1309

1310

1311

1312

1313

1314

1315

1316

1317

1318

1319

1320

1321

1322

1323

1324

1325

1326

1327

1328

1329

1330

1331

1332

1333

1334

1335

1336

1337

1338

1339

1340

1341

1342

1343

1344

1345

1346

1347

1348

1349

1350

1351

1352

1353

1354

1355

1356

1357

1358

1359

1360

1361

1362

1363

1364

1365

1366

1367

1368

1369

1370

1371

1372

1373

1374

1375

1376

1377

1378

1379

1380

1381

1382

1383

1384

1385

1386

1387

1388

1389

1390

1391

1392

1393

1394

1395

1396

1397

1398

1399

1400

1401

1402

1403

1404

1405

1406

1407

1408

1409

1410

1411

1412

1413

1414

1415

1416

1417

1418

1419

1420

1421

1422

1423

1424

1425

1426

1427

1428

1429

1430

1431

1432

1433

1434

1435

1436

1437

1438

1439

1440

1441

1442

1443

1444

1445

1446

1447

1448

1449

1450

1451

1452

1453

1454

1455

1456

1457

1458

1459

1460

1461

1462

1463

1464

1465

1466

1467

1468

1469

1470

1471

1472

1473

1474

1475

1476

1477

1478

1479

1480

1481

1482

1483

1484

1485

1486

1487

1488

1489

1490

1491

1492

1493

1494

1495

1496

1497

1498

1499

1500

1501

1502

1503

1504

1505

1506

2. 10. Ruşen Güneş (1940)

Ankara Devlet Konservatuvarı'nı 1962 yılında Necdet Remzi Atak'ın öğrencisi olarak bitiren Güneş, British Council bursuyla İngiliz Kraliyet Müzik Koleji'nde F. Riddle ile öğrenim gördü. Kazandığı ABD bursuyla İndiana Üniversitesi'nde William Primrose ile çalışan Güneş, 1965-70 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda viyola grup şefi olarak görev aldı, 1972'de Londra'ya yerleşti ve Covent Garden, Londra Filarmoni ve BBC Filarmoni Orkestralarında viyola grup şefi olarak görev aldı. Dünyanın pek çok yerinde solo konserler veren sanatçı, Türk bestecilerinin viyola yapıtlarının ilk seslendirilişlerini ve repertuar gelişimine sağladığı katkılarla Türkiye'de çok önemli bir yere sahiptir. Sanatçı Londra'da yaşamını sürdürmektedir.

2. 10. 1. "İki Viyola Ve Yaylılar İçin Beş Parça"

Sanatçı yapıtını J. S. Bach'ın 6. Brandenburg Konçertosu'nun dışında pek fazla nitelikli viyola ve orkestra yapıtı olmadığı düşüncesiyle yazmıştır. Seslendirilişi yapılmamış olan yapıt hakkında Ruşen Güneş şöyle açıklama yapmıştır: "Besteci olmadığım için özel olarak kullandığım bir besteleme tekniği yoktur, viyolacılara farklı bir seçenek olması için yazılan bir yapıttır."

Örnek 26: 1. Bölüm

5 PARÇA 2 VIOLA VE YAYLILAR İCİN IV 0 1 R. GÜNEŞ

The image shows a handwritten musical score for two violas. The title is "5 PARÇA 2 VIOLA VE YAYLILAR İCİN IV 0 1 R. GÜNEŞ". The score is in 4/4 time and consists of five systems. The first system shows two violas with a tempo marking of 80 and a dynamic marking of mf. The second system has a dynamic marking of mf. The third system has a dynamic marking of f. The fourth system has a dynamic marking of f. The fifth system has a dynamic marking of f and includes a fermata over the final measure. The score is written in a single system for each viola, with a grand staff bracket on the left.

Örnek 27: 2. Bölüm

5 PARÇA 2 VIOLA VE YAYLILAR ICIN No 2 E GUNES

$\text{♩} = 128$

VIOLA $\text{♩} = 128$

VIOLA mf

VLA. ff

VLA. ff

VLA. ff

VLA. ff

Örnek 28: 3. Bölüm

5 PARÇA 2 VIOLA VE YAYLILAR ICIN No 3 E GUNES

$\text{♩} = 282$

VIOLA $\text{♩} = 282$

VIOLA mf

VLA. mf

VLA. mf

VLA. mf

VLA. mf

Örnek 29: 4. Bölüm

5 PARÇA 2 VIOLA VE YAYLILAR ICIN NO 4 E GUNES

$\text{♩} = 80$

VIOLA I
VIOLA II
VLA. I
VLA. II

Örnek 30: 5. Bölüm

5 PARÇA 2 VIOLA VE YAYLILAR ICIN NO 5 E GUNES

$\text{♩} = 144$

VIOLA I
VIOLA II
VLA. I
VLA. II

2. 11. Ali Hoca (1961)

1961 yılında Lefkoşa'da doğdu.8 yaşından itibaren Akordeon, Gitar ve Piyano dersleri aldı.1976 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarına girerek Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası trombon grup şefi Metin Yalçın ile trombon, 1979 yılında da Nevit Kodallı ile kompozisyon çalışmaya başladı. 1985 yılında Trombon ve Kompozisyon bölümlerini bitirdi. T.R.T. Ankara çocuk ve gençlik koroları korrepetitörlüğü yaptı. Bir yıl Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nde armoni ve kontrpuan dersleri verdi.1988 yılında İzmir Devlet Opera ve Balesi'ne Trombon sanatçısı olarak giren Ali Hoca, 1989 yılında korrepetitörlük, 1990 yılında da koro şef yardımcılığı görevine getirildi.2000-2001 yılları arasında 1 yıllık süreyle Almanya'ya gitti ve Bonn, Düsseldorf ve Duisburg operalarında çalıştı. A. Hoca, halen İzmir Devlet Opera ve Balesi'nde orkestra ve koro şefi olarak görevine devam etmektedir.

2. 11. 1. "Oyun"

Yapıt viyola ve orkestra için viyolacı Çetin Aydar'ın isteği üzerine Eylül 2003 tarihinde bestelenmiştir. İlk seslendirilişini Çetin Aydar Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası ile 25 Ocak 2004 tarihinde yapmıştır.

A. Hoca, yapıtın orkestrasyonunda, viyolanın diğer yaylı çalgılardan farklı bir ses rengi ve gürlüğü olduğunu göz önüne alarak, orkestra partisinin viyolanın duyulmasını engellememesine özen göstermiştir.

Yapıtta viyola aracılığıyla herhangi bir oyunda olabilecek genel ruhsal durumları anlatılmıştır. Besteci, gergin, muzur, şakacı, zaman zaman da gizliden, derinden ortaya çıkabilecek durumları yapıtına yansıtmıştır.

Güçlü bir akordan sonra pizzicato ile devam eden yaylıların girişi yapıtın ana ruhunu belirler. Bu tema, sanki her defasında yeni bir oyun başlatır gibi, iki kez daha yapıtın içinde yer alır. Sürekli değişen tempolar, yapıtı egemen olan özgür anlatım, bir oyundaki ruhsal durumları ortaya koymaktadır.

Besteci yapıtında Türk makam ve usüllerinden de faydalanmıştır. Ezgi yapısı düzdür, uzun ezgilerden çok küçük ezgilerden ve kısa motiflerden oluşmaktadır.

Besteci yapıtı hakkında yaptığı açıklamalarda renk arayışının önemini vurgulamış, yorumcunun yapıtta “Ney”in mistik etkisinin yansıtılmaya çalışıldığını unutmadan yorumlaması gerektiğini belirtmiştir.

Örnek 31: “Oyun”

Allegro molto 10 *A.HOCA*

mp *f* *pp* *mf*

quasi cadenza

p *ff* *f*

accel. et cresc.

ff

ekə

elə

10 20 30 40 50

The image shows a musical score for a piece titled "Oyun" by A.HOCA. The score is written for a piano and is in 2/4 time. It begins with the tempo marking "Allegro molto" and a metronome marking of 52. The score is divided into systems, with measures 10, 20, 30, 40, and 50 marked. The dynamics range from *mp* (mezzo-piano) to *ff* (fortissimo). There are several performance markings, including "quasi cadenza", "accel. et cresc.", and "Dorab cor vid". The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingerings. The piece concludes with a double bar line.

2. 11. 2. “Viyola Orkestrası İçin”

Yapıt 1999 yılında Ruşen Güneş’in Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı’nda vereceği kursta, katılımcıların topluca çalabileceği bir yapıt olması için Çetin Aydar’ın isteğiyle bestelenmiştir. Ancak ilk seslendirilişi Çetin Aydar’ın kurucusu olduğu İzmir Viyola Ensemble’in “Viva Viyola” başlıklı konserinde bir bölüm daha eklenerek grubun üyeleri, Çetin Aydar, Pınar Dinçer, Özlem Görgülü ve Mert Savaşan tarafından 27 Kasım 2002 tarihinde İzmir Sanat salonunda yapılmıştır.

Besteci yapıtında Türk müziği makam ve üslubundan etkilenmiş, komalar ve çarpma seslerle Türk müziği etkisini güçlendirmiştir. Dört partinin de aynı güçlükte olduğu yapıt viyolanın kendine has renklerini özgün bir şekilde kullanılması açısından iyi bir örnek oluşturmaktadır. Yapıt, çalınışlarında olumlu tepkiler almış olup yazılma nedeninden dolayı da öğrenciler tarafından çalışılması faydalı bir yapıttır.

Örnek 32: 1. viyola partisi

1. Viy. *Allegro Molto* Ali Hoca

1 *p*

5

f

Örnek 33: 2. viyola partisi

2. Viy. *Allegro Molto* Ali Hoca

1 *p*

5

9 *p*

Örnek 34: 3. viyola partisi

3. Viy. *p* *f* *p* Ali Hoca

Örnek 35: 4. viyola partisi

4. Viy. *p* *f* *p* Ali Hoca

2. 11. 3. “Taksim ve Semaî”

Yapıt D. E. Ü. Devlet Konservatuvarı ile Venedik Benedetto Marcello Konservatuvarı değişim programı nedeniyle Venedik'te verilecek konserde çalınmak için, Çetin Aydar'ın isteği üzerine 2000 yılının başlarında bestelenmiştir. İlk seslendirilişini Çetin Aydar ve Şeniz Duru Venedik'de B. Marcello Konser Salonu'nda 5 Mayıs 2000 tarihinde yapmışlardır.

Besteci “Taksim ve Semaî”de Türk makam ve usüllerini kendine göre şekillendirdiğini, kalıplara bağlı kalmadığını söylemektedir. Türk müziğinde Yürük Semaî'nin $\frac{3}{4}$ 'lük olmasının vals ritmini anımsatmasından esinlendiğini belirtmektedir.

Bestecinin yapıtı hakkındaki açıklamaları şöyledir: “Klasik batı müziği eğitimi almış viyolacılar için çalınması zor bir yapıttır. Çalışılma aşamasında mutlaka Türk müziği dinlenmeli ve hissedilmeye çalışılmalı, klasik Batı müziği gibi

yorumlanmamalıdır. Komalar yapının ifadesi açısından önem taşır, dolayısı ile komalı seslere mümkün olduğunca özen gösterilmelidir. “

Örnek 36:

Sole vib.
Ağır ve Serbest

I
TAKSİM

Ali Hoca 13.4.2000

1 *mf*

4

7

10 *Sole pizano*

13 *pp*

16 *pp* *f*

19 *pp*

22 *f* *pizz. an.*

25 *ff* *p* *pp*

Örnek 37: "Semai"

The image displays a musical score for a piece titled "Semai". The score is written in 2/4 time and consists of several staves. The notation includes various rhythmic patterns, such as eighth and sixteenth notes, and rests. Handwritten annotations in blue ink are present throughout the score, including the letters "V", "N", and "3V", as well as numbers like "4", "7", "2", "3", "4", and "3". Dynamic markings such as *p* (piano), *f* (forte), and *mf* (mezzo-forte) are used to indicate volume. The score is numbered with measure numbers: 14, 17, 21, 25, 29, 33, 37, 41, 45, 49, and 53. The piece concludes with a double bar line at measure 57.

2. 12. Mert Karabey (1976)

1976'da Ankara'da doğdu. İlk kompozisyon çalışmalarında Prof. İlhan Baran'dan destek gördü. Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde Bujor Hoinic'in kompozisyon öğrencisi oldu. 1999'da lisans derecesini aldıktan sonra İngiltere'ye giderek, Sussex Üniversitesi'nde Martin Buttler ile kompozisyon alanında master çalışması yaptı. Mart 2001'de Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Enstitüsü'nde başladığı sanatta yeterlik çalışmalarını Mayıs 2003'te tamamladı. Eylül 2000 tarihinden bu yana Bilkent Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Mert Karabey'in viyola için bestelediği yapıtları:

- "Rubai" La Klarinet, viyola ve viyolonsel için
- "Viyola ve Viyolonsel için Süit"
- "Laumé" Viyola ve viyolonsel için

2. 12. 1. "Rubai"

Yapıt La klarinet, viyola ve viyolonsel için Nisan 1998 tarihinde bestelenmiştir. Besteci yapıtını Bilkent Üniversitesi'ndeki lisans çalışmaları sırasında bestelemiş, Ömer Hayyam'ın bir Rubai'sinden esinlenmiştir.

RUBAİ

Ah, Tanrı dünyayı yeniden yarataydı,

Yaratırken de beni yanında tutaydı;

Derdim: Ya beni sil defterinden,

Ya da benim dilediğimce yarat dünyayı.

Yapıtın ilk seslendirilişini klarinetçi Mertol Mutlu, viyolacı Gül Eylem Ersoy, viyolonselci Verda Demirel 15 Mayıs 1998'de gerçekleştirmişlerdir.

Yapıtta kanon ve imitasyon gibi tekniklerden yararlanılmıştır. Yapıtın bütününe kontrapuntal bir yazı hakimdir. Bestecinin diğer yapıtlarından farklı olarak doğu müziği etkisi taşıyan bir yapıttır. Geniş anlamda mistik bir yaklaşım da söz konusudur.

Yapıt saba makamını andıran modal ezginin kanonik bir yapı içerisinde sunulmasıyla başlar. 42. ölçüde viyola ve viyoloncelin eşlik, klarinetin de solo improvizasyon rolü üstlendiği “B” teması gelir. Daha sonra klarinetteki “scherzando” karakterli motif viyola ve viyoloncelde de duyulur. Ardından bu motif ve “A” temasının malzemesi bir gelişmeye uğrar. “Allegro energico”, “A” temasının bir tür varyasyonu olarak nitelendirilebilir. Son 10 ölçüde gelen “Codetta” ile yapıt son bulur.

Örnek 38: “Rubai”nin girişi”

RUBAÎ

Mert Karabey

Andante

The musical score is presented in three systems. The first system shows the initial measures with the Clarinet in Bb, Viola, and Violoncello. The second system continues the development of the themes, with dynamic markings like 'mp' and 'cresc.'. The third system concludes the section with 'dim.' and 'pp' markings, indicating a gradual decrease in volume.

2. 12. 2. “Viyola ve Viyolonsel İçin Süt”

Besteci yapıtını 1999 sonbaharında Sussex Üniversite’sinde yaptığı master çalışmaları sırasında bestelemiştir. İlk seslendirilişini 11 Haziran 2003 tarihinde viyolacı Elena Gnezdilova ve viyolonselci Elif Dimli yapmıştır. Daha sonra yapıtın seslendirilişini viyolacı Povilas Syrrist-Gelgota ve viyolonselci Toril Syrrist-Gelgota’dan oluşan “Duo Oktava” ikilisi tarafından yapılmıştır. Sanatçılar, yapıtın ses kaydını da yapmışlardır ve 2006 sonbahar aylarında çıkacak olan ilk cd’lerinde “Suit”de yer alacaktır.

Besteci yapıtını viyola ve viyolonsel için yazmasının nedenini, “iki çalgının bir yandan homojen bir birliktelik oluşturabilmesi, aynı zamanda değişik tınlarla farklılık yaratabilecek çalgılar olması” olarak ifade eder.

Yapıt içsel bir yapı üzerine kuruludur. Birinci bölüm genel olarak “özlem” teması ile ilgilidir. Son bölüm ise “ümitsizlik ve acı çekiş” üzerine yaratılmıştır.

Kromatizmin ve serbest bir tonalite anlayışının hakim olduğu yapıtta 2. bölümde makamsal (modal) yapı, 3. ve 4. bölümde tematik atonal öğeler kullanılmıştır. 3. bölümde kullanılan aksak ritimler bestecinin diğer yapıtlarında oldukça az yer almasına rağmen geç-romantik ve serbest atonal öğeler bestecinin pek çok yapıtında kullandığı yöntemlerdir.

Mert Karabey yapıtını besteleme aşamasında yaylı çalgılar için yazılmış oda müziği yapıtlarını incelemiş, özellikle B. Bartok’un “Yaylı Dördü”lerinden oldukça etkilenmiştir.

Yapıtta üslup açısından geç-romantik ve serbest bir atonalite söz konusudur. Makamsal malzeme ve az da olsa halk müziği etkisi görülmektedir. Yapıtın 1. ve 2. bölümü tek bir motifin geliştirilmesine dayanan tek bölmeli yapılara sahiptir. 3. bölüm üç bölmeli sonat formundadır. “A” yani serim kısmı 1-13. ölçüler arasındadır, “B” kısmı kendi içinde iki bölmelidir ve sonrasında yeniden serim yani “A” teması yinelenir. 4. bölüm bir envansiyondur. Son bölüm tek bir motifin gelişmesi üzerine kuruludur ve 1. bölüm ile tematik benzerlikler taşımaktadır.

Örnek 39: 1. Bölüm'ün partitürü

Suite for Viola and Violoncello
Viyola ve Viyolonsel için Süit

Mecit Karabay

Andante con passione

I

Viola

Violoncello

mp cresc.

p cresc.

ritacca

pp

cresc.

cresc.

p

p

cresc.

p

f cresc.

ff

cresc.

f

2. 12. 3. “Laume”

Yapıt viyola ve viyolonsel için ikili olarak 2005 yılında bestelenmiş, Duo Oktava ikilisine ithaf edilmiştir.

Mert Karabey yapıtını Baltık folkloründen bir peri kızı olan “Laumé”den etkilenerek yaratmıştır. Bestecinin Baltık folkloründen etkilenmesi ve yapıtını bu konu üzerine seçmesinin nedeni, yapıtın ithaf edildiği “Duo Oktava”nın viyolacısı Povillas Syrrist-Gelgota’nın Litvanya’lı olmasıdır.

Bestecinin yapıt hakkındaki açıklamaları şöyledir: “Laume bir peri kızı olmasına rağmen ölümlülerle evlenebilir, ama çocuk doğuramaz. Bu sebeple çocukları kaçıır. Kendilerine karşı kaba davrananları sihirli güçleriyle cezalandırmakla beraber, aynı güçleriyle zayıflara da yardım eder.” Besteci de yapıtını yaratırken hayalinde bir “Laumé” öyküsü yaratmıştır.

“Laume” tematik atonalite, tonal ezgiler ve politonalite kullanılarak bestelenmiştir. Besteci farklı ezgilerin, modların ya da malzemenin üst üste duyurulması tekniğini sonraki yapıtlarında gittikçe daha fazla kullanma yolunu seçmiştir.

“Laumé” üslup açısından “Viyola ve Viyolonsel için Süt” ile benzerlikler taşımakla beraber, atonal öğeler çok daha belirgindir. Daha keskin ve gerilimli bir yapıya sahiptir.

Yapıtın form yapısını A, 28. ölçüdeki Adagietto ile başlayan B, 56. ölçüdeki Andante ile başlayan C ve con Agitazione’den başlayarak, aynı zamanda bir koda görevi üstlenen A1 olarak özetleyebiliriz. Besteci yapıtın formunu net olarak kelimelere dökmek yerine dinleyicinin hayal gücüne bırakmayı tercih etmektedir.

Mert Karabey “Laume”yi repertuarına almak isteyen yorumculara teknik açıdan şu önerilerde bulunmaktadır: “Bu yapıtta viyola keman, viyolonsel de viyola gibi kullanılmıştır. Haykırışvari keskin bir ton elde edilmesi için özellikle viyolanın sınırları biraz zorlanmıştır. Bazı pasajlar istenirse bir oktav aşağıdan çalınabilir.”

Bestecinin üslup ve müzikal açıdan yorumculara önerisi ise, temalar arasındaki farklılıkların abartılarak ifade edilmesi yoluyla daha etkileyici bir ifade sağlanmasıdır.

Örnek 40:

Laumè
Dedicatèrii la Dua Oktava; Privilus & Tnrii Spretis-Gelgona
Mert Karabey

Con molto espressione (♩ = 76)

The musical score for 'Laumè' is presented in three systems. The first system features the Viola and Violoncello parts. The Viola part starts with a dynamic of *mf* and includes a *cresc.* marking. The Violoncello part starts with a dynamic of *mp* and includes a *pizz.* marking. The second system shows the Viola part with a dynamic of *p* and a *V* marking. The third system shows both parts with dynamics of *mf* and *n*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

2. 13. Semih Korucu (1965)

1983 yılında Ankara'da Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'ne girdi. Prof. Ertuğrul Bayraktar ile teori, solfej ve armoni çalıştı. 1985 yılında ise Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı kompozisyon bölümünde Prof. Nevit Kodallı'nın öğrencisi oldu. 1987 yılından itibaren İstanbul

Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda Cengiz Tanç'la kompozisyon, Madlen Saydam'la piyano, Nuri İyicil'le keman çalıştı. Konservatuvarı bitirdikten sonra aynı kurumda yüksek lisans eğitimini de tamamlayan Semih Korucu bir süre İstanbul Müzik Akademisi'nde öğretim elemanı olarak çalıştı. Halen, Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Viyola Yapıtları :

- “Her İlik Bir İlmekmiş Meğer Onlara” İki Viyola için
- “Empati 1-2-3”

2. 13. 1. “Her İlik Bir İlmekmiş Meğer Onlara”

Yapıt iki viyola için 1994 yılında bestelenmiştir. Yapıtın ilk seslendirilişini Ruşen Güneş ve Çetin Aydar Berlin'de İstanbul in Berlin Festivali'nde yapmışlardır.

Besteci, yapıtını, şair Hulki Aktunç'un “Islıkla Tarihçe” adlı şiirinden etkilenerek bestelemiştir.

Semih Korucu yapıtını viyola için yazmasının nedenini viyolaya duyduğu yakınlık ve viyolanın tınısının şiirin rengini ve kitabı daha iyi ifade edebileceğini düşünmesi olarak açıklamaktadır.

Bestecinin yapıtını çalışmak isteyen yorumculara önerisi, öncelikle Hulki Aktunç'un kitabını okumaları ve şiir hakkında fikir sahibi olmalarıdır.

Örnek 41: "Her İlik Bir İlmekmiş Meğer Onlara" yapıtın finali

The image displays a handwritten musical score for the finale of the piece "Her İlik Bir İlmekmiş Meğer Onlara". The score is written on four systems of two staves each, with various musical notations and handwritten annotations.

The first system shows a melodic line in the upper staff and a bass line in the lower staff. The lower staff has handwritten notes "6-7b" and "2x araba...".

The second system continues the melodic and bass lines. The lower staff has handwritten notes "21 2-3", "2x", "6.7", and "2v".

The third system features a melodic line with a fermata and a bass line with a fermata. The lower staff has handwritten notes "claf", "6x", and "II 2p".

The fourth system shows a melodic line with a fermata and a bass line with a fermata. The lower staff has handwritten notes "Lunga", "Bulug", "Lunga", and "SS".

The score concludes with a double bar line and a large handwritten flourish.

2. 13. 2. “Empathy 1-2-3”

Yapıt aslında üç küçük parçadan oluşmaktadır. Besteci üç parçayı da herhangi bir çalgı düşünmeden yazmıştır. Bu nedenle yapıt viyola ya da başka çalgılarla da çalınabilir. Bestecinin düşüncesine göre, viyolanın registerine uygun olmayan yerlerde benzer ton ya da pozisyon değişiklikleri yorumcu tarafından yapılabilir. Bestecinin yorumculardan isteği, parçalar üzerinde yapılabilecek değişikliklerde sanki besteci hayatta yokmuş gibi özgür davranılmasıdır.

Empathy-2'yi obua-piyano ikilisi olarak Bengü ve Nurtap Sümer, Empathy 1 ve 2' yi flütçü Ayla Uludere ve Ayşegül Günaltay Şahinalp değişik zamanlarda seslendirmişlerdir. Empathy-3'ün seslendirilişini ise Çetin Aydar ve Şeniz Duru yapmıştır.

Örnek 42: “Empathy-1”

EMPATHY-1

Semih KORUCU

The musical score for "Empathy-1" is presented in four systems. The first system shows the Viola part (treble clef) and the Piano part (grand staff). The tempo is marked as quarter note = 90. The second system continues the Viola and Piano parts. The third system shows the Viola part and the Piano part. The fourth system shows the Viola part and the Piano part. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamics.

Örnek 43: "Empathy-2"

EMPATHY-2

♩ = 105

Viola

mp

accelerando

Semih KORUCU

Piyano

The score for 'Empathy-2' is written for Viola and Piano. The Viola part begins at measure 105 with a tempo of 105 beats per minute. It features a melodic line with triplets and a dynamic marking of *mp*. The Piano part is mostly silent, with some activity in the right hand starting at measure 165. The score is in 12/8 time and ends at measure 118.

♩ = 165

This system shows the piano accompaniment for measures 165 to 178. The tempo is 165 beats per minute. The right hand has a complex rhythmic pattern with many sixteenth notes, while the left hand is mostly silent.

This system shows the piano accompaniment for measures 179 to 192. The right hand continues with a rhythmic pattern, including a triplet and a dynamic marking of *p*. The left hand remains silent.

This system shows the piano accompaniment for measures 193 to 206. The right hand has a complex rhythmic pattern with many sixteenth notes and a dynamic marking of *f*. The left hand has a simple rhythmic pattern with a dynamic marking of *p*.

Örnek 44: "Empathy-3"

EMPATHY-3

82 *Gal Eho* Semih KORUCU

Viola *mf*

Piyano

10 *mf*

14 *p*

2. 14. Necdet Levent (1923)

Müziğe olan ilgisi çok küçük yaşlarda başlayan N. Levent, orta öğretim sırasında ilerlettiği müzik ve keman öğrenimini 1944-1949 yılları arasında “Hukuk Fakültesi”ne devam ederken, İstanbul Belediye Konservatuarı hocalarından Seyfettin Asal ile çalışarak sürdürdü. 1956-57 yılları arasında Ankara'da Bülent Arel ile 12 ton tekniği üzerinde çalışmalar yaptı. 1976 yılında, İzmir Devlet Konservatuarı'na atanan besteci, Muammer Sun'un teşviki ile Çağdaş Türk Müziği alanında yapıtlar verdi.

Türk halk ve klasik batı müziği form, usül ve makamlarını kişisel bir anlayışla kullandığı yapıtlarında çok seslilik yapısını, Kemal İlerici'nin “Türk Müziği ve Armonisi” adlı kitabında ortaya koymuş olduğu “dörtlü armoni sistemi” oluşturmaktadır.

Necdet Levent halen İzmir'de kendi adını taşıyan müzikevi ile İzmirli müzik çevresine katkı sağlamaktadır.

Bestecinin viyola için yazdığı yapıtlar:

- “Kelebek” (Butterfly) (keman-viyola)
- “Romans” (keman-viyola)
- “Trio” (keman-viyola-piyano)

2. 14. 1. “Kelebek” (Butterfly)

Yapıt keman viyola ikilisi için küçük bir parça olarak 1990 yılında bestelenmiştir ve seslendirilişi henüz yapılmamıştır. Allegretto tempoda, kelebeklerin uçuşlarından esinlenerek yazılan yapıt, dört onaltılık ve iki sekizlik ritmindeki seslerden oluşan temanın oktav farkla keman ve viyola tarafından çalınmasıyla başlar. Serbest bir üslupta yazılmış olan yapıtın, belli bir formu ve tonalitesi yoktur. 67. ve 76. ölçüler arasında yarım ve tam aralıklı ses dizelerini kullanmıştır. İki çalgı da aynı güçlükte partilere sahiptir.

Örnek 45: "Kelebek"

KELEBEK

NECDET LEVENT

allegretto $\text{♩} = 96$

The musical score for "Kelebek" is written in 2/4 time with a tempo of *allegretto* at 96 beats per minute. It consists of three staves. The first staff begins with a forte (*f*) dynamic and a circled '9' above it. The second staff has a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third staff has a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some slurs and accents.

2. 14. 2. "Romans"

1990 yılında keman viyola ikilisi için bestelenmiş ve seslendirilişi henüz yapılmamıştır. Besteci yapıtın hem keman-viyola, hem de iki keman için duo olarak uygun olabileceğini düşünmektedir. Ancak, yapıtın sadece iki keman için yazılmış basımı bulunmaktadır. Bestecinin açıklamalarına göre; Andante tempodaki küçük parça, duygusal bir etkileşim sonucu romans olarak bestelenmiştir. Yapıtın belli bir tonalitesi olmamasının yanında form olarak A+B+A formu kullanılmıştır.

Örnek 46: “Romans”

I. KEMAN

ROMANS
DUO (İki Keman)

NECDET LEVENT

andante $\downarrow$ -64

mp dolce

mp.

espressivo

mp

2. 14. 3. “Trio”

Yapıt keman, viyola ve piyano için 1994 yılında bestelenmiştir. Yapıtın ilk seslendirilişi Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde 26 Aralık 2003 tarihinde yapılmıştır. Yapıt öncelikle solo keman için “Con Estropoetico” adıyla bestelenmiştir. Daha sonra viyola ve piyano eklenerek trio formunda düzenlenmiştir.

Bestecinin yapıtı hakkındaki açıklaması şöyledir: “Birinci bölüm adagio'dur. Bölümde keman ve viyola birbirini destekler. Her sekiz ölçüden sonra piyano partisinde iki ölçülük bir köprü duyulur. Moderato kısımda keman ve viyola 6 ölçü koda yapar ve kromatik atlamalarla gitgide pesleşerek son bir piyano akoruyla parçayı bitirirler. İkinci bölüm allegretto tempodadır. Sonat Allegrosu formunda bestelenmiştir. Bölümün başında keman, viyola ve piyano aynı sesler ve hareketlerden oluşan dört ölçülük temayı duyururlar. Piyano arpejlerle devam ederken keman ve viyola farklı hareketlerle gelişime geçerler. Yapıtta belli bir ton kavramı yoktur.”

Örnek 47: "Trio"nun partitürü

TRIO
(Keman-Viyola- Piyano)
I

Necdet LEVENT

The image displays the musical score for 'Trio' by Necdet Levent. The score is for three instruments: Solo Violin, Viola, and Piano. The tempo is marked 'Adagio' with a quarter note equal to 56 beats per minute. The key signature has one flat (B-flat). The score is divided into two systems. The first system shows the beginning of the piece, with the Solo Violin and Viola parts starting with a mezzo-piano (mp) dynamic. The Piano part begins with a series of chords and a melodic line. The second system continues the development of the themes, with the Solo Violin and Viola parts moving to a mezzo-forte (mf) dynamic. The Piano part continues with its characteristic chordal and melodic textures.

2. 15. Ali Özkan Manav (1967)

1984 yılında M. S. Ü. Devlet Konservatuvarı kompozisyon bölümüne girdi, A. A. Saygun ve İ. Usmanbaş'ın öğrencisi oldu. 1990 yılında mezun olan besteci 1991-1994 yılları arasında yüksek lisansını tamamladı. 1995 yılında Julliard Müzik Okulu'nda kompozisyon eğitimini sürdürmek amacıyla New York'a gitti.

A. Ö. Manav'ın ilk yapıtlarında genel olarak Stravinski'nin ilk dönem çalgılama kullanımıyla Saygun'a özgü bir modal anlayışın etkileri görülmektedir. Daha sonra Hans Werner Henze ve Alban Berg'e yakınlık duyduğu söylenebilir. Besteci, son yıllarda Ligeti'nin 1960'larda başlayarak geliştirdiği ritorik örgütlenme anlayışı yanında sınırlı bir rastlamsallığı (aleotorik yaklaşımı) ve modal soyutlamayı olanaklı kılan İ. Usmanbaş'a özgü minimal kullanımları değerlendirmeye yönelik bir anlayış içinde gözükmemektedir. Bu kapsamda en dikkate değer yapıtları arasında

orkestra için “Andante Lugubre” , keman ve piyano için “Sonat” ve viyola için bestelediği “Partita” isimli yaratıları bulunmaktadır.

2. 15. 1. “Partita”

Yapıt solo viyola için 1991-1992 yılları içinde bestelenmiştir. Solo çalgı için uzun soluklu ve çok bölümlü bir oda müziği yapıtı yaratma düşüncesiyle bestelenen yapıtın viyola için yazılmasının nedeni, bestecinin viyolanın koyu ve yoğun tınısından etkilenmesidir. Yapıtın üç bölümünün ilk seslendirilişini viyola sanatçısı Ruşen Güneş 1998 yılında Berlin’de gerçekleştirmiştir.

Partita, A. Ö. Manav’ın, Prof. İlhan Usmanbaş ile çalıştığı yüksek lisans döneminde, A. A. Saygun’un vefatından sonra bestelediği ilk yapıtıdır. Besteci, 1980 sonları ve 1990 başlarındaki üslup arayışlarını yapıtına yansıtmıştır. Yapıt, bestecinin 12 ses tekniğini kendi müziğinde kullandığı ilk ve tek örnektir.

Ö. Manav herhangi bir yaylı çalgı eğitimi almadığından, yapıtı besteleme aşamasında yay teknikleri, akor ve aralık pozisyonları ile ilgili sorunlar yaşamış, bunları aşmak için, Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuvarı’nda keman öğretmeni Nuri İyicil ve İlhan Usmanbaş’la fikir alışverişinde bulunmuştur.

Yapıtta biçimsel olarak değilse de genel anlatım özellikleri yönünden, Barok dönemde ortaya çıkarak J. S. Bach’ın kişiliğinde en yetkin anlatımını bulan çok bölümlü “Partita” türü ile şu koşutluklar gözlemlenmiştir:

1. Andante – Preludo
2. Con fuoco – Courante
3. Adagio mesto – Aria
4. Allegretto – Menuet
5. Presto possibile –Gigue

Bölmelerin form özellikleri kendine özgüdür. Besteci yapıtını oluştururken İ. Usmanbaş’ın Partita’sını, B. Bartok ve A. A. Saygun’un yaylı dörtlülerinin viyola partilerini incelemiştir. Yapıt, B. Bartok’un ve A. A. Saygun’un müzik diline yakındır.

Birinci bölüm Andante tempodadır. Yapıt, viyolanın boş tellerinin (do-sol-re-la) kullanıldığı forte bir akorla başlar. Sonrasında gelen espressivo tema incelendiğinde

bestecinin yapıtında, yakın ses ilişkilerini kullandığı gözlemlenmektedir. Bölümün sonrasında, yinelenen bir ritim kalıbı kullanılmıştır. B. Bartok Viyola Konçertosu'nun etkileri bölümün gelişim kısmında açıkça görülmektedir. Yeniden serimde yapıtın başındaki akor ve ardından gelen tema yinelenir. Gürlüklerin besteci tarafından açıkça belirtildiği gözlemlenen bölüm birbirine yakın ve uzun soluklu bir çift sesle son bulur. (5'45)

İkinci bölüm "con fuoco" (ateşli) karakterdedir. Çift seslerin ve yinelenen onaltılık notaların yoğunluğu bölümün bütününde gözlemlenmektedir. Kromatik ve birbirine yakın seslerin oluşturduğu dizilerin kullanıldığı bölümde "col legno, sul tasto ve sotto voce" gibi renk arayışları yorumu desteklemektedir. (4'15)

Üçüncü bölüm adagio mesto (yavaş tempoda) başlar. Uzun soluklu bir temanın sonrasında gelen gelişim bölümünde do teli sol el pizzicatosu yaparak cantabile ve elegiaco ezgiye eşlik eder. Birbirine yakın seslerin bağlar ve değişik ritimlerle yinlendiği köprünün ardından baştaki temanın kısaca duyurulmasıyla bölüm son bulur. (5'45)

Allegretto karakterdeki dördüncü bölümde 12 ses yazısı kullanılmıştır. Besteci aşağıdaki dizinden yararlanmışır:

Örnek 48:

The image displays four musical staves illustrating a sequence of 12 notes and its inversions, along with two makam-based sequences. The first staff, labeled 'O (original)', shows a sequence of 12 notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4. The second staff, labeled 'I (inversion)', shows the same sequence inverted: C4, B3, A3, G3, F3, E3, D3, C3, B2, A2, G2, F2. The third staff, labeled 'O (özgün dizi)', is titled 'Uşak makamı dizisi' and shows a sequence of 11 notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. It includes fingerings (5, 4, 12, 3, 2, 7, 6, 4, 8, 9, 10, 11) and 'Ek sesler' (b2, b). The fourth staff, labeled 'I (sevme dizi)', is titled 'Kürdi makamı dizisi' and shows a sequence of 11 notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4. It includes fingerings (4, 6, 7, 2, 3, 8, 12, 1, 5, 9, 10, 11) and 'Ek sesler' (b2, b). The note C5 is marked 'oynak perde ("pien")'.

Ö. Manav'ın bu bölümle ilgili yorumu şöyledir: "Uşak makamı renginin duyurulduğu kesit 20-23. ölçüler, kürdi makamının duyurulduğu yer ise 36-37.

ölçülerdir. Belirtilen ölçüler dışında bölümün anlatımı geleneksel makam anlayışından oldukça uzaktır. Bu noktada makamın, makamsallığın sadece dizi temellemesinden öte bir şeyler olduğu, kendine özgü ezgisel gelişim özellikleri yanında ara durak ve son duraklarla ilgili birçok niteliği getirdiği anımsanmalıdır. Burada 12 ses yazısının olanaklarından yararlanılarak, 'menuet' dansı havasında, karma üsluplu bir soyutlama yapılmıştır.”

Son bölümde İ. Usmanbaş'ın “Partita”sında gözlemlenen minimalist yazı anlayışından yararlanılmış ve 12 ses tekniği kullanılmıştır. “Presto possibile” (mümkün olduğunca hızlı) tempoda olan yapıt ölçü birimi olmadan yazılmış ses aralıkları birbirine yakın onaltılık notalarla başlar. Temanın arasında gelen ölçülendirilmiş ikilik seslerin renksiz ve vibratosuz çalınması besteci tarafından uygun görülmüştür. La telinin ileri pozisyonlarının da sıkça kullanıldığı bölümün sürekli devinim üzerine kurulmuş olduğu gözlemlenmektedir.

A. Ö. Manav'ın “Partita”yı repertuarına almak isteyen yorumculara önerilerini kısaca şöyle özetleyebiliriz:”Büyük emek ve ustalık isteyen bir yapıt. Ezberleme kaygısından uzak durulmalı ve viyolaya özgü teknik güçlüklerin üstesinden gelinmiş olunması gerekiyor. Ritimlere ve gürlüklere mümkün olduğunca uyan bir ifade ortaya konulmalı, yaylar konusunda yorumcu kendini özgür hissedebilir. “

Örnek 49: “Partita” 1. Bölüm

Partita

I

a.özkan manav, op.4

Viola

Andante (♩ = ca. 60)

f *cresc.* *sub f*

pp *5* *dim.* *mf*

Örnek 50: "Partita" 2. Bölüm

Con fuoco (♩=96, ♩=192) II

Örnek 51: "Partita" 3. Bölüm

Adagio mesto (♩=54) III

Örnek 52: "Partita" 4. Bölüm

Allegretto (♩=126) IV

Örnek 53: “Partita” 5. Bölüm

V

Presto possibile
con sord.

p a punta d'arco, sempre détaché

unf.
non vibr., senza colore

2. 16. Mehmet Nemutlu (1966)

Müzik öğrenimine Muammer Sun'la başlayan Mehmet Nemutlu, 1985 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'na girerek Necil Kazım Akses'in kompozisyon, Kamuran Gündemir'in piyano öğrencisi oldu. Ertuğrul Oğuz Fırat'la da çağdaş müzik stilleri çalışkan besteci, 1987 yılında MSÜ İstanbul Devlet Konservatuvarı'na geçti ve burada Ercivan Saydam'la füg, Bülent Tarcan'la kontrpuan, Madlen Saydam'la piyano, Nuri İyicil'le oda müziği çalıştı. 1993 yılında konservatuvarı bitirdikten sonra yüksek lisans ve doktora çalışmaları yapan Nemutlu, öğretim görevlisi olarak atandığı İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda, solfej, teori ve çalgı bilgisi dersleri vermektedir.

2. 16. 1. “İşlemler”

Yapıt iki viyola ve dört el piyano için 1991 yılında bestelenmiştir. Besteci yapıtını Lisans 2. sınıfta öğrenci iken, Polonyalı besteci ve teorisyen Bogustaw Schaffer'in “Kompozisyona Giriş” adlı kitabı üzerine çalışırken bestelemiştir.

“İşlemler” bestecinin 1990'lı yılların başındaki çalışmalarının tümüyle benzeşmektedir. Besteci bu dönem yapıtlarında 12 ton tekniğini kullanmıştır. “İşlemler”in diğer yapıtlardan farkı ise, partiyonun başında yerleşim düzeninin belirtilmiş olmasıdır.

Besteciye göre, yapıtın içeriği 1960'ların belirsizlik (indeterminacy) tekniklerine dayanmaktadır ve bunun sonucunda rastlamsal ve görel bir notasyon kullanılmıştır. Ritmik değerlerin olmadığı yapıtta birliktelik yorumcuların göz temasıyla sağlanmaktadır.

Yapıtta ölçü sistemi yoktur (senza mezura). Her dizeğin kaç saniye süreceği o dizeğin sonunda belirtilmiştir. Sesler görelidir. Dört müzisyenin birlikteliği, hepsinin kendi partisi dışında diğer partileri de çok iyi bilerek, notaya bakmak yerine birbirlerini takip etmeleri sonucu sağlanır.

Besteci yapıtını bir birliktelik oyunu olarak yorumlamaktadır. Birbirinden bağımsız olaylar, oluşlar boş bir zemin üzerinde konulan lekeler, noktalar gibi bir mozaik yapı oluşturmaktadır. Yinelenen sesler ve motif sesler her zaman motifsel bir anlam taşımaktadır. Kullanılan besteleme yöntemi 12 ton olarak adlandırılrsa da, elde edilmek istenen herhangi bir ton duygusuna engel olacak şekilde dokusal bir atmosfer oluşturulmalıdır. İfadeler genellikle sert ve kesin olmalıdır.

Örnek 54:

The image shows a handwritten musical score for four instruments, likely a quartet. The score is written on four staves. The notation is complex and includes various performance instructions and dynamics. Key elements include:

- Staff 1 (Top):** Features a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). It starts with a forte (ff) dynamic and includes the instruction "sul pont." (sul ponticello).
- Staff 2:** Also starts with a forte (ff) dynamic and includes the instruction "sul pont.".
- Staff 3:** Includes a dynamic marking of "mp" (mezzo-piano) and a circled instruction "(Arz) (Arz) (Arz)".
- Staff 4 (Bottom):** Starts with a piano (p) dynamic and includes a circled instruction "(Arz) (Arz) (Arz)".

The score is marked with a circled number "15" at the bottom right, indicating a measure or section number. The notation includes various note values, rests, and articulation marks, reflecting the indeterminate nature of the piece.

2. 17. “Mehmet Okonşar (1961)”

Müzik öğrenimine Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Nimet Karatekin'in piyano, Necil Kazım Akses'in kompozisyon öğrencisi olarak başlayan Okonşar, Brüksel Kraliyet Konservatuvarı'nda eğitimini sürdürdü ve 1986 yılında yüksek piyano diplomasını birincilikle aldı. Kompozisyon ve orkestrasyon dallarında da öğrenim görerek 1989 yılında bu dallardan da başarıyla mezun oldu. Piyanist ve besteci M. Okonşar, Avrupa ve A. B. D. 'de gerçekleşen piyano yarışmalarında pek çok derece elde etti. Belçika'da Enghien şehrinde "Büyük Enghien Ödülü" yarışmasında, kompozisyon dalında birincilik ve altın madalya kazandı. Piyano ve bestecilik çalışmalarını Ankara'da sürdüren Okonşar, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası solistidir ve Başkent Üniversitesi'nde ders vermektedir.

2. 17. 1. “Ahmet Taner Kışlalı'nın Anısına”

Yapıt viyola ve piyano için 2004 yılında viyolacı Safinaz Olcay'ın isteği üzerine bestelenmiştir. Yapıt, aynı yıl Ahmet Taner Kışlalı'nın anısına, Ankara Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonu'nda düzenlenen anma gecesinde Safinaz Olcay ve Mehmet Okonşar tarafından seslendirilmiştir.

Besteci yapıtıyla ilgili yaptığı açıklamada, o dönem yaptığı bestelerin daha yalın ve dikey olduğunu, “Ahmet Taner Kışlalı'nın Anısına” adlı yapıtının de aynı dönemde bestelediği diğer yapıtlarıyla yakın özellikler gösterdiğini belirtmektedir.

Besteci yapıtını besteleme döneminde Safinaz Olcay'la çaldıkları yapıtların çoğunun kemandan viyolaya uyarlamalı olması nedeniyle, viyolanın tınısal özelliklerini yakından incelemiştir. Okonşar'a göre, bu yapıtları besteleme aşamasında besteciler daha çok kemana uygun tekniklerle yapıtlarını besteledikleri için viyola ile çalındıklarında yapıtlarında pozisyon ve ajilite (çabukluk) sorunları görülmektedir. Mehmet Okonşar'da yapıtıyla ilgili olarak aynı sorunlarla karşılaşmış olduğunu söylemekte, ancak bu durumun farklı yorumculara göre de değişebileceğini belirtmektedir.

Bestecinin yapıtı hakkındaki açıklamaları şöyledir: “Sade, basit bir parçadır ve bir takım anımsamalar gibidir. Her bölme farklı bir durum, olay ya da müzikal fikrin anımsanması ve yorumlanması olarak düşünülmelidir. Form olarak “genişletilmiş tonalite” denilebilecek bir biçimde yazılmıştır.”

Örnek 55: Yapıtın girişi

Viola

Safinaz Olcay İçin

Ahmet Taner Kislali'nin Anısına

MEHMET OKONSAR

Tempo Rubato ♩ = 64

5

7

9

A Animato ♩ = 80

2. 18. Mehmet Can Özer (1981)

2. 18. 1. "Yalkın Viyola İçin" ("Pour Alto Solo")

Yapıt 12 Aralık 2004 tarihinde solo viyola için bestelenmiştir. Besteci yapıtını Georgis adındaki Yunanistan'lı arkadaşına ithaf etmiştir. M. C. Özer, yapıtı, İsviçre Cenevre Konservatuvarı'nda öğrenim gördüğü dönemde Michel Jarell ile birlikte iki haftalık bir süreçte tamamlamıştır. Mehmet Can Özer, yapıtını solo viyola için yazmasının sebebini "viyolanın tınısal özelliklerinin yapıtı için istediği niteliklerde olması ve solo viyola repertuarına yeni bir yapıt kazandırma düşüncesi" olarak açıklamaktadır.

Besteciye göre yapıt, bestecinin elektroakustik müziklerindeki beste anlayışı ve tınısal arayışlarının çalgı müziğindeki cesur bir denemesi olarak düşünülebilir. Bestecinin "Pour Alto Solo"yu besteleme aşamasında incelediği yapıtlar; Gyorgy Ligeti'nin yapıtları, Bernd Alois Zimmermann'ın "Sonat"ı ve Heinz Holliger'in "Trema"adlı yapıtıdır.

Yapıtın başında uzun bir süre armonik glissandolar görülmektedir. Bu glissandoların hangi tellerde çalınacağı besteci tarafından nota üzerinde belirtilmiştir. Tınısal çeşitlilik için 151. ölçüden sonra gelen glissandoların başında sol el pizzicatosu da kullanılmıştır. 182. ölçüden itibaren gelen glissandolar soğuktan titrecesine, düzensizce çalınmalıdır. 212. ölçüdeki re ve la tellerinin ileri pozisyonlarında gelen hızlı ve sul ponticello pasaj, çığlık ve kuş ısıkları gibi bir ifade düşünülerek çalınmalı, 1 dk. 15 sn.-30 sn. arasında sonlandırılmalıdır.

Nota üzerinde yapıt hakkında oldukça ayrıntılı bilgi verilmesinin yanısıra, bestecinin yorumculara önerileri: "Zaman kullanımı ile ilgili olarak ölçülerin sol üst köşesinde yer alan rakamlar bir glissandodan diğerine kaç saniyede geçileceğini bildirmektedir. Birim zaman MM=60'tır. Yapıtın başındaki glissandoların daha kaliteli tınlaması açısından, her viyolanın yapısal özelliği göz önünde bulundurularak La=438-444 arası denenerek en iyi tınısallık yakalanmaya çalışılmalıdır ve renkli bir tınısal çeşitlilik düşünülerek yorumlanmalıdır."

Örnek 56: Yapıtın başındaki armonik glissandolar ve bestecinin nota üzerindeki açıklamaları

"Four Alto Sails" Mehmet Can ÖZER
for George

$\text{♩} = 60$
Sul C - - - >

2 3 2 1 3 1 2

* Harmonic glissandos should be played not pressing the strings, player should think about the notes (reached above or past notes (the mean, star position etc.))
(Recommended La = 440)

3 1 2 3 2 2

Sul a - - - >

without interrupting

Örnek 57: Düzensiz Glissandolar ve Re ve la tellerinde gelen çığlıkları anımsatan pasaj

The image shows a musical score for a piano and string ensemble. The piano part is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is highly dissonant and features irregular glissandos. The string section is written on five staves, with various markings including 'Suf' (Sufia) and 'Suf' (Sufia) indicating specific techniques or effects. The score is annotated with dynamic markings such as 'p', 'mp', and 'f', and includes a note about the string part: '(on all 4 strings higher position, very fast)'. The overall style is experimental and avant-garde.

2. 19. Sıdika Özdil (1960)

İlk müzik çalışmalarına Mithat Fenmen ile başlayan besteci 1971 yılında girdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Necil Kazım Akses ve Nevit Kodallı ile kompozisyon, Gürer Aykal ile orkestra şefliği çalışarak piyano, orkestra şefliği ve kompozisyon bölümlerini 1983 yılında bitirdi. 1984-85 yıllarında Londra'da Guildhall School of Music and Drama'da orkestra şefliği çalıştı, 1985-89 yılları arasında ise yine Londra'da Royal Academy of Music'te Paul Patterson ve Hans Werner Henze ile kompozisyon ve orkestra şefliği öğrenimi yaptı. Ayrıca Xenakis, Messiaen, Stockhausen, Penderecki ve Berio gibi bestecilerin seminerlerine katıldı.

Bestecinin yazısındaki ayırt edici özellikler arasında, günümüz tekniklerinin çevrelediği atmosferden kopmamak, öte yandan ulusal öğelerin kendiliğinden gelen renklerini yazının akışı içinde değerlendirmekten kaçınmamak vardır.

Özdil, yapıtlarında rastlamsal yaklaşımı sıkça kullanılır; oysa Paul Petterson'un betimlediği gibi, yapıtları olabildiğince modern, ama derininde Türk kültürünü hissettiren, doğu ve batı dünyalarını renk zenginliği içinde bağdaştıran özellikler taşır.

Sıdika Özdil bir süre, 1995'te kurulan, Antalya Senfoni Orkestrası'nın Müzik Danışmanlığı'nı yapmıştır.

Bestecinin viyola yapıtları:

- “Bir Türk Teması Üzerine Çeşitlemeler”
- “Her Şey Sizin İçin” (“Everything is For You”)

2. 19. 1. “Bir Türk Teması Üzerine Çeşitlemeler”

Yapıt solo viyola için 1986 yılı Haziran ayında bestelenmiştir. Besteci yapıtını viyolacı Ruşen Güneş'e ithaf etmiştir. Yapıtın ilk seslendirilişi Temmuz 1986 tarihinde TRT'de yapılmıştır. Besteci yapıtını viyola için yazmasının nedenini, Ruşen Güneş'in, kendisine, resitallerinde çalabileceği virtüozik bir yapıt ısmarlaması ve viyola repertuarının gelişimine yeni bir yapıtla katkıda bulunması konusunda ikna etmesi olarak açıklamaktadır.

Besteci yapıtını İngiltere Londra'daki Royal Academy of Music'teki öğrenciliğinin ilk yılında bestelemiştir. Sıdika Özdil yapıtını bestelerken Ruşen Güneş'in, kendisinden bir Türk teması kullanmasını istediğinden, bestecinin kullandığı malzeme, TRT televizyonunun açılışında kullanılan “Ankara Koşması” adlı türkünün temasıdır. Bestecinin, türkünün sözlerinin Ruşen Güneş'e oldukça uygun olduğunu fark etmesi sonucu yapıtını bu tema üzerine bestelemiştir.

Yapıtın, bestecinin aynı dönemde yazdığı yapıtları “String Kuartet” ve “Piyano Dört El İçin Sevgi-Duygu (Bale)” ile herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır. Besteci yapıtını besteleme aşamasında daha çok Ligetti, Penderecki, Xenakis Kuartetleri incelemiştir. Özellikle Penderecki Kuartet'lerdeki viyola soloların üslubu “Bir Türk Teması Üzerine Çeşitlemeler”de de kullanılmıştır. Bu sololar Ruşen Güneş'in de ilgisini çekmiştir.

Besteci yapıtını bestelerken viyolanın sonorite olarak güç bir çalgı olduğunu gözönünde bulundurmuş ve pizzicatoların viyola yapıtlarında az kullanıldığını farketmesi üzerine sadece pizzicatolardan oluşan bir bölüm de eklemiştir. Türk ezgilerinin tamamen alınıp, altına akorlar konulmasına tamamen karşı olan besteci, türkünün temasının çok uzun olması nedeniyle temayı kesintiye uğratmış, tema neredeyse başka bir tema ya da asıl temanın bir tür varyasyonu haline getirilmiştir.

Sıdıka Özdil, J. S. Bach'ı müziğin başlangıcı ve sonu olarak düşünmesi nedeniyle ve biraz da mizah olması amacıyla, ilk varyasyonun gelişimi, Bach'ın müziğindeki gelişimi anımsatmaktadır. Daha sonra gelen her varyasyonun, - sunuştaki tema aynen kullanılsa bile- tınısal özellikleri birbirlerinden farklıdır. Besteci yapıttaki karakterlerin yorumcu tarafından iyi analiz edilip, seslendirilmesi gerektiğini söylemektedir. 2. varyasyon bir "Pavane" ya da "Elegy" gibi düşünülmüştür. 3. varyasyon Paganini pizzicatoları dahil her türlü pizzicatonun kullanıldığı sıradışı bir bölümdür ve sonundaki mizah kısmını yani viyolanın gitar gibi tutulup çalınmasını bu anlayışla gerçekleştirmek gerekmektedir. 4. varyasyon surdinli, sul ponticello kullanılarak gizemli bir atmosferin tema değiştirilmeden yaratıldığı bir bölümdür. 4. varyasyondan 5. varyasyona attacca (durmadan) ile bağlanılır. Sürdin çıkarma süresi hızlı olmalıdır. Karadeniz danslarını anımsatan bu son varyasyon, mümkün olduğunca hızlı çalınmalıdır.

Bestecinin yapıtını çalışmak isteyen viyolacılara önerileri ise şöyledir: "Genelde yapıtın başında belirtilen sembollerin çalışılıp, tını analizlerinin doğru yapılması gerekmektedir. Pizzicatolar veya köprünün altında dört telde yapılan hızlı arpej gibi alışılmışın dışındaki hareketlerin notasyonuna alışılmalıdır. Ruşen Güneş ve diğer viyolacılar, pizzicatolardan oluşan 3. varyasyonu çalıp çalmamayı, konser salonuna göre karar vermektedirler. Amerikalı bir viyolacı ise bu varyasyonun sonundaki "alla gitara" kısmının her zaman çok ilgi çektiğini söylemektedir. Yapıtı yorumlayan viyolacılar, yapıtın genelde virtüozik bir çalışma gerektirdiğini ama bir kez öğrenilince sonsuza dek ele yerleştiğini söylemektedirler. "

Örnek 58: Yapıtta kullanılan Türk teması "Ankara Koşması"

Sadika ÖZDİDİ
1986

Animosamente (♩ = 100)

ff energico
mf dolce
f
mp
subff energico
rall.

Örnek 59: 5. varyasyonun finali

2. 19. 2. "Herşey Sizin İçin" ("Everything Is For You")

Yapıt 1987 Kasım ayında, mezzo soprano, viyola ve piyano için bestelenmiştir. Yapıtı Ruşen Güneş besteciye ısmarlamıştır. Yapıt Ruşen Güneş ve "Amoroso" adlı topluluk için yazılmıştır. Yapıt Ruşen Güneş ve Sıdika Özdil'in ortak sevgisi olan Orhan Veli'nin dört şiirinin İngilizce çevirisi üzerine bestelenmiştir. İlk seslendirilişi 1 Şubat 1988 tarihinde Londra'da Southbank Center Purcell Room'da, mezzo soprano Helen Watkins, viyolacı Ruşen Güneş ve piyanist Adrian Hobbs tarafından yapılmıştır. Yapıtın ses kaydı daha sonra stüdyoda yapılmıştır.

Sıdika Özdil yapıtını Londra'da Royal Academy of Music'te, Post-graduate çalışmalarının son yılında bestelemiştir. Besteci yapıtını oluştururken Orhan Veli'nin şiirleri ve yaşamından esinlenmiştir.

Yapıtın, bestecinin aynı dönemde bestelediği "Soul Bird" adlı yapıtında piyanoda kullandığı efektlerin bazılarını "Her Şey Sizin İçin"de de kullanmıştır. Şiirlerin kendi atmosferleri müziği yönlendirmektedir. Bazı divan müziği ritmleri modern anlamda kullanılmıştır. Bu yöntemi besteci daha önce "Quartet" adlı

yapıtında da kullanılmıştır. Ancak "Her Şey Sizin İçin"de bu yöntem daha belirgindir. Besteci yapıtını bestelerken Penderecki Viyola Konçertosu'nu bestecinin kendisiyle incelemiştir. Viyola için diğer sonat ve solo yapıtları de incelemesine rağmen en çok fikir edindiği yapıt, Penderecki'nin Viyola Konçertosu olmuştur. Besteci yapıtının Penderecki'nin yapıtıyla herhangi bir benzerliği olmamasıyla birlikte, Penderecki'yle yaylı çalgıların kullanımıyla ilgili görüşmüş ve kendisinden çeşitli fikirler edinmiştir.

Besteci yapıtını şöyle açıklamaktadır: "Her dört şiirin kendi içindeki gelişimi form olarak ele alınmakla birlikte her partinin kendi içinde ve birbirleriyle gelişimi de gözönünde bulundurulmuştur. İlk şiirin başındaki mezzo soprano partisindeki sade ve vibratosuz seslendirme tekniği, Barok müziğe olan ilgimden kaynaklandığı kadar şiirin atmosferi için de zorunludur. Buna göre viyola partisinin de aynı karakterde çalınması gerekmektedir. 2. şiir "The Guess" daha çok viyola solo için düşünülmüştür ve viyola bütün atmosferi belirler. Sopranonun söylediği şiirden önce veya hemen sonra bağlayıcı özelliği açısından viyola partisi çok önem taşır. Sopranonun "Blues" tarzı söylediği yerler ve viyolanın egzersiz yapmaya çalıştığı yerler şiirle yakından ilgilidir. Bu nedenle şiirleri iyi okumak ve özüne inmek her seslendirici için önem taşımaktadır. 3. şiirin optimistik başlangıcından politik karanlığa nasıl dönüştüğünü farkına varılmalı, gerçek bir dramaya dönüşen finali gözden kaçırılmamalıdır. 4. şiirin yaşam dolu dinamik sonu, herşeye rağmen herkes için tam bir gösteridir ve zaferle bitirilmelidir."

Besteci Orhan Veli şiirlerini müziğe uyarlamasının nedenini, şiirlerin güzelliğini, dramatik ve canlı yaşayan öğelerini halka duyurmanın yanında, seslendirenlerin de şiirlerin tam içinde yaşamasını sağlamak olarak açıklamaktadır. Sıdka Özdiil "Her Şey Sizin İçin" le 1988 yılında William Eklin Ödülü'nü almıştır.

2. 20. Herman Özkalfayan (1932)

Müzik öğrenimine İstanbul'da Vahram Mühendisyan'dan keman dersleri olarak başladı. 1946-53 yılları arasında aldığı derslerden sonra İstanbul Belediye Konservatuarı yüksek bölümüne girdi, bu okulu Orhan Borar ile keman, Raşid Abed ile armoni çalışarak bitirdi. 1959'da İstanbul Şehir Orkestrası'nın viyola üyeliğine atanan besteci, 1964-67 yılları arasında Raşid Abed'le armoni, kontrapuan ve kompozisyon çalışmalarını sürdürdü ve 1972'de İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası'nda viyola grup şefi olarak görev aldı. Emekli olduktan sonra konservatuvarda Ahmet Yürür'ün kompozisyon derslerini izleyen bestecinin yapıtlarını Ruşen Güneş, Judith Uluğ, Nuri İyicil, Seher Tanrıyar, Çetin Aydar, Cihat Aşkın ve Mehru Ensarı gibi sanatçılar yorumlamıştır.

2. 20. 1. "Notturmo Elegiaco"

Yapıt Ocak 1998 tarihinde viyola ve piyano için bestelenmiştir. Yapıtın ilk seslendirilişini 12 Eylül 2000 yılında "İstanbul in Berlin" Festivali'nde viyolacı Çetin Aydar ve piyanist Seher Tanrıyar yapmıştır. Besteci yapıtını, eşi Eliz Özkalfayan'a ithaf etmiştir.

Besteci yapıtını bestelerken, tonal ve atonal besteleme tekniklerini birleştirerek kullanmış, herhangi bir sistemin kurallarına bağlı kalmaksızın kendi üslubunu oluşturmuştur. Besteci yapıtını besteleme aşamasında geçirdiği çok ciddi bir hastalık nedeniyle bu dönemde içinde bulunduğu ruh halini yapıtın tüm bölümlerine yansıtmıştır.

Örnek 60: “Notturmo Elegiaco”nun girişi

Andante $\text{♩} \approx \text{ca } 40$ ($\text{♩} = 120$)

sulla tastiera

p senza vibrato *cresc.* con vibrato, *mf*

a tempo

dim. un poco rit. *p* *mf*

f. un poco rit. --- *attaca subito*

2. 20. 2. “Monologo” Op.8

“Monologo”, solo viyolonsel için Mayıs 2000 tarihinde bestelenmiştir. Yapıt daha sonra viyolaya uyarlanmıştır. Yapıtın ilk seslendirilişini viyolacı Ruşen Güneş yapmıştır.

H. Özkalfayan, tonal tekniklerle başladığı kompozisyon eğitimine Raşid Abed ile başlamış, daha sonra Ahmet Yürür'le 12 ton çalışmaları yapmış, yapıtını besteleme döneminde ise 12 ton'dan aldığı fikirlerle tonal müziği birleştirerek bu yapıtta kullanmıştır.

Yapıt, “lied formu”na uygun bir biçimde bestelenmiştir. Tek başına söylenmiş bir şarkı gibidir. “Notturmo Elegiaco” ile kıyaslandığında daha modern bir yapıya sahip olduğu gözlemlenen yapıtı yorumlamak isteyen viyolacılara bestecinin önerileri ise şöyledir.: “Duygulu ve his dolu bir yorumla çalınmalıdır. Disonans

akorların genellikle konsonans akor gibi çalınması gerekmektedir. Nota üzerinde belirtilen özellikleri birebir uygulanmasına dikkat edilmelidir.”

Örnek 61: “Monologo”

All rights reserved
Tous droits réservés
Alle Rechte vorbehalten

MONOLOGO
(Come Recitativo)
for Violoncello solo
(or Viola Solo)

Herman Özkalfayan (1932)
Op. 8 - ISTANBUL, May/2000
Member of SACEM

Andante lamentoso $\text{♩} = \text{ca } 65-70$
pizz. arco (v)
mf $\leftarrow$ f ff $\overset{3}{\text{mf}}$ dim. mp un poco rit.

a tempo ordinario
f $\leftarrow$ mf dim. mp mf $\leftarrow$ f

animato
poco (a) poco accelerando

più vivo $\text{♩} = \text{ca } 85-90$
mf

6 6 tr tr

2. 21. Serkan Özyılmaz (1976)

Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Metin Ülkü, Lale Önge ve Hülya Ardıç ile piyano eğitimi gördü. Aynı okulda kompozisyon bölümünde İlhan Usmanbaş, Ahmet Yürür ve Hasan Uçarsu ile çalıştı ve 2002 yılında kompozisyon bölümünden mezun oldu.

Latin-Caz müziği çalışmaları yapan besteci ve piyanist Özyılmaz, halen İstanbul Super Band, TRT Hafif Müzik ve Caz orkestralarında görev almaktadır.

2. 21. 1. “İki Viyola İçin Süt”

Yapıt 1997 yılında bestelenmiştir. İlk seslendirilişi 12 Eylül 2000 tarihinde “İstanbul in Berlin” Festivali'nde verilen konserde Ruşen Güneş ve Çetin Aydar tarafından yapılmıştır.

Besteci süitinde viyolanın değişik tınısal renk ve teknik özelliklerini altı değişik karakterde yazdığı parçada çeşitli şekillerde kullanmış ve farklı renk ve etkiler yakalamak istemiştir. Yapıtın bölümleri:

- I. “Eşlik ve şarkı” (Song and accompaniment)
- II. “İç içe geçen dokular” (Interlocking textures)
- III. “Diyalog” (Dialogue)
- IV. “Eşit partiler” (Equal parts)
- V. “Koral” (Coral)
- VI. “Bağımsız partiler” (Independent parts)
“Bitiş” (Finale)

Örnek 62: 1. Bölüm

" (1976) "

I. Eşlik ve şarkı. *Song and accompaniment*

Lento
♩ = 30

p
sulla tastiera

pizz
arco

Örnek 63: 2. Bölüm

II. İçice geçen dokular. *Interlocking textures*

♩ = 50

sfz f > p
mf

sfz > p
sfz > p
sfz >
sfz > p
segue

Örnek 64: 3. Bölüm

III. Diyalog - Dialogue

ca 70 agitato

The score is for a piano piece in 3/4 time, marked 'ca 70 agitato'. It consists of two systems of staves. The first system has two staves: the upper staff is marked 'pizz' and 'p', and the lower staff is marked 'pizz.' and 'p'. Both staves feature a melodic line with slurs and triplets. The second system also has two staves, continuing the melodic lines with slurs and triplets. The key signature has one sharp (F#).

Örnek 65: 4. Bölüm

IV. Eşit partiler - Equal parts

giocoso ma oscuro

$\text{♩} = 100$

con sordina

The score is for a piano piece in 3/4 time, marked 'giocoso ma oscuro' and 'con sordina'. It consists of two systems of staves. The first system has two staves: the upper staff is marked 'pizz.' and 'mf', and the lower staff is marked 'con sordina' and 'mp'. The second system has two staves: the upper staff is marked 'gliss.', 'pizz.', and 'mf', and the lower staff is marked 'pizz.', 'f', and 'mp'. The score includes various performance instructions such as 'arco', 'senza vibrato', and 'gliss.'. The key signature has one sharp (F#).

Örnek 66: 5. Bölüm

V. "Koral - Chorale"

Appassionato
Lento ♩ = 30

Con vibrato
mf

Con vibrato
mf

pizz.

arco

p

pp

pizz.

Örnek 67: 6. Bölüm

VI. "Bağımsız partiler - Independent parts"

Contemplativo
♩ = ca 25, senza misura
sul ponticello, spiccato

pp

senza vibrato IV

mf

beams gliss.

Örnek 68: Yapıtın bitişi

ordinario con misura, ♩ = 60 "Bitiş - Finale" 10

spiccato mf

spiccato sfz sfz sfz sfz subpp

Rit. .... senza misura pizz. molto vibrato senza misura molto vibrato pizz. ff

The image shows a musical score for a piece titled "Bitiş - Finale". The score is written for a piano and is in 3/4 time. It begins with the tempo marking "ordinario con misura, ♩ = 60". The first system features a treble clef with a "spiccato" articulation and a dynamic of "mf". The bass clef part is mostly rests. The second system continues with "spiccato" and "sfz" dynamics. The third system includes a "Rit." (ritardando) marking and "senza misura" (ad libitum) sections with "pizz." (pizzicato) and "molto vibrato" markings. The fourth and fifth systems show complex chordal textures with various accidentals and dynamics, including "ff". The piece concludes with a double bar line.

2. 22. Mete Sakpınar (1954)

Müzik eğitimine 1975 yılında girdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Ercivan Saydam'ın kompozisyon öğrencisi olarak başladı, 1978 yılında MSÜ Devlet Konservatuvarı Kompozisyon bölümüne girerek İlhan Usmanbaş'la çalıştı. 1980'de Paris Ecole Normale de Musique'de kompozisyon ve şeflik öğrenimi gördü. 1983'te Amerika'ya yerleşti ve 1984 yılında "New York Concertante" orkestrasını kurdu ve bu orkestrayı iki yıl yönetti. 1985'te Juilliard Müzik Okulu'nda Milton Babbitt ile kompozisyon, Donald Howe ile elektronik müzik çalıştı. 1991 yılında yurda dönen besteci İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

Mete Sakpınar'ın yapıtlarında işlediği kaynaklar, geleneksel müziklerimiz, modern Fransız müziği, kültürel Amerikan geleneği, caz ve çağdaş elektroakustik öğelerdir. Besteci, tonal, 12 ton, doğaçlama gibi birbirinden farklı yaklaşımların harmanlandığı esnek bir müzikal anlayışa sahiptir.

2. 22. 1. "Viyola Digitalis"

Yapıt dijital kayıt ve solo viyola için Nisan 2005 tarihinde bestelenmiştir. Yapıtın ilk seslendirilişini viyolacı Beste Tıknaç yapmıştır.

Besteci, yapıtı viyola için yazmasının nedenini, viyolanın gövdesinin verdiği dolgun ve sınırlı ses karakteri olarak açıklamaktadır. Mete Sakpınar, viyolanın tınısal özelliklerinin yanı sıra yıllardır viyola ve viyolacılar hakkında geliştirilen mizah anlayışını da yapıtına yansıtmıştır.

Yapıt, akustik anlamda, klasik öğelerin, elektronik ya da dijital zıtlıklarla kaynaşması esas alınarak bestelenmiştir. "Viyola Digitalis" isimli yapıta, viyolada klasik öğelerin transformasyonu ve dijital öğelerin güncel vurguları kayıta birleştirilerek alınmış olunan bir sonuç gözûyle bakılmalıdır.

Yapıt bestelenirken besteci, viyola partisindeki akustik sesleri esas alıp, o sesleri dijitalize ettikten sonra, bu seslerin değişiminden oluşan ardıl karakterler ile altyapının çok önemli bir bölümünü oluşturmuştur.

Yapıtın form yapısı incelendiğinde alışlagelmiş kalıpların dışında yazıldığı gözlemlenmektedir. Çalışmanın başı ve sonu, birleştirici unsur olarak elektronik ve akustik armonik sesler ile oluşturulmuştur.

Yapıt önce dijital kayıt armonik sesler ile başlar. Sonrasında gelen viyola kendi endişeleriyle baş başa, arayış içinde bir karakterde duyulur. Viyola, yapıtı ciddi bir yapıtmış gibi yorumlar ancak cümle yapısı, form, gürlük gibi özellikler dijital kayıt ile uyum içerisinde değildir. Yorumcu yapıtın kadansını çalamıyormuş gibi yaparak, alaycı ve yalnız başına bir odada çalışıyormuş gibi tekrar ederek yorumlamalıdır. Viyola partisi altyapıyla uyuşmaya çalışan, ancak bir türlü kayıta uyum sağlayamayan, bol komalı ve sarhoş bir karakterde düşünölmelidir. (6')

Örnek 69: "Viyola digitalis"

The image displays a musical score for a viola part titled "Viyola digitalis". The score is written in 2/4 time and consists of eight staves of music. The first staff is marked with a '3' and the word '[Title]'. The score includes various musical notations such as notes, rests, accidentals, and dynamic markings like 'f' and 'p'. The piece ends with a '6' at the bottom of the final staff.

2. 23. Ali Rıza Saral (1960)

1982 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Teori ve kompozisyon bölümüne girdi. 1989 yılına kadar aynı üniversitede Ercivan Saydam'ın armoni ve kontrapuan, İlhan Usmanbaş'ın ise kompozisyon öğrencisi oldu. 1989 yılında Amerika'daki İllinois State University'de teori ve kompozisyon çalışmalarını Roque Cordero ve Arthur Corra ile sürdürdü. Besteci 1978-1982 yılları arasında İstanbul Teknik Üniversitesi Elektronik Mühendisliği ve Telekomünikasyon bölümünü bitirdi. Yüksek lisansını da İstanbul Teknik Üniversitesi'nde aynı dallarda yaptı. Besteci 2000 Eylül ayından günümüze Yeditepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.

2. 23. 1. “Viyola-Piyano Sonatı”

Yapıt 1990 yılında, "Improvisation" adında tek bölüm olarak bestelenmiştir. İlk seslendiriliş tarihi 17 Nisan 2001 tarihinde viyolacı Tuba Özkan ve piyanist Seher Tanrıyar tarafından yapılmıştır. Ruşen Güneş'in yapıtı dinlemesi ve besteciden iki bölüm daha eklemesi isteği üzerine yapıt Ocak 2001 tarihinde, birinci ve üçüncü bölümler eklenerek "viyola-piyano sonatı" olarak tamamlanmıştır.

Ali Rıza Saral yapıtını Ruşen Güneş' e ithaf etmiştir.

Viyola-piyano sonatının önce tek bölüm olarak yazılmış "Improvisation" başlıklı ikinci bölümü, bestecinin İllinois State University'de Roque Cordero ile yaptığı kompozisyon çalışmalarının ilk yıllarında bestelediği yapıtlarından biridir. Birinci ve üçüncü bölümler ise, bestecinin İstanbul Yeditepe Üniversitesi'nde çalıştığı dönemlerde tamamlanmıştır.

Birinci bölüm "moderato" tempodadır. Sonat allegrosu formunda yazılmış ve serbest tonalite kullanılmıştır. İkinci bölüm "Improvisation", adagio tempodadır. Besteci bölümü günlük yaşamın kendisi üzerinde bıraktığı etkileri gözeterik oluşturmuştur. Üçüncü bölüm "andante moderatamente", rondo formundadır.

Besteciye göre yapıtın bütününde kuvvetli bir P. Hindemith etkisi görülmektedir. "Sonat" geçmişin etkilerini gözardı etmeksizin, post-romantik bir yapıt yaratma düşüncesiyle yazılmıştır. Başlangıcı 1920'li yıllara dayanan neo-klasik akımdan etkilenecek, klasik ve modern yapı bir arada kullanılmıştır. Romantizmin

dayandığı zıtlıkların birlikteliğinden kaynaklanan sorunların verdiği rahatsızlık hissedilerek farklı üsluplardan sentezler yapılmıştır.

Ali Rıza Saral Viyola-Piyano Sonatı'nı besteleme aşamasında öncelikle viyola için bestelenmiş çağdaş yapıtları, sonrasında eski dönemleri incelemiş, istediği tiz sesler çalma sınırlarını zorladığı durumlarda doğuşkan sesleri kullanmıştır.

Örnek 70: 1. Bölüm

The image shows a handwritten musical score for Violin and Piano. The score is written on four staves. The top staff is for the Violin, and the bottom two staves are for the Piano. The score is in 3/4 time and features a tempo marking of 'Moderato' with a metronome marking of 112. The key signature is one sharp (F#). The score is titled 'Ali Rıza Saral' and includes the name of the composer, 'Ali Rıza Saral'. The score is written in a clear, legible hand and includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like 'sfz'.

2. 24. Ahmet Adnan Saygun (1907-1991)

Ahmet Adnan Saygun, 7 Eylül 1907'de İzmir'de doğdu. Daha ilkokul yıllarında iken başladığı müzik çalışmalarına, sanat ağırlıklı bir okul olan İzmir İttihad ve Terakki İdadisi'ndeki orta öğrenimi sırasında devam etti; piyano çalışmalarına da bu okulda başladı. İlk kompozisyon denemelerine o dönemde yöneldi. 1924 yılından itibaren piyano dışında, elde edebildiği kitapların yardımıyla ve kendi kendine armoni ve kontrapuan üzerinde çalıştı. Yine 1924'te ve ondan sonraki yıllarda İzmir Milli Kütüphanesi'ndeki kitaplardan faydalanarak müzik konusunda mümkün olduğunca geniş bilgiler edinmeye gayret etti. Bu yoldaki çalışmaları sırasında özellikle otuzbir

ciltlik La Grance Encyclopedie'deki müzik ile ilgili maddeleri Türkçe'ye çevirerek birkaç ciltlik büyük bir "Musiki Lugatı" meydana getirdi. Bu sırada henüz 18 yaşında idi. 1926'da İzmir Erkek Lisesi'ne musiki öğretmeni olarak tayin edildi. 1928 senesinde devletçe açılmış olan sınavı kazanarak Paris'e gidinceye kadar bu göreve devam etti. Paris'te Vincent d'Indy ile kompozisyon, Monsieur Borrel ile füg ve kompozisyon, Paul Le Flem ile kontrapuan, Madame Eugene Borrel ile armoni ve kontrapuan, Amedee Gastoue ile Chant Gregorien, Edward Souberbielle ile org çalışarak bir kompozitör olmak için gerekli her bilgiyi edinmeye çalıştı.

İlk yapıtı olarak kabul edilen Divertimento adlı orkestra yazısını da öğrenciliği sırasında 1929-1930 arasında yazdı. Saygun'un bu kompozisyonu 1931'de Paris'te açılmış olan bir kompozisyon yarışmasında kazanan birkaç yapıt arasında yer aldı.

Adnan Saygun 1931'de yurda dönerek Ankara'da Musiki Muallim Mektebi'nde öğretmenliğe başladı. 1934 yılında öğretmenlik ile birlikte Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası'na şef olarak atandı. Yine aynı tarihte İran Şahı'nın Ankara'yı ziyareti nedeniyle Atatürk'ün arzusu üzerine ve çok kısa sürede ilk Türk operası olan "Özsoy"u yazdı.

1936-39 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda çalıştı ve 1939 yılında Halkevleri Bürosu Sanat Müşaviri ve Halkevleri Müfettişi olarak Ankara'ya döndü. Bu görevde 1950 yılına kadar devam etti. Saygun, 1946 yılında Yunus Emre Oratoryosu'nun ilk seslendirilişinden sonra Ankara Devlet Konservatuvarı'na kompozisyon öğretmeni olarak atandı ve emekli olduğu 1972 yılına kadar bu görevde kaldı. Emekli olduktan sonra 1973 yılında İstanbul'a, şimdi adını taşıyan caddedeki eve yerleşti. Hayatının son 17 yılının eserlerini bu apartmanda verdi. Bu arada 1983 yılından itibaren Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda kompozisyon ve etnomüzikoloji dersleri verdi. Seksenüç yaşında vefat ettiğinde bu görevi ve bir süreden beri yürüttüğü Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde kompozisyon öğretmenliğine devam ediyordu.

Adnan Saygun, aralarında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Heyeti ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu da olmak üzere birçok kuruluşta görev yapmıştır; yurt dışında da, 1946 yılından başlayarak yıllarca bazı uluslararası kurumların yönetim kurulu üyeliklerinde bulunmuştur. 1971 yılında Devlet Sanatçılığı Kanunu yürürlüğe girdikten sonra Devlet Sanatçısı ünvanı ilk olarak Ahmed Adnan

Saygun'a verilmiş, 1983 yılında da Profesörlük ünvanı, yine kendi alanında ilk olarak kendisine uygun görülmüştür. Yapıtları New York ve Hamburg'daki Peer Musicverlag'ın kataloglarında yer almaktadır. (İlyasoğlu, 1989)

2. 24. 1. “Viyola Konçertosu”

A. A. Saygun'un viyolacı Ruşen Güneş'in isteği üzerine 1976 Aralık ayında yazmaya başladığı ve 10 Şubat 1977'de tamamladığı Viyola Konçertosu ilk kez 28 Nisan 1978'de Ankara'da şef Gürer Aykal yönetimindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde Ruşen Güneş tarafından seslendirilmiştir. Yapıtın ses kaydı 1985 yılında solist Ruşen Güneş ve şef Gürer Aykal yönetiminde Londra Filarmoni Orkestrası ile gerçekleştirilmiş, yoğunçaları (CD) piyasaya sunulmuştur.

Yapıtın orkestrasyonu 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarinet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalılar, Arp ve Yaylı orkestradan oluşmaktadır.(Aracı, 2001:236)

Klasik formlara bağlı olmayan, modal yapıdaki konçerto, her biri kendi içinde sürekli gelişimde olan üç bölümden oluşur:

- Moderato
- Scherzando
- Lento- Allegro moderato.

Bu gelişimdeki belli temalar bölümlerin ve dolayısı ile konçertonun bütünlüğünü hazırlar. Teknik güçlüklerle yüklü viyola partisine karşın yapıt yine de solo viyola ile dengeli orkestra kuruluşu nedeniyle senfonik yapısını yitirmez.

Konçertonun en uzun bölümü olan 1. Bölüm Moderato tempoda viyolanın egemen olduğu espressivo giriş ile başlar. Düşünceli karakterde ve vurma çalgılarla da renklenen bölüm, birinci piyano konçertosunu da anımsatır. Viyolaya sonoritesini duyurma olanağı da sağlayan bölüm zaman zaman hızlanarak, güçlü yükselişlerle renklenir, viyolaya virtüöz görevler verilir. Bölüm Adagio tempoda, solo çalgı solosuyla son bulur.

Scherzando yapıdaki hızlı 2. Bölüm, çeşitli aksak ritimlerle daha da vurgulanarak scherzo karakterini güçlendirir. Girişte vurma çalgılar hemen aksak

ritmi duyurur. Viyolanın canlı pasajları ile aralanan bu kısa Scherzando'da Karadeniz kemençesi de taklit edilir. Viyolanın uçucu geçişleriyle de renklenen bölüm, viyolanın uzunca ezgisi arkadaki aksak tartılar eşliğinde son bulur.

3. Bölüm gururlu karakterde ve lento tempoda solo viyolanın 24 ölçülük uzun kadansı ile başlar. Uzaktan katılan orkestranın giderek güçlenmesi ile daha canlı tempodaki finale geçilir. Allegro moderato tempodaki bu final biraz gizemli, biraz izlenimci karakterde olmasına karşın, halk dansları da içerir. Macar, Balkan ve Anadolu renklerinin sık duyurularak yansıtıldığı yapıt viyolanın uzun ve sakin solosuyla son bulur. (Süre 25') (Aktüze, 2005; 2003-2004)

Örnek 71: A. A. Saygun Viyola Konçertosu 1. Bölüm

Viola Concertosu

A. Adnan Saygun

Moderato γ_v (1.76)
espr. v
p (—) (slar.)

2
3
2
2
5

f
mp
pp

②
③
③

middle

Örnek 72: 2. Bölüm

Musical score for Örnek 72: 2. Bölüm. The score is written in 3/4 time and consists of four staves. The first staff is marked "Lento (1.50)" and "P". The second staff is marked "cresc." and "PP". The third staff is marked "V" and "cresc.". The fourth staff is marked "Vrubato" and "dim.". The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

Örnek 73: 3. Bölüm

Musical score for Örnek 73: 3. Bölüm. The score is written in 3/8 time and consists of three staves. The first staff is marked "Scherzando (1.96)" and "Tamb.". The second staff is marked "sul ponticelli" and "P". The third staff is marked "ff" and "Vl. Pizz.". The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

2. 25. Muammer Sun (1932)

Müzik öğrenimine 1946 yılında Askeri Mızıka Okulu'nda başlayan besteci, 1953 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı kompozisyon bölümüne girerek Adnan Saygun'un öğrencisi oldu. Bu dönemde Mithat Fenmen ile piyano, Ferit Alnar ile orkestra şefliği, Muzaffer Sarısözen ile halk müziği, Ruşen Kam ile geleneksel sanat müziği çalışan Sun, Kemal İlerici'den Türk müziği armonisi dersleri aldı. 1960'da okulun kompozisyon bölümü ileri devresini bitiren besteci, aynı yıl bu kuruma solfej ve armoni öğretmeni olarak atandı. 1967'de Kültür Müsteşarlığı'nda müşavir olarak

görev alan besteci, 1969 yılında TRT Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. 1972 yılında bütün resmi görevlerinden ayrılan besteci, 1975 yılında İzmir Devlet Konservatuvarı'nda görev aldı. 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı kompozisyon profesörlüğüne getirilen besteci bu görevini 2004 yılına kadar sürdürdü.

2. 25. 1. “Söyleşi”

Yapıt solo viyola için 1977-78 yıllarında bestelenmiştir. Besteci yapıtını viyolacı Koral Çalgan'ın tonunundan çok etkilenerek viyola için bestelemiş ve yapıtı Koral Çalgan'a ithaf etmiştir.

Besteci yapıtını Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyeliği yaptığı dönemde bestelemiştir.

Yapıtın viyola için bestecinin el yazısıyla olan notası dışında keman için düzenlemesi yapılmış ve notası basılmıştır. Koral Çalgan, yapıtı herhangi bir konserde seslendirmemiş olmasına rağmen, yapıtın keman düzenlemesinin kaydını, Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan Prof. Gönül Gökdoğan İstanbul Radyosu'nda, Prof. Cihat Aşkın ise Ankara Radyosu'nda yapmışlardır.

M. Sun'un yapıt hakkındaki açıklamaları şöyledir: “Yapıt makamsal bir anlayışla, makam dizilerinin soyut bir şekilde ele alınmasıyla bestelenmiştir. Viyola kendi kendisiyle sohbet eder gibi, iki çizgili bir ezgi çalar. Yapıtın bu özelliği nedeni ile yapıta “Söyleşi” adı verilmiştir.”

Yapıtın formu bilinen bir yapıya sahip değildir. Serbest form kullanılmıştır. Yapıt analiz edildiğinde, sürekli gelişme gösteren bir yapıya sahiptir. Bestecinin aynı dönemde bestelediği “Saygın Sevi” adlı bale eseri ile kıyaslandığında “Söyleşi”nin daha soyut bir çalışma olduğu gözlemlenmektedir.

Besteci yapıtı üç bölüm olarak düşünmüş, ikinci bölümü yarısına kadar bestelemiş olmasına rağmen zaman yetersizliği nedeni ile henüz tamamlayamamıştır.

Bestecinin yapıtı yorumlamak isteyen viyolacılara önerileri, yapıtı iyi analiz etmeleri ve Türk Müziği makamları hakkında bilgi sahibi olmalarıdır.

Örnek 74: M. Sun "Söyleşi"

The image shows a handwritten musical score for a solo viola piece. The title is "SOLO VIYOLA İÇİN Müzik" and the composer is "Muammer Sun". The score is written on four staves. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 4/4. The tempo is marked as quarter note = 112. The score includes various musical notations such as triplets, slurs, and accents. Dynamic markings include ppp, p, mf, and cresc. The piece ends with a fermata over a whole note.

2. 26. Cengiz Tanç (1933-1997)

1952'de girdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'nda A. Adnan Saygun'un öğrencisi oldu. 1953'te Londra Guidhall Müzik Okulu'nda Prof. Compton'la armoni, kontrpuan ve yirminci yüzyıl müziği çalıştı. 1956'da yurda dönerek Ankara Devlet Konservatuvarı'ndaki kompozisyon eğitimine devam etti. 1960 yılında mezun olan Tanç, aynı yıl Ankara Devlet Konservatuvarı'na solfej öğretmeni olarak atandı ve Ankara Radyosu ve Devlet Opera ve Balesi'nde görev aldı. 1976'da MSÜ İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda kompozisyon öğretmenliği ve müzikoloji bölümü

başkanlığı yaptı. 1984-85 yıllarında Amerika'ya giderek Julliard Müzik Okulu ve Colombia Üniversitesi'nde Vincent Perschetti ve Milton Babbitt'in yanında, ileri çağdaş müzik teknikleri konusunda araştırmalar yaptı.

Besteci ilk çalışmalarında bir birikimden yola çıktığını, bu dönemde üslup olarak halk müziğinin ezgisel kişiliğini duyurduğunu öne sürmüştür. Halk müziği kadar Bartok ve Stravinski etkileri de taşıyan ilk çalışmaları giderek geleneksel kavramlardan soyutlanmış; izlenimcilikten yola çıkan öznel renkçilik, modal tetrakordlara dayalı yeni bir dizisel anlayış geliştirmiştir.

Tanç, bir sanat yapıtında biçimin öz tarafından yönlendirildiği görüşündedir. Biçim bestecinin anlatım tekniği için gerekli olan malzemeyi içerir. Önemli olan bu malzemenin altında yatan öz'dür. Öz, bestecinin içinde yaşadığı çağı, sorumluluğunu ve derin düşüncesini yansıtır.

Bestecinin viyola ve aynı zamanda solo çalgı ve orkestra için yazdığı tek yapıt; "Viyola Konçertosu" dur.

2. 26. 1. "Viyola Konçertosu"

Yapıt, viyolacı Ruşen Güneş'in Cengiz Tanç'a bir viyola konçertosu ismarlaması üzerine 1986 yılında bestelenmiştir. Yapıt, Türkiye'de ismarlanılarak yazılan ilk konçertodur.

1988 yılında ilk seslendirilişi şef Emin Güven Yaşlıçam ile C.S.O tarafından yapılmıştır. Yapıtın konser kaydı Ankara Radyosu'nda yapılmıştır. Yapıtın bestelenme aşamasında besteci ile Ruşen Güneş mektuplaşma yoluyla görüşmüş, besteci notalarını bölüm bölüm göndererek yorumcudan isteklerini ve yapıtın bestelenme sürecindeki yaşadığı sorunları Ruşen Güneş'le paylaşmıştır.

Konçerto iki bölümden oluşmaktadır:

- Andante sostenuto
- Lento

Ruşen Güneş'in yapıt hakkındaki düşünceleri şöyledir: "Bestecinin yazdıkları ve nota yazısı çok farklı ve anlaşılması güçtür. Yapıt orkestra ile ilk çalınışında, orkestra partisinin çok yüklü olduğu ortaya çıkmış ve besteci korno ve trombon

partilerinin çoğunu çıkarmıştır. Ancak, yine de yapıtın dinleyiciler üzerinde bıraktığı etki olumlu olmamış, stili beklenen ilgiyi görmemiştir. Yapıtın daha sonra tekrar ve başka viyolacılar tarafından seslendirilememesinin en büyük nedeni ise, bestecinin konçertonun orkestra partisini piyano partisine uyarlamamasıdır.”

Örnek 75: C. Tanç “Viyola Konçertosu” 1. Bölümün girişi

SOLO VIOLA

Andante Sostenuto CENGİZ TANÇ

The musical score for Solo Viola is written in 3/4 time and begins with the tempo marking "Andante Sostenuto". The composer's name "CENGİZ TANÇ" is written in the top right corner. The score consists of seven staves of music. The first staff starts with a circled number 1 and includes a 4-measure rest. The second staff has a circled number 2 and includes a 4-measure rest. The third staff has a circled number 3 and includes a 3-measure rest. The fourth staff has a circled number 4 and includes a 4-measure rest. The fifth staff has a circled number 5 and includes a 4-measure rest. The sixth staff has a circled number 6 and includes a 4-measure rest. The seventh staff has a circled number 7 and includes a 4-measure rest. The score includes various dynamics such as *mf*, *f*, *sff*, and *ff*. It also features articulations like *gliss*, *trem.*, *muta... in s. pont*, and *ord.*. Performance markings include *Car leg.*, *Rit.*, and *s.p.*. The score is written in a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4.

Örnek 76: 1. bölümün finali

fff furioso

maff. sempre ord.

sim.

pizz. arco

+ arco

pizz

l...a c c e l... sempre... sim.

55 56 57 58 *pizz. arco*

pizz. arco

59 *mp* *pp*

Örnek 77: 2. Bölüm

2. BOLUM 9

lento $\text{♩} = 42$

60 61 *Pizz. arco*

sff

62

pizz *arco*

63 *sal tosto*

sff *mf* *f*

64 *pizz*

2. 27. Babür Tongur (1955)

Müzik öğrenimine 1961 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda başladı ve Ankara Devlet Konservatuvarı'nda sürdürdü. 1983'te Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ileri kompozisyon bölümünü bitiren besteci, öğrenim yıllarında Hülya Saydam ve Marie Claire Higny ile piyano, Ekrem Zeki Ün ve Jules Higny ile keman, Muammer Sun ile armoni, Ercivan Saydam ve A. Adnan Saygun ile armoni ve kontrapuan, Niyazi Tagizade ile orkestrasyon ve partiyon analizi çalıştı. Öğrenim süresince kompozisyon ileri yüksek diploması, MSÜ doktora yabancı dil belgesi, MSÜ etnomüzikoloji doktora yeterlilik belgesi ve MSÜ kompozisyon sanatta yeterlik diploması gibi diplomalar aldı. B. Tongur eğitimci olarak 1979'dan bu yana armoni, solfej, müzik kuramı, müzik tarihi, kontrapuan, füg, şifreli bas, analiz, kompozisyon, modal müzik, enstrümantasyon, orkestrasyon, partiyon okuma ve orkestra dersleri vermektedir.

2. 27. 1. “Viyola-Piyano Sonatı”

Besteci yapıtını 1984 tarihinde ileri kompozisyon bölümünü bitirdiği dönemde bestelemiş, daha sonra 1997 ve 2000 yıllarında yeniden ele almıştır. Yapıtın ilk seslendirilişini 2000 yılında viyolacı Ruşen Güneş ve piyanist Judith Uluğ gerçekleştirmiştir.

Besteci yaşamında karşılaştığı olaylardan etkilenerek yazdığı yapıtını hocası A. A. Saygun, annesi Nuran Tongur ve babası Hikmet Tongur'a ithaf etmiştir. B. Tongur, ailesinin ve A. A. Saygun'un viyolaya olan ilgisi nedeniyle onlara ithaf ettiği yapıtını viyola-piyano için bestelemiştir.

Bestecinin bütün yapıtları birbirinden farklı özellikler taşımaktadır. Eğitim gördüğü dönemlerde yazdığı bazı yapıtlarını daha sonra tekrar ele almış ve şekillendirmiştir.

Viyola-piyano sonatını besteleme aşamasında incelediği viyola yapıtları arasında A. Schnittke ve G. Ligeti'nin viyola yapıtları bulunmaktadır.

Besteci yapıtını şöyle açıklamaktadır: “Yapıt tüm doğuşkanların olduğu 24 sesli bir diziden oluşmuştur. İki temalı gibi görünse de tek temalı bir yapıttır.” Ritm ve ezgisel anlamda dinleyiciye tanıdık gelen yapıt dört bölümden oluşmaktadır:

- Intrada
- Sonata
- Danza
- Finale

Yapıt dört bölümlü olmasına rağmen besteci nota üzerinde “İntrada” ve “Sonata”yı birleştirerek birinci bölüm olarak numaralandırmıştır. “İntrada” doğaçlama gibi düşünülmelidir. “Sonata” yapıtın resmi başlangıç ve gelişim bölümüdür. Sonat formunda düşünülmelidir. B kısmında prelude veya toccata gibi eski tipte füg (fuggetta) görülmektedir.

“Danza” adlı ikinci bölüm tutkulu bir tango müziği olarak bestelenmiş 9 varyasyondan oluşmaktadır. “Con fuoco” (ateşli) bir dans müziği olarak yorumlanmalıdır.

Presto hızdaki “Finale” de besteci, ölüyü bile diriltiren bir büyücüyü hayal etmiş, bu etkileri sağlayabilmek için “sul ponticello”, “sul tasto” gibi yay teknikleri kullanmıştır. Bölümde doğuşkan sisteminin de dışına çıkmaktadır. Gelişimin devamı 347. ölçüdeki “Affrettando” da başlamaktadır. (re-exposition)

Bestecinin yapıtı çalışmak isteyen viyolacılara önerileri şöyledir: “Yapıtı kendi bakış açılarıyla yorumlamalılar, ve bir yorumcunun en az besteci kadar yaratıcı olduğunu unutmamalıdır.” (Süre: 17’15)

Örnek 78: 1. Bölüm “Intrada”

17:15 civ.

I

INTRADA

Tempo di Rubato

Bebir Tançur

Örnek 79: 1. Bölüm "Sonata"

Musical score for Example 79, 1st section "Sonata". The score is in treble and bass clefs, 3/4 time signature. The tempo is marked "Allegro maestoso" with a metronome marking of 92. The key signature has one flat. The score begins with a forte (f) dynamic. The first staff shows a melodic line with various ornaments and slurs. The second staff shows a rhythmic accompaniment with chords and single notes.

Örnek 80: 2. Bölüm

Musical score for Example 80, 2nd section. The score is in treble and bass clefs, 3/4 time signature. The tempo is marked "DANZA I Passionato" with a metronome marking of 88. The key signature has one flat. The score begins with a piano (pp) dynamic. The first staff shows a melodic line with a long slur and a fermata. The second staff shows a rhythmic accompaniment with chords and single notes. The section is divided into two parts, "DANZA I" and "DANZA II".

Örnek 81: 3. Bölüm

Musical score for Example 81, 3rd section. The score is in treble and bass clefs, 3/4 time signature. The tempo is marked "Presto" with a metronome marking of 122. The key signature has one flat. The score begins with a piano (pp) dynamic. The first staff shows a melodic line with a long slur and a fermata. The second staff shows a rhythmic accompaniment with chords and single notes. The section is marked "III" and "sul ponticello".

2. 28. Yalçın Tura (1934)

1946-54 yılları arasında İstanbul'da Galatasaray Lisesi'nde öğrenim gören besteci, bu dönemde Seyfettin Asal ile keman, Hulusi Öktem ile teori ve solfej çalıştı. Okul dışında Demirhan Altuğ'dan armoni ve piyano, Cemal Reşit Rey'den kontrapuan, füg, orkestrasyon ve form bilgisi dersleri aldı. Besteci yüksek öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı. 1976 yılından başlayarak öğretim kadrosunda yer aldığı İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nda 1986 yılında doçent, 1999'da profesör oldu, 1988'den sonra konservatuvarda Müzikoloji Bölümü Başkanlığı, 1997 yılından, emekli olduğu 2001 yılına kadar da müdürlük görevinde bulundu. (Say, 2005:512)

2. 28. 1. "Viyola Ve İngiliz Kornosu İçin Süit"

Besteci yapıtını 1951 yılında yazmıştır. Bestecinin ilk yapıtlarından olan "Süit" in seslendirilişi henüz yapılmamıştır. Bestecinin yapıtı hakkındaki açıklamaları şöyledir: "Viyola ve İngiliz kornosu birlikte kullanmamın nedeni farklı çalgı ailelerinden gelmelerine karşın, tınılarının yakınlığı ve ses renklerinin benzerliği "Süit" in soyut ve sofistike havasını iyi yansıtmaktadır. Yapıtın "sofistike" havası hem atonalitenin kullanımından, hem de gelecekteki yapıtlarımın temellerinde de yer aldığı görülen Orta Avrupa tarzından kaynaklanmaktadır. Ayrıca yapıtta kullanılan iki çizgili kontrapuan da gözden kaçırılmamalıdır."

Yapıt 6 bölümden oluşmaktadır:

- Calmo
- Allegro
- Moderato
- Presto
- Moderato
- Allegro

Her bölüm süre bakımından kısadır. Özellikle ağır bölümlerdeki form serbestliği dikkat çekicidir. Besteci yapıtın çalışmalarını aşamasında dikkat edilmesi gereken konuları şöyle özetlemiştir: "Viyola ve İngiliz kornosu arasında en üst

seviyede uyum aranmalı ve kontrapuana dayalı yazının gerekleri, oda müziği ruhu içerisinde gözetilmelidir.”

Örnek 82: Y. Tura “Süit”1. Bölüm

Calmo $\text{♩} = 72$

1

7

14

21

31

37

2. 28. 2. “Viyola Konçertosu”

Yapıt 1972 yılında bestelenmeye başlanmıştır. İlk seslendirilişi ise ancak 1997 yılında Ruşen Güneş ve Cem Mansur yönetimindeki Bilkent Senfoni Orkestrası tarafından yapılmıştır. Yapıtın ses kaydı bestecinin kişisel arşivinde ve

Örnek 84: 2. Bölüm

viola principale

Andantino (♩ = 88)

II

YALÇIN TURA

mf *espressivo*

Örnek 85: 3. Bölüm

Viola principale

III

YALÇIN TURA

Allegro (♩ = 120)

2. 28. 3. “Viyola Piyano İçin Sonat”

Yapıt 2000 yılında Ruşen Güneş için bestelenmiştir. İlk seslendirilişi 2001 yılında viyolacı Ruşen Güneş ve piyanist Judith Uluğ tarafından "Çağdaş Türk Bestecileri ve Viyola" adı altında Borusan Kültür ve Sanat merkezinde yapılan konserde gerçekleştirilmiştir.

Besteci yapıtını bestelerken programlı bir müzik düşünmemiş, herhangi bir konudan etkilenmemiştir. Besteci bu yapıtında daha önce bestelemiş olduğu Viyola Konçertosu'ndan farklı olarak, geleneksel Türk müziği öğelerini kullanmamış,

çağdaş Orta Avrupa müzik diline yakın, daha soyut bir anlatıma yönelmiştir. Yapıtta ağırlıklı olarak P. Hindemith etkisi görülmektedir.

Viyola Piyano İçin Sonat, bestecinin 1998 yılında bestelediği Keman-Piyano sonatı ile “Türk müziği öğeleri kullanılmadan soyut bir anlatıma yönelik bestelendiği için” benzer özellikler taşımaktadır.

Y. Tura yapıtını bestelerken viyola ve piyano arasında uyum ve denge oluşturulması ve korunması için oldukça özen göstermiştir. Besteci çalışma aşamasında, Ruşen Güneş ile fikir alışverişinde bulunmuştur.

Yapıt form açısından incelendiğinde 1. Bölüm ağır bir girişle başlayan bir sonat allegrosu formundadır. 2. Bölüm'de üç bölmeli lied formu, Finalde ise rondo formu kullanılmıştır.

Bestecinin yapıtı repertuvarına almak isteyen viyolacılara önerileri, kendisinin yazım biçimi ve çağdaş Orta Avrupa stili hakkında inceleme yapılması ve bilgi sahibi olunmasıdır.”

Örnek 86: 1. Bölüm

SONATA
per
Viola e Pianoforte
I
Yalçın TURA

Adagio, $\text{♩} = 12$
mf

6
11

Örnek 87: 2. Bölüm

Viola

II

Yalçın TURA

Andante $\text{♩} = 70$

8

p

14

cresc.

Örnek 88: 3. Bölüm

Viola

III

Yalçın TURA

Allegro $\text{♩} = 112$

mf

6

11

2. 29. İlhan Usmanbaş (1921)

İkinci kuşak bestecilerimizden İlhan Usmanbaş, Galatasaray Lisesi'nde öğrenim gördüğü yıllarda Sezai Asal'dan viyolonsel dersleri almaya başladı. Liseyi bitirdikten sonra İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda viyolonsel öğrencisi oldu. Aynı dönemde Cemal Reşit Rey'den armoni dersleri aldı. 1942'de girdiği Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Hasan Ferit Alnar'la armoni, kontrpuan ve kompozisyon, David Zirkin ile viyolonsel, U. C. Erkin ile piyano ve A. A. Saygun ile kompozisyon çalıştı. 1956'da Ankara Devlet Konservatuvarı'nda müzik tarihi dersleri vermeye başlayan besteci, 1957'de iki yıllık bir bursla Amerika'ya gitti, Henry Cowell, Elion Carter, Milton Babbitt, Morton Feldman ve Aaron Copland ile tanışma olanağı buldu. Bu dönemde New York'ta Juilliard Müzik Okulu'nun eğitim yöntemleri üzerinde incelemeler yapan sanatçı, Amerikalı besteci, teorisyen ve eğitimci Vincent Persichetti'den yararlandı ve yurda döndükten sonra Ankara Devlet Konservatuvarı'ndaki derslerini sürdürdü. 1964'de Ankara Devlet Konservatuvarı, 1974'de ise İstanbul Devlet Konservatuvarı müdürlüğüne getirildi. 1974-99 yılları arasında MSÜ Devlet Konservatuvarı'nda Kompozisyon Anasanat Dalı Başkanlığı yapan besteci 1999 yılından sonra İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde, İstanbul Teknik Üniversitesi MİAM'da ve İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda görev almıştır.

Bestecinin viyola yapıtları:

- “Viyola ile Piyano için“
- “Partita”

2. 29. 1. “Viyola Ve Piyano İçin”

Yapıt, viyolacı Ruşen Güneş'in Ankara Devlet Konservatuvarı'nın bitirme sınavında çalınması gereken zorunlu parça olarak, besteci İlhan Usmanbaş'tan isteği üzerine 1961 yılında bestelenmiştir. Yapıt ilk kez Ruşen Güneş tarafından bu bitirme sınavında seslendirilmiştir.

Besteci yapıtında 12 ton tekniğinin getirmiş olduğu kuralları özgürce kullanmıştır. “Viyola ile Piyano için” bestecinin kesin ritmik değerlerin dışına çıktığı ilk yapıtlarından biridir.

İ. Usmanbaş'ın yapıtı hakkında yaptığı açıklamaya göre, önce viyola tek başına uzun, kendi içinde aynı ezgisel gözellere dönerek gelişen “re” sesini merkez almış görünen bir hat sergiler. Bu gelişim içinde bazı sesler ya da ses grupları “forte” olarak duyulur. Bu sesler hiçbir yere bağlanmayan bağımsız seslerdir. Sadece küçük notaların süslediği bir “re “ sesi daha sıkça duyulur. İki dakikadan fazla süre MM=78 vuruşundaki yalnız viyolanın bu sergisinden sonra MM=120 vuruşundaki viyolanın pizzicato hareketiyle piyanonun kalın “re” üzerinde kıvrımlanan staccato çizgileri ve arada viyolanın yeniden duyurduğu ezgisel geçitler sonunda piyanonun bu kez daha uzun süren staccato geçidi biçiminin birinci yarısını oluşturur.

Yapıtın devamında, piyanonun kalında ve $\frac{1}{4}=60$ hızındaki bitevi pianissimo sürekliliği üzerinde, viyola çok özgür, arco ve pizzicato'nun nöbetleşe geldiği uzun bir çizgi sergiler. Yapıt piyanonun daha önce duyurmuş olduğu “re” üzerinde hızlı staccato geçitle son bulur. (7')

Bestecinin yorumculara önerileri şöyledir: “Yapıtın başlangıcında viyolanın özgürce çalması, beklenmedik bir yerde giren piyanoya rağmen viyolanın serbestliğinin hissettirilmesi gerekmektedir. Uzun bir şarkı söyler gibi çıkacak viyola partisi telaşa kapılmadan sürececek olan bir konuşma şeklinde olmalıdır. ”

Örnek 89: Yapıtın girişindeki viyola solo

Örnek 90: Yapıtın girişindeki viyola solosundan sonra piyanonun staccato girişi

The image shows a musical score for Violin (vl) and Piano (pt). The tempo is marked as 120. The Violin part begins with a forte (f) dynamic and a staccato marking. The Piano part enters with a forte (f) dynamic and a staccato marking. The score includes dynamic markings such as f, mf, and arco, and performance instructions like senza ped. and arco. The score is divided into two systems, with the second system starting at measure 49.

2. 29. 2. "Partita"

Yapıt solo viyola için 1985 yılında bestelenmiştir. J. S. Bach'ın 300. doğum yılı nedeniyle bestelenen yapıtın ilk seslendirilişi 2000 yılında Ruşen Güneş tarafından yapılmıştır.

Besteci aynı dönemde J. S. Bach'ın müzik yapısını anımsatan yapıtlar yaratmıştır. Çembalo için "Partita", arp ve yaylı çalgılar için "Konser Ariası", keman için "Partita" bunlardan bazılarıdır.

İlhan Usmanbaş aldığı viyolonsel eğitimi nedeniyle yaylı çalgılar hakkında geniş bir bilgiye sahiptir. Solo viyola için "Partita" nın oluşum aşamasında herhangi bir viyola sanatçısına danışma ihtiyacı duymamıştır. Viyola için bestelenen yapıt daha sonra küçük değişiklikler yapılarak viyolonsele de uyarlanmıştır.

Ölçülendirme kullanılmayan yapıt, dört bölümden oluşmaktadır:

- Allemanda
- Corrente
- Aria
- Ciacona (sull' Aria)

“Allemanda” do ve sol seslerinin temel oluşturduğu fortissimo akorların, yakın aralıklarla birbirini takip eden sekizlik pianissimo notaların zıtlıklarından oluşmaktadır. Bölümde sürekli bir hareket gözlemlenmektedir.

Örnek 91: İ. Usmanbaş “Partita” 1. Bölüm

VIOLA SOLA

ilhan usmanbaş
1985

Allemanda
♩ = 192

The image shows a handwritten musical score for Viola Solo. The title is 'Allemanda' and the composer is İlhan Usmanbaş, dated 1985. The score is written on two staves. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. The key signature has one flat (B-flat). The tempo is marked as 192. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings like 'p' and 'pp'. There are also some handwritten annotations like 'sim.' and '2 3' above the staff.

“Corrente” olabildiğince hızlı ve kalabalık onaltılık notaların arasında gelen aksanlı ve rejister olarak tizleşen notalardan oluşan bir bölümdür. Besteci bölümün başında gelen onaltılık bağlı notaların yay kullanımını yorumcuya bırakmıştır.

Örnek 92: 2. Bölüm

II 3 - FASO BOW 107 -

Corrente (4)

$\text{♩} = 288$ (le motina: Presto possibile) (n.v: a piacere)

“Aria”, dörtlük birim M.M.=48 tempoda sakin bir şarkı gibi düşünölmelidir. İfadenin etkili olması için ileri pozisyonların kullanılması besteci tarafından uygun görölmüş ve nota üzerinde belirtilmiştir.

Örnek 93: 3. Bölüm

Aria

$\text{♩} = 48$ IV

Son bölüm olan “ciacona” (sull’aria), başlangıçta Aria ile benzer özellikler gösterir. Ancak sonrasında oldukça tiz seslere yükselen pasajlar ve “ad libitum” gelen, kaç dakika çalınacağı besteci tarafından nota üzerinde belirtilen hızlı pasajlarla sürer ve forte gelen son pasajdan sonra pianissimo gelen baştaki temanın kısaca hatırlatılmasıyla yapıt son bulur.

Örnek 94: 4. Bölüm

Ciacona (sull'Aria)

$\text{♩} = 132$
senza vib.
pp

Örnek 95: 4. Bölüm "Ciacona"nın finali

$\text{♩} = 60$
senza vib.
pp

2. 30. Ekrem Zeki Ün (1910-1987)

Türk Beşleri ile aynı dönemi paylaştığı halde kendi kuşağı içinde bir bağımsız olan Ekrem Zeki Ün, İstiklal Marşı'nın bestecisi Zeki Üngör'ün oğludur. İlk keman derslerini henüz dört yaşındayken babasından aldı. 1924'te Eğitim Bakanlığı bursu ile Paris'e gitti. Ecole Normale de Musique'de altı yıl süren eğitimi boyunca Line Talluel, Marcel Chailley ve Jacques Thibaud'dan keman, M. Laurant ve Alexandre

Cellier'den armoni; George Dantelot'dan kompozisyon dersleri aldı. 1930'da yurda dönen Ün, Musiki Muallim Mektebi, İstanbul Eğitim Enstitüsü ve İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda keman öğretmenliği yaptı ve pek çok orkestrada yer aldı. Besteci konservatuvardan emekli olduktan sonra, özel öğrencileriyle çalışmaya ve besteciliğe devam etti.

E. Zeki Ün'ün besteleri üç evrede incelenebilir: öğrencilik yıllarıyla başlayan Fransız izlenimcilerinin etkisini taşıyan 1924-34 arasındaki dönem, 1934-54 yılları arasında yer alan makamsal müzik ve Anadolu türkülerinden esinlendiği ve kendi deyişiyile "kendi müzik dilini aradığı" dönem, ve 1955'den sonra kendine özgü müzik dilini bulduğunu belirttiği, doğu gizemciliği ve tasavvuf felsefesinin etkin olduğu olgunluk dönemi.

Bestecinin viyola için bestelediği yapıtlar:

- "Yudumluk" (solo viyola için-1972)
- "Duo" (keman-viyola için-1985)

E. Zeki Ün'ün keman-viyola için yazdığı "Düo" adlı yapıtının nota örneği ya da yapıt hakkında herhangi bir kaynak bulunamamıştır.

2. 30. 1. "Yudumluk"

Solo viyola veya solo keman için 1972 yılında bestelenmiş olan yapıtın ilk seslendirilişini bestecinin kendisi yapmıştır. Besteci, halk müziğinden esinlenmiştir ancak yapıttaki bütün ezgiler özgün yapıda kullanılmıştır. Yapıt bestecinin olgunluk döneminde bestelediği yapıtlarından olmasına rağmen bestecilik yaşamındaki diğer evrelerinin de etkisi açıkça görülmektedir. Monotematik süit formundaki yapıt beş bölümden oluşur: Giriş, Alp Ertunga, Dede Korkut'tan Masal, Susss...Dinle Rüzgarı, Oy Giresun.

Giriş bölümüne Türk müziği etkisi hakimdir. Temayı oluşturan dizinlerin farklı ton merkezlerine bağlanması bölümün gelişme duygusunu sağlar. Besteci geleneksel Türk müziği makamlarını kendi üslubuna göre şekillendirerek yapıtında kullanmıştır.

“Alp Ertunga” bir güç simgesi olarak düşünölmüş, destansı bir hikayeden esinlenilerek bestelenmiştir. Bölüm “Allegro agitato” tempoda, fortissimo bir şekilde başlar. Görkemli, bazı yerlerde ateşli ve öfkeli temaların geldiği bölüm monotematik yapıdadır. Özellikle ritmik yapısı incelendiğinde sonat allegrosu formunda yazıldığı görölmektedir. Aksanlar ve komaların sıkça kullanımı halk müziği etkisini hissettirmektedir. Bölüm görkemli, lento bir kadansla son bulur.

“Dede Korkut’ tan Masal” adlı üçüncü bölüm bestecinin Orta Asya’dan gelen Türk kültürüne, destanlığa, masalsı anlatıma duyduğu ilgiyi gösterir. Halk müziği havasını kendine göre şekillendirerek dinleyicilerle bütünleşmeyi sağlayan E. Zeki Ün, bölümün girişinde dolcissimo ve cantando bir uzun hava etkisi hissettirmiştir. Sonrasında gelen animato gelişim kısmında Türk müziği etkisi ön plana çıkmıştır. Yeniden serim geldiğinde ise ana tema çift sesli olarak pianissimo duyurulur ve tranquillo bir şekilde son bulur.

“Susss... Dinle Rüzgarı” agitato bir tempoda başlar. Dinamik farklarının ifade açısından önem taşıdığı bölümde, flageolet seslerin rüzgar gibi leggerissimo bir şekilde duyulduğu bölümde halk müziği etkisinin yanısıra empresyonist (izlenimci) bir içerik görölmektedir.

E. Zeki Ün “Oy Giresun” adlı son bölümü Karadeniz folkloründen esinlenerek bestelemiş, ritm olarak Karadeniz ritmleri, ses materyali olarak ise Türk müziğindeki sesleri kullanmıştır. 7/8’ lik Allegro tempoda, giocoso bir ifadeye sahip olan bölümde ritmik yapıya özen gösterilmeli folklorik temalar halk müziği etkisi düşünölerek çalınmalıdır.

Örnek 96: 1. Bölüm

EKREM ZEKİ ÜN

Giriş

$\text{♩} = 72$

cantando

calando

mp

a tempo

cresc.

mf

f

pesante

ff

dim.

poco rallent.

Örnek 97: 2. Bölüm

Alp Ertunga

Allegro agitato. $\text{♩} = 108$ *senza rigore il tempo*

ff

segue

Örnek 98: 3. Bölüm

Dede Korku'tan Masal

Moderato $\text{♩} = 70$

cantando dolcissimo
poco animato
piu sonoro
poco rallent.
dim.

Örnek 99: 4. Bölüm

Suss... Dinle Rüzgârı

Agitato. $\text{♩} = 90$

molto cresc.
pp
molto cresc.
pp
sf
tr
molto dim.
p
ff
molto dim.

Örnek 100: 5. Bölüm

Oy Giresun

Allegro giocoso $\text{♩} + \text{♩} = 63$

mp
molto ritmico
cresc.
dim.
ff
a Tempo
con fuoco
ritard.

2. 31. Murat Üstün (1959)

2. 31. 1. “Spuren” (İz’ler)

Yapıt solo viyola için 2005 yılında bestelenmiştir. Uluslararası Bregenz Müzik Şenlikleri çerçevesinde, Murat Üstün yapıtlarının seslendirileceği “Spurensuche” başlıklı portre konseri için ismarlanan yapıtın ilk seslendirilişi 9 Ağustos 2005 tarihinde viyolacı Prof. Klaus Christa tarafından yapılmıştır. Seslendirmenin görüntü kaydı Avusturya Radyo ve Televizyonu “ORF” tarafından yapılmıştır.

Besteci yapıtını, yaşamın kendi üzerinde bu güne kadar bıraktığı “iz”lerden etkilenerek yazmıştır. Besteci yapıtın Viyola için bestelenme nedenini ise, “viyolanın tını olarak insan sesine yakın olduğunu düşünmesi “olarak açıklamaktadır.

Yapıtın yazılma dönemi, bestecinin deyişle, kendisinin müzisyen olarak olgunluk, besteci olarak acemilik dönemine denk düşmektedir.

Besteci “Spuren”i (İz’ler) bestelerken, yeni müzik ile işlenmiş Türk halk müziği motiflerinden yararlanmıştır.

Bestecinin bütün yapıtları “yeni müzik” ile işlenmiştir. Besteci her yapıtta bir öncekinden farklı özellikler olması gerektiğini düşünmekte ve bunun bestecilikte ulaşılmaması gereken bir amaç olduğunu söylemektedir.

M. Üstün, yapıtı bestelemeye önce viyola hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunu ancak besteleme aşamasında teknik olarak Klaus Crista’nın bazı önerileri üzerine küçük değişimler yaptığını açıklamaktadır.

Bestecinin “Spuren”i (İz’ler) çalışmak isteyen viyolacılara önerileri:” Arpejli kısımların acele edilmeden çalınması ve temiz olarak duyurulması, aksak ritimlerin ve Türk halk müziği öğelerinin yapıtta saklı olmasına rağmen, dinleyenlere iyi hissettirilmesi gerekmektedir.”

Örnek 101: “Spuren”in girişi

Spuren 1
Iz'ler
für Solo Bratsche Murat Üstün *1959

Andante $\text{♩} = 72$

mf

7

12

16

molto rit. *f* *Pizz.* *Vivace* $\text{♩} = 160$ *pp* Schlag

24 Schlag

2. 32. Ahmet Yürür (1941)

Müziğe yedi yaşında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Ali Sezin ve Orhan Borar'dan aldığı keman dersleri ile başladı. Raşid Abed ile armoni ve teori çalıştı, ayrıca özel olarak viyola dersleri aldı. 1962 yılına kadar St. Michel Fransız Okulu, Galatasaray Lisesi, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Fransa Sorbonne Üniversitesi'nin Fransız Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü ve bu üniversiteden önlisans diploması olarak yurda dönen Yürür'ün müzik tutkusu onu bestecilik öğrenimine sürükledi ve Ankara Devlet Konservatuvarı Kompozisyon bölümüne girerek 1962-69 yılları arasında A. A. Saygun ve U. C. Erkin'in öğrencisi olarak konservatuvarı bitirdi. 1971 yılında kurucularından olduğu İstanbul Devlet Konservatuvarı'nda kompozisyon öğretmenliğine başladı. 1971-75 yılları arasında Adnan Saygun'la çalışarak Yüksek Lisans programını tamamladı. 1978 yılında Amerika Indiana Üniversitesi'nde doktora çalışmasına başladı. Juan Orrego-Sallas,

John Eaton, Frederick Fox ile kompozisyon, David White ve Portia Maulsby ile kompozisyon, David White ve Portia Maulsby ile etnomüzikoloji, Hanz Beulow ile müzikoloji, Lewis Rowell ve Gary Wittlich ile teori çalıştı. 1981 yılında Maryland Üniversitesi 'ndeki etnomüzikoloji programına katılarak, Josef Pacholezky ve Ki Mantle Hood ile çalışan sanatçı, 1989 yılında tezini savunarak PhD derecesini aldı. 1986 yılında Türkiye'ye dönerek Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesi olarak görev aldı. 1991 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na geçerek kompozisyon, etnomüzikoloji ve müzikoloji dersleri verdi. 1998 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Sanat Tasarım Fakültesi'nin kuruluşunu gerçekleştiren besteci, bu fakültede profesör olarak Müzik ve Sahne sanatları bölüm Başkanlığı'nı üstlendi. 2003 yılında Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı'nın Temel Bilimler Bölümü Başkanlığına getirilen besteci halen aynı görevini sürdürmektedir.

2. 32. 1. "Atys"

Yapıt viyola ve obua için 1978 yılında bestelenmiştir. İlk seslendirilişi 1978 yılında viyolacı Margie Chapman ve obuacı Tony Galante tarafından yapılmıştır. Besteci yapıtını Amerika'da İndiana University'deki çalışmaları sırasında, kompozitörlük yaşamının ikinci adımının başlangıcında bestelemiştir.

Yürür yapıtını yakın arkadaşı, ressam, "Sevestet"e ithaf etmiş, ona karşı duyduğu yoğunluk üzerine yazdığı bir şiiri yapıtın konusu olarak ele almıştır. "Atys" in hikayesi, Ana Tanrıça "Kybele" ile ilgili eski bir Frigya hikayesidir ve Noel geleneğinin kaynağını oluşturmaktadır.

"Atys" Frigya'nın dağlarının birinde çobanlık yapan bir gençtir. Bir akşam karşısına Ana Tanrıça "Kybele" çıkar ve Ana Tanrıça, Atys'i en gözde sevgilisi olarak yanına alır. Ona flüt çalmayı, dans etmeyi öğretir. Genç çoban Ana Tanrıça'nın yeryüzündeki temsilcisi haline gelir. Bir gün, Sakarya Nehri'ndeki bir su perisi Atys'i baştan çıkarır. Ana Tanrıça bu ilişkiden haberdar olunca çobanı insafsızca küçük düşürür. Kendi muazzam güzelliğinin zevkini aldıktan sonra hala sıradan kadınlara ilgi duyduğu için Atys'den nefret eder. Saf Atys yaptığı hatanın farkına varır ve utancından kendini cezalandırmak için kendine zarar vermeye başlar ve kendini paramparça eder. Kendini hadım etmiş ölmek üzere yerde yatan çobanı

gören Ana Tanrıça'nın gönlü bu güzel gencin yok olmasına razı olmaz. Ana Tanrıça Atys'in bir bitki olarak yaşamasına izin verir ve onu çam ağacına dönüştürür.

Atys efsanesi, eski çağlara ait sanat eserlerinde, üç ana kategori altında eserlere yansımıştır:

- Çoban ile Tanrıça'nın birlikte olduğu dönem,
- Gencin büyük acılar çektiği "Atys Tristis"
- Doğanın dirilişini, neşeli ve genç bir canlılığa bürünmesini konu alan, dans eden figürlerin boy gösterdiği "Atys Hilaris"

Efsane dahilindeki bu üç anı, "Viyola ve Obua İçin Süit"in bölümlerinin içeriği olarak kullanılmıştır.

Besteci "Kybele" yi arkadaşı "Sevestet" ile bağdaştırmakta, "Atys" adlı, Kybele'ye ilgisi olan ve bir dönem de Kybele'yle aşk yaşamış olan çobanı ise kendisine benzetmektedir.

Besteci, yapıtın obua ve viyola için bestelenmesinin nedenini, çobanın zurna, kaval ya da ney çalmasını en iyi obua ifade etmesi, viyolanın ise Anadolu kültürünün karakterini yansıtabilecek tınısal özelliklere sahip olması olarak açıklamaktadır.

Yapıt üç bölümden oluşmaktadır:

- "Atys"
- "Tristis"
- "Hilaris"

Bestecinin yapıtı hakkında yaptığı açıklama: "Atys, üç bölümlü lirik bir yapıttır. 1. Bölüm giriş, 2. Bölüm esas bölüm, 3. Bölüm ise kapanış olarak düşünülmelidir. Müzik anlayışı sadelik üzerine kuruludur. Yapıtta büyük aralıklı çift ve üç sesler kullanılmıştır. "Besteci yapıtında gevşek dokuları kullanmak ve dokuyu oluşturan öğelerin birbirinden ayrı algılanmasını sağlamaktadır. Cümle bağları anlatım açısından çok önemlidir. İki çalgıda da glissandolara önem verilmelidir."

Besteci yorumculardan açık ve yalın bir ses istemektedir. Yapıtı yorumlarken hikaye göz önünde bulundurulmalıdır.

Örnek 102: 1. Bölüm

I. A T Y S

♩ = 80

mp dolce

Handwritten musical score for Örnek 102, 1. Bölüm. The score is for Violin (Vla) and Cello (Cb). It features a tempo of quarter note = 80. The music is in a minor key and 3/4 time. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingerings. The title 'I. A T Y S' is written in large letters. The piece is marked 'mp dolce'.

Örnek 103: 2. Bölüm

rit. *rit.*
Lento ♩ = 70

2 - T R I S T I S

mp dolce

sul ponticello *sul tast*

mf

ord.

Handwritten musical score for Örnek 103, 2. Bölüm. The score is for Violin (Vla) and Cello (Cb). It features a tempo of quarter note = 70. The music is in a minor key and 3/4 time. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingerings. The title '2 - T R I S T I S' is written in large letters. The piece is marked 'mp dolce' and 'Lento'. There are also markings for 'sul ponticello', 'sul tast', and 'mf'.

Örnek 104: 3. Bölüm

♩ = 70   3 - H I L A R I S   6

Scherzando

mp dolce

mf

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇALGILAMAYA GÖRE YAPIT LİSTESİ

3. 1. Solo Viyola Yapıtları

1. NECİL KAZIM AKSES
  - “Capriccio”
  - “Acıklı Ezgi”
2. İPEK MİNE ALTINEL
  - “Viyola için Müzik -1”
3. BÜLENT AREL
  - “Viyola İçin Müzik”
  - “İmpero”
4. İLHAN BARAN
  - “Sonatine”
5. NEJAT BAŞEĞMEZLER
  - “Ezgi İçin” (“Für Ezgi”)
  - “Morceau 02”
6. KAMRAN İNCE
  - “MKG Variations”
7. MERT KARABEY
  - “Laume”
8. ALİ ÖZKAN MANAV
  - “Partita”
9. MEHMET CAN ÖZER
  - “Pour Alto Solo”

10. HERMAN ÖZKALFAYAN

- “Monologo” Op.8

11. SIDIKA ÖZDİL

- “Bir Türk Teması Üzerine Çeşitlemeler”

12. MUAMMER SUN

- “Söyleşi”

13. İLHAN USMANBAŞ

- “Partita”

14. EKREM ZEKİ ÜN

- “Yudumluk”

15. MURAT ÜSTÜN

- “Spuren”

3. 2. İki Ve Daha Çok Viyola İçin Yapıtlar

1. SEMİH KORUCU

- “Her İlık Bir İlmekmiş Meğer Onlara”

2. SERKAN ÖZYILMAZ

- “İki Viyola İçin Süt”

3. ALİ HOCA

- “Viyola Orkestrası İçin”

3. 3. Viyola Piyano Yapıtları

1. BÜLENT AREL

- “Sonatine”

2. NEJAT BAŞEĞMEZLER

- “Armağan 1-2-3”
- “Elegie”

3. MELİHA DOĞUDUYAL

- “Obsession”

4. ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT

- “Sonatçık”
- “Küçük Parçalar”

5. BETİN GÜNEŞ

- “Comogli”

6. ALİ HOCA

- “Taksim ve Semai”

7. DENİZ İNCE

- “Patara”

8. SEMİH KORUCU

- “Empati 1-2-3”

9. MEHMET OKONŞAR

- “Ahmet Taner Kışlalı'nın Anısına”

10. HERMAN ÖZKALFAYAN

- “Notturmo Elegiaco”

11. ALİ RIZA SARAL

- “Viyola Piyano İçin Sonat”

12. BABÜR TONGUR

- “Viyola Piyano Sonatı”

13. YALÇIN TURA

- "Viyola Piyano İçin Sonat"

14. İLHAN USMANBAŞ

- "Viyola Piyano İçin"

3. 4. Viyola ve Diğer Çalgılar İçin Yapıtlar

1. MEHMET AKTUĞ

- "Tag und Leben" ("Gün ve Yaşam")

2. TURGUT ALDEMİR

- "İkili"

3. ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT

- "Bağımsız Çığırılar Ardışı" Op.75,No.5 (Klarinet, viyola ve piyano için Üçül)

4. MERT KARABEY

- "Rubai" (La Klarinet, viyola ve viyolonsel için)
- "Viyola ve Viyolonsel İçin Süit"

5. NECDET LEVENT

- "Romans"
- "Butterfly"
- "Trio" (keman, viyola ve piyano için)

6. SIDIKA ÖZDİL

- "Her Şey Sizin İçin" (viyola-piyano ve mezzo soprano için)

7. METE SAKPINAR

- "Viyola Digitalis"

8. YALÇIN TURA

- "Süit" (İngiliz kornosu ve viyola için)

9. EKREM ZEKİ ÜN

- "Düo" (keman-viyola için)

10. AHMET YÜRÜR

- "Atys" (obua ve viyola için)

3. 5. İki Viyola ve Diğer Çalgılar İçin Yapıtlar.

1. MEHMET NEMUTLU

- "Dört El Piyano ve İki Viyola İçin"

3. 6. Viyola ve Orkestra İçin Yapıtlar

1. NECİL KAZIM AKSES

- Viyola Konçertosu

2. NEJAT BAŞEĞMEZLER

- Viyola Konçertosu"

3. ERTUĞRUL OĞUZ FIRAT

- No.1 "Kaynak Sonunu Bekliyordu" Op.28
- No.2 "Kanıtsız Günlerin Oldusu" Op.35

4. NECATİ GEDİKLİ

- "Viyola Konçertosu"

5. RUŞEN GÜNEŞ

"İki Viyola ve Yaylı Orkestra İçin Beş Bölüm"

6. ALİ HOCA

- "Oyun"

7. NURİ SAMİ KORAL

- Viyola Konçertosu

8. AHMET ADNAN SAYGUN

- Viyola Konçertosu

9. CENGİZ TANÇ

- Viyola Konçertosu

10. YALÇIN TURA

- Viyola Konçertosu

SONUÇ

Yakın geçmişe kadar viyola hakkındaki yaygın düşünce, viyolanın kemanın gölgesinde kalan ve solo bir çalgı olarak düşünölemeyecek bir çalgı olduğu idi. Viyola ihtiyacının kemancılar tarafından karşılanması, ikinci sınıf kemancıların viyola eğitimi almadan viyola çalmaları, viyolaya olan ilgiyi ve repertuarın gelişimini yavaşlatmıştır. 19. yüzyılda Lionell Tertis ve William Primrose'un üstün performanslarıyla viyolanın profesyonel anlamda solo bir çalgı olduğunu kanıtlamaları ve eğitimci kimlikleriyle yetiştirdikleri viyolacıların çoğalması sonucu viyola için bestelenen yapıt sayısı artmış, repertuar genişlemiştir. Son incelemelere göre viyola için yazılan yapıt sayısı dünyada yaklaşık 14 bin civarındadır.

M. K. Atatürk'ün müzik konusundaki getirdiği yenilikler, Türk Beşleri'nin Avrupa'da aldığı eğitim, P. Hindemith ve B. Bartok gibi önemli bestecilerin yurda gelerek yaptığı incelemeler sonucunda yaptıkları öneriler ile çağdaş Türk müziği repertuarı evrensel müzik temelleri üzerine kurulmuş, evrensel bir boyut kazanmıştır. Besteciler öncelikle opera ve orkestraya önem vermiş, solo çalgılarda ise, piyano, keman, üfleme çalgılar için yapıt verilmiştir. Viyolanın solo çalgı olarak kabul edilmesi, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de zaman almış, ikinci kuşak Cumhuriyet müzisyenlerinin viyolayı solistik düzeye taşımaları, A. A. Saygun, N. K. Akses gibi bestecilerin viyola için yapıtlar vermeye başlaması, viyola repertuarımızın gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Başlangıcından günümüze, çağdaş Türk müziğinde viyola repertuarının gelişimi için en önemli katkıyı kuşkusuz viyolacı Ruşen Güneş yapmıştır. Kendisi için bestelenen pek çok yapıtın dışında kendisinin de bestecilere yapıt ismarlaması nedeniyle çağdaş Türk müziği viyola repertuarı büyük gelişme kaydetmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda viyola için bestelenen Türk eseri sayısı 63'tur. Bunlardan 18'i solo viyola için, 4'ü iki ve daha çok viyola için, 17'si viyola-piyano için, 12'si viyola ve diğer çalgılar için, 2'si iki viyola ve diğer çalgılar için, 10'u da viyola ve orkestra için bestelenmiştir.

Bu çalışma sırasında viyola için yapıtı olan 37 Türk bestecisinden 25'ine ulaşılmış, yapıtlarıyla ilgili görüşölmüş ve bilgi edinilmiş, 5 bestecinin yapıtlarıyla ilgili bilgi ya da nota örneği bulunamamış, 3 bestecinin yapıtlarının sadece notası

bulunmuş, hayatta olmayan 4 bestecinin yapıtları hakkında da çeşitli kaynaklardan bilgi edinilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda 45 Türk eserinin notaları ve bunlardan 12'sinin ses kayıtları bulunmuş ve viyolacılar, viyola eğitimcileri ve öğrenciler için bir arşiv oluşturulmuştur.

Ayrıca bestecilerin özgeçmişleri eklenerek kimlerle ve nerelerde eğitim gördükleri, müzik yaşamlarının dönemleri ve viyola yapıtlarını hangi dönemlerde yazdıkları, o dönemin özellikleri ve bestecilerin etkilendiği diğer besteci ve yapıtları saptanmış, yapıtlarında kullandıkları üslup ve form, bestecilerinin yorumlarıyla birlikte özetlenerek sunulmuştur.

Yapıtların ne zaman bestelendiği, seslendirilmesi yapıldıysa kim tarafından ve hangi tarihte nerede yapıldığı, yapıtların oluşum aşamasında bestecilerin etkilendiği öykü ya da konularla, bestecilerin yapıtları hakkındaki yorumları ve nota örnekleri sunularak, bu yapıtları seslendirmek isteyen viyolacılar için gerek yapıtlara ulaşma açısından, gerek yazılma amaçları ve bestecilerin viyolacılar için yapıtları hakkında yoruma yardımcı olacak önerileri ile yurdumuzda daha önce olmayan ve eksikliği hissedilen bir kaynak oluşturulmaya çalışılmıştır.

Çalışma aşamasında ve sonucunda yapılan ilginç bir saptama da, Türk bestecilerinin viyola yapıtlarının pek çoğunun ya bir kez çalınmış oldukları ya da henüz seslendirilmeden ilgi gösterilmeyi bekledikleridir. 67 yapıttan 44'ü seslendirilmiş olmasına rağmen pek çoğu ilk seslendirilişinde olumlu tepkiler görmemesi nedeniyle tekrar seslendirilmemiş, bazı yapıtlar ise bestecilerin çalınması güç partiler yazmaları nedeniyle ilgi görmemiştir. Bazıları ise çalgılamaları ya da üslupları nedeniyle Türk müzik yaşamında sık talep edilmemeleri ya da çalma ortamı bulma güçlüğünden tekrar çalınmamıştır.

Bu tezdeki tüm yapıtların toplu halde sunulması ve değerlendirilmesi sayesinde çalınmamış yapıtların ilgi görmesi sağlanabilecek, bu tür yapıtları çalma isteği duyan viyolacıların yapıtlara ulaşmaları kolaylaşacaktır. Yapıtlar dar bir çevrede kalarak bu çevre dışında kalanların böyle bir yapıt olduğuna dair bilgisi olmadan ve unutulmaya mahkum edilmeden, ulaşılabilir şekilde toplanmıştır.

Yakında hazırlanacak web sayfasında bu yapıtların nota ve ses kayıtlarına da ulaşılabilinecektir.

Yapılan çalışma, Türk ve dünya viyolacılarına, bestecilerimizin yaratılarını toplu olarak sunulmasında, yapıtların tanınmasında ve müzik kamuoyunda daha fazla ses getirmelerinde katkıda bulunacak, yetişmekte olan yeni kuşak besteci ve viyolacılara, yazılmış yapıtlar hakkında ulaşılabilir bir bilgi ve nota arşivi ile onların eğitimine katkı sağlayacak, yeni yapıtlar yazmalarını teşvik edecek bir kaynak olacaktır.

KAYNAKLAR

AKAŞ, Cem. (1998) “**Yetmiş yıl Sonra Müzik Devrimi**”

<http://www26.brinkster.com/cemakas/muzikdevrimi.htm>

AKTÜZE, İrkin. (2005) “**Müziği Anlamak**” Cilt 1-Cilt 4, Pan Yayıncılık, İstanbul

ARACI, Emre. (1999) “**Ahmet Adnan Saygun, Doğu- Batı Arası Müzik Köprüsü**”

Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

AYDIN, Yılmaz. (2003) “**Türkiye'nin Avrupa ile Müzik İlişkileri Işığında Türk Beşleri**” Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara

<http://www.beethovenlives.net/index.asp?ID=9000>

DİKENER, Şölen. (2002) **İlhan Baran, Batı Tarzında Türk Müziği** yoğunçaları (cd'si) program notları

İLYASOĞLU, Evin. (1989) “**Yirmibeş Türk Bestecisi**” Pan Yayıncılık, İstanbul

İLYASOĞLU, Evin. (1998) “**Necil Kazım Akses- Minyatürden Destana Bir Yolculuk**” Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

SAY, Ahmet. (2005) “**Müzik Ansiklopedisi**” Cilt 1-2-3 Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara

TERTIS, Lionel. (1974) “**My Viola And I**” Elek Boks Limited, London

TÜZEL, Ferzan. (1989) “**Ertuğrul Oğuz Fırat'ın Yeni Küğ Anlayışı**” Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir

ZEYRINGER, Franz. (1985) “**Literatür Für Viola**” Verlag Julius Schönvetter Jun., Hartberg, Austria

Ek-1 A. Adnan Saygun'un, Viyola Konçertosu'nun ilk seslendirilişinden sonra Ruşen Güneş'e yazdığı mektup

İstanbul 27 Haziran 1978

Sevgili Ruşen,

*Mektubumu sevinçle okudum -
Viyola Konçertosu bu kadar güzel bir surette
sunulduğuna için sana tekrar teşekkür
derim. Konçertonun viyola literatürüne belki bir
sey katmıştır; ama artık uzun süreli bir
uykuya hazırlanmıştıysa hiç şüphem yoktur.
Bu hal de bizim için tabii bir şeydir.*

*Sana sağlık, afiyet diler, dilünfer ile
birlikte İstanbula ve sana en iyi dileklerini
ve sevgilerini gönderirim.*

Sevgi Kucağın

A. Adnan Saygun

Ek 2: Cengiz Tanç'ın Viyola Konçertosunu besteleme döneminde Ruşen Güneş'e yazdığı mektuplar -7 Aralık 1987

T. xii, 987
1st.

Sevgili Ruşen
Televizyon etliğini güldüren
bugün haber verdi. Bende
Viyola partisi yoktu. Partiyen
Polo kafesini elan top viyola
Satın aldım, kesip birleştirerek
yolluyorum. İşine yarar
herhalde, (I. Bölüm)
Yakın zamanda henüz kontrol
edemedim. Bazı nihauslar henüz
yok. Birde ³²¹tiiz gelen pasajları
La teli yerine Re üst pozis
yonlarından almak ^{teli} iyi olacak.
Bunları henüz düşünemedim,
Tempo genelde ağır. Stringada

Ek 3: Cengiz Tanç'ın Ruşen Güneş'e 5 Şubat 1988 tarihinde yazdığı mektup

→ double - chords, luvole
9. lu aralıklarla elin asılıyor mu? (pin (+: left hand pin. (▼: del talıfına sarpsın!))
- atlamalarla aralı nesil?
- bazı pasajlar keser mi? (zor olan!)
(rolistik asceden yaratmak istiyebilişin izah edilebiliriz böyle yer varsa herken tel. et!)

S. 5. 1988
İstanbul

Sevgili Ruşen;

Yana I. Bölümün Çehit koparıldı
tarafından yazılan prova baskısının foto
kopisi ile II. Bölümün partitürünü
gönderiyorum. Gönderdiğim gibi partinin
(Vla I. bölüm) kopyesinde şey yanlışlar
var. II. Bölümde böyle behlersek şey
zaman kaybolacak - sen II. bölüm partitürünü
den biraz iyileştirebilirsen zaman kazanır.
İşte; bölüm kavurto 2 bölüm (*25'v) II. bölüm
(Lento - Finale) ağır başlayıp giderek
hızlanarak Final atmosferinde son buluyor.
Tempo $t=42$. den başlayıp $d=80 \sim 90$
lere varırsa iyi olur. son 2 sayfa
[(88) No → final] daha ağırca $d=65$ kadar
bir son oluşturma. Ayrıca I. bölümde
ilk girişte ve arada bazı ilk yolları
nüksedebilirsen biraz faydalı. Şef Finin
güven yazdığı 10 gün önce İstanbul'a gelmişti
den konuşma aldı. Yani izimiz bir ualla

Ek 4: Cengiz Tanç'ın Ruşen Güneş'e 20 Mart 1988 tarihinde yazdığı mektup

20. III. 1988
kt.

Sevgili Ruşen;

En son kartını aldığımda zaten ben de İzmir'deki kopist dostlarımız Calist koparist ile neredeyse ilişkiyi koparmak üzeneydim. 1 ayı aşkın süredir bir Viyona partisini yazıp yolluyordum. Araya özeri sokarak son kez bir temas kundak nihayet diim prova başlatı (II. bölüm) geldi. Ben de düzeltip Lemen sana yolluyordum. Bu prova başlatımdan dolayı üzücü herhalde. Ama benim suçum yok. Keşke ilk konuşduğumuz gibi partiyi de yazıp sana yollasaydım bu kadar geçime olmasdı. Özerde sağ olsun araya girdi. İzmir'de yazılması bir hata idi. Neyse.

Sen I. bölümü tağı Viyona givişini istediğin version'da col. Sana burduya-
lım. İnşallah her şey yolunda gider!
Tolumu bekler, öperim.